

ผลของการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว
อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

จรูญ ประทุมรุ่ง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

๘ มีนาคม 2545

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

372, 14
17 17 17
3.3

ผลของการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว
อำเภอตาบ่ช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

- 3 ส.ค. 2547

บทคัดย่อ
ของ
จรรยา ประทุมรัง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2545 /

จรรยา ประทุมรัง. (2545). ผลของการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี.
ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ
เกิดพิทักษ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2544 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มต่ำ จำนวน 10 คนและได้รับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนและโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon 's Matched - Pairs Signed-Ranks Test)

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มดีขึ้นหลังจากได้รับการใช้ชุดแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF A GUIDANCE SET ON DEVELOPING GROUP WORK BEHAVIOR
OF PRATHOM SUKSA VI STUDENTS OF BANWONGYAO SCHOOL
IN AMPHOE DAN CHANG, CHANGWAT SUPHAN BURI

AN ABSTRACT
BY
CHAROON PARTHOMROUG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
March 2002

Charoon Parthomrout. (2002) *The Effect of A Guidance Set on Developing Group Work Behavior of Prathom Suksa VII Students of Banwongyao School in Amphoe Dan Chang, Changwat Suphan Buri*. Master Thesis, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Prof. Dr. Pongpan Kirdpitak, Assist. Prof. Dr. Nanthana Wong - In.

The purpose of this experimental research was to study the effect of a guidance set on developing group work behavior of Prathom Suksa VII students of Banwongyao school in Amphoe Dan Chang, Changwat Suphan Buri in the academic year 2001. The 10 subjects were selected from Prathom Suksa VII students whose group work behavior scores were low. The subjects were then participated in the developing group work behavior guidance set program. The instruments were a group work behavior recording form and a developing group work behavior guidance set program . The data were analyzed by the Wilcoxon's Matched – Pairs Signed - Ranks Test .

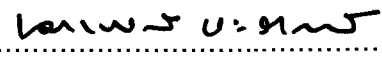
The result of the study indicated that the group work behavior of the students participated in the guidance set program significantly increased at .01 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

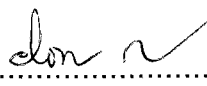
ผลของการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว
อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

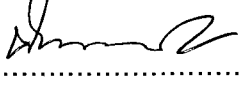
ของ
นายจรูญ ประทุมรุ่ง

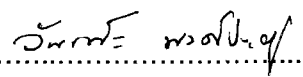
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

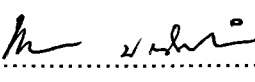

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพรณ์ หะวานนท์)
วันที่ มีนาคม พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร. ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศพร มณีศรีขำ)

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จได้ด้วยความรู้ของศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร ฉัตรศุภกุล คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เมธิรินทร์ ภิญญชน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุริรักษา อาจารย์ ดร. พาสนา จุลรัตน์ และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีขำ ที่กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้และความเมตตาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สมมุติ จันสิงคำ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านวังยาวพร้อมด้วยคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย และขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมบุรณ์ คุณแม่บุญจันทร์ ประทุมรุ่ง และขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัวประทุมรุ่งทุกคน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ และให้กำลังใจอย่างดียิ่งในเรื่องการศึกษาของผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบคุณอาจารย์เพ็ญศรี ประทุมรุ่ง ผู้ช่วยวิจัยที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือมาโดยตลอด

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคนที่ได้ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณทุกท่านที่ได้กล่าวมา รวมทั้งท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือ แต่มิได้กล่าวนาม จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงอีกครั้งไว้ ณ โอกาสนี้

จรรยา ประทุมรุ่ง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว.....	23
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต.....	24
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	29
ประชากร.....	29
กลุ่มตัวอย่าง.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	29
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	32
การดำเนินการทดลอง.....	33
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	38
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	38
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	39
อภิปรายผล.....	39
ข้อเสนอแนะ.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	42
ภาคผนวก.....	46
ภาคผนวก ก.....	47
ภาคผนวก ข.....	104
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	108

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง ABA (ABA Design).....	32
2 เปรียบเทียบคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลัง การเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว.....	35
3. แสดงคะแนนของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังทดลอง.....	36
4. เปรียบเทียบคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลัง การเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว.....	105
5 คะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนเป็นรายบุคคลก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว.....	106

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 คำมาตรฐานของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง (A_1)
ระยะทดลอง (B) และระยะหลังทดลอง (A_2) 37

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นผลให้ทุกประเทศทั่วโลกมุ่งพัฒนาบุคลากรของตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน สำหรับประเทศไทยแผนพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) จึงได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนเป็นจุดหมายหลัก แผนดังกล่าวจะเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้คนไทยมีคุณลักษณะ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้วิธีแสวงหาข้อมูลสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สมพล สว่างวรชาติ. 2542 : 23)

แผนพัฒนาการศึกษา ได้ระบุเกี่ยวกับลักษณะของการทำงานในสภาพสังคมปัจจุบันไว้ว่า จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน หรือทำงานเป็นกลุ่ม (Group Work) ทั้งนี้เพราะว่า การทำงานคนเดียวมักจะได้ผลน้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของกำลัง กำลังสติปัญญา กำลังทรัพย์ จึงทำให้การทำงานกลุ่มมีบทบาทมากขึ้น ซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มนั้นจะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ต้องยอมรับในศักยภาพของคนอื่น ๆ มีการทำงานร่วมกันโดยมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและมีทักษะความสามารถในการทำงานอย่างมีแบบแผน นอกจากนี้ผลงานที่เกิดจากการทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีขั้นตอน ย่อมทำให้งานนั้นบรรลุจุดหมายได้เป็นอย่างดี การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านผลสัมฤทธิ์ของงานแล้ว การทำงานกลุ่มยังเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นสัจธรรมที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การทำงานร่วมกันช่วยให้มนุษย์สามารถร่วมพลังความคิดความสามารถที่มนุษย์แต่ละคนมีอยู่อย่างจำกัด ให้สามารถทำงานที่เกินพลังความสามารถที่คนคนเดียวจะทำตามลำพังได้สำเร็จ นอกจากนั้นการทำงานกลุ่มยังช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ จากกันและกันซึ่งเป็นการพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้าน และการทำงานกลุ่มนั้นจะดำเนินไปโดยราบรื่น ประสบความสำเร็จตามจุดหมายมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ ได้แก่ บทบาทของผู้นำ สมาชิก และที่สำคัญคือ กระบวนการทำงานกลุ่ม (สุวกิจ ศรีปัดดา. 2528 : 32 – 33)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยพยายามให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองให้มาก และฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือกัน นอกจากนี้ แผนการสอนต่างๆที่ทางกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำขึ้น เป็นแนวทางในการช่วยเหลือครูในด้านจัดการเรียนการสอนได้ให้คำแนะนำไว้อย่างชัดเจนว่า การสอนตามหลักสูตรใหม่นั้น เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนเพื่ออยู่ร่วมกันเพราะการอยู่ร่วมกันเป็นธรรมชาติของคน เมื่ออยู่ร่วมกันคนเราต้องคิดร่วมกัน แก้ปัญหา และประเมินผลร่วมกัน อีกทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนควรจะทำให้เป็นกลุ่มคือให้เด็กร่วมกันคิด ร่วมกันทำและช่วยเหลือกัน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 1) ซึ่งจุดประสงค์และแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นความสำคัญของเรื่องการทำงานเป็นกลุ่มอย่างเห็นได้ชัด และจากการติดตามผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 พบว่า สภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไปเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือจากสภาพที่ครูยืนอยู่หน้าชั้นเรียนโดยมีนักเรียนนั่งฟัง

อยู่เป็นแถว ๆ ได้เปลี่ยนไปเป็นกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มเหล่านั้นไม่มีกระบวนการกลุ่มที่ดีเกิดขึ้นกล่าวคือ ถึงแม้จะมีการแบ่งกลุ่มกันทำงานและนักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม แต่การทำงานยังมีลักษณะต่างคนต่างทำยังไม่มีมีการคิดร่วมกันทำมากเท่าที่ควร (ทิตนา แชมมณี. 2534 : บทนำ)

พรรณพิศ วาณิชยการ (2528 :137) กล่าวว่า การทำงานแบบกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ นอกจากจะได้ผลงานที่มีคุณภาพที่ตรงตามจุดประสงค์แล้ว กระบวนการกลุ่มยังสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้บุคคลในกลุ่มสามารถ รู้จักตนเองและยอมรับตนเอง อันเป็นแรงผลักดันให้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ให้เจริญงอกงาม

สภาพการทำงานของสังคมไทยโดยทั่วไปมีลักษณะที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติเท่าที่ควร เพราะคนไทยมีพฤติกรรมหลายอย่างที่ไม่เป็นแบบแผน ทั้งในระดับบุคคล และระดับกลุ่มดังที่ ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2524 :158 – 200) กล่าวว่า การทำงานของคนไทย ไม่พัฒนาเท่าที่ควร เป็นผลให้การทำงานกลุ่มของคนไทยมักไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากคนไทย ชอบทำอะไรตามลำพังตนเอง ขาดความสมัครใจอย่างแท้จริงในการทำงานเป็นกลุ่ม ดังนั้นงานที่ต้องกระทำร่วมกันโดยมีเป้าหมายในระยะยาวมักดำเนินไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงวัฒนธรรมในการทำงานของคนไทยไว้ว่า คนไทยมีพฤติกรรมในการทำงานดังนี้คือ ไม่มีการวางแผนในการทำงาน มีสมรรถภาพในการทำงานคนเดียว ไม่มีวินัยในการทำงาน ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานเป็นกลุ่ม อันเป็นลักษณะปัจเจกนิยมของคนไทย คือนิยมความเป็นตัวของตัวเอง ชอบทำอะไรตามสบาย ไม่เน้นความเป็นกลุ่มในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ (2522 :47) ที่กล่าวว่าคนไทยส่วนใหญ่นิยมความเป็นตัวของตัวเอง ชอบทำตามใจตัวเอง เป็นผลให้การทำงานของหมู่คณะด้อยประสิทธิภาพลงไป และสอดคล้องกับคำกล่าวของ เกษม ศิริสัมพันธ์ (2530 : 13) ที่กล่าวว่าการศึกษาคควรสร้าง ความรู้สึกของการทำงานร่วมกัน และลดลักษณะปัจเจกนิยมพร้อมกัน ดังนั้นการให้โอกาสผู้เรียน ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

กู๊ด และคนอื่น ๆ (Good and Others. 1989 – 1990 : 56 – 62) ได้นำวิธีทำงานกลุ่มมาใช้ในการสอนคณิตศาสตร์ให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การทำงานกลุ่มช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความกระตือรือร้นในการเรียน และทำให้นักเรียนมีสัมพันธที่ดีกับเพื่อน ตลอดจนทำให้ผลการเรียนคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น

ทิตนา แชมมณี (2522 : 1-3) กล่าวว่า การฝึกอบรมกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่ม ได้เรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอันจะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการปรับปรุงการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2530 : 9) กล่าวว่า การที่บุคคลมาอยู่ร่วมกันนั้น ย่อมมีการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน เพื่อดำรงชีวิต มีการแก้ปัญหาร่วมกันและดำเนินงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะช่วยให้บุคคล ได้มีการพัฒนาการในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นมากขึ้น เกิดการเรียนรู้จากกลุ่ม มีความรู้ความสามารถ และทักษะบางประการ เช่น การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ การเป็นสมาชิกที่ดี เป็นต้น

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว ตำบลด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ ด้านการวางแผนการทำงาน ด้านการจัดจุดมุ่งหมายในการทำงาน ด้านการอภิปราย ไม่แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลร่วมกัน ไม่ช่วยเหลือกันร่วมกันทำงาน ไม่ช่วยกันคิด หรือแก้ปัญหาต่างๆไม่ค่อยเป็น ไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่มีการสรุป รวมทั้งหน้าที่ผู้นำกลุ่มและเลขานุการกลุ่มก็มิได้มีการหมุนเวียนกัน ใครทำหน้าที่อะไรก็จะทำหน้าที่นั้นตลอดไป ทำให้ผลงานที่ได้ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายและไม่มีประสิทธิภาพ

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การทำงานเป็นกลุ่มเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากการทำงานใดๆก็ตาม จำเป็นต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่นเสมอ และเด็กในวันนี้ ซึ่งจะเป็นกำลังที่สำคัญของชาติในอนาคตจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน

ในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มนั้น วิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจและเกิดทักษะการกระทำที่เป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการกลุ่มนั้น ควรมีลักษณะบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ตามปกติให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีโอกาสนและเวลาที่จะฝึกได้มาก เนื่องจากการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มต้องอาศัยการฝึกบ่อยๆ เป็นระยะต่อเนื่องกันเพื่อให้เกิดความชำนาญและลักษณะรูปแบบในการฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่มในระดับประถมศึกษาคือชุดกิจกรรม ที่สามารถฝึกการทำงานเป็นกลุ่มให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (ทิศนา ขวมนมณี . 2534 : 3) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนโดยใช้ชุดแนะแนว

ชุดแนะแนวเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม บทบาทสมมติ การอภิปราย เกม พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้สื่อประสม ซึ่งชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 88) อธิบายไว้ว่า สื่อประสม สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพพฤติกรรมของผู้เรียนด้วยการเรียนจากประสบการณ์ตรง หรือการรับรู้ที่เป็นรูปธรรมซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิศนา ขวมนมณีและคนอื่นๆ (2528 : 71) ที่พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนชอบและปฏิบัติได้ง่ายในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้แก่ เกมและบทบาทสมมติ เพราะนอกจากการทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังได้แสดงออกและทำให้นักเรียนในการเรียนมีชีวิตชีวาอีกด้วย

ผู้วิจัยในฐานะที่มีหน้าที่ให้ความรู้อบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนไม่ทราบลำดับขั้นตอนของการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การวางแผนในการทำงาน การตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานเป็นกลุ่ม การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติงาน ขาดทักษะการคิดร่วมกัน การแก้ปัญหา การช่วยเหลือ การแสดงความคิดเห็น การสรุปและการประเมินผลร่วมกัน ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติการทำงานเป็นกลุ่มให้นักเรียนโดยใช้ชุดแนะแนว เพื่อให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีระบบ มีแบบแผน มีขั้นตอนและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนและช่วยทำให้นักเรียนในกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับครู อาจารย์ นักแนะแนวและผู้เกี่ยวข้องเด็กนักเรียน ในการนำวิธีการของชุดแนะแนวไปใช้ในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มให้นักเรียนกลุ่มอื่นๆต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอตำบองช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2544 จำนวน 27 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอ
ด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2544 ที่มีคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มต่ำ จำนวน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้ชุดแนะแนว
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่ม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง การที่กลุ่มนักเรียนกระทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้
การดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้โดยมีขั้นตอนของการทำงานเป็นกลุ่ม ดังนี้

1.1 ขึ้นกำหนดจุดมุ่งหมาย ได้แก่ การระบุจุดมุ่งหมายในการทำงานเป็นกลุ่ม และการกำหนด
บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม

1.2 ขึ้นวางแผนการทำงาน ได้แก่ ลำดับขั้นในการทำงานที่นักเรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบ
ประกอบด้วย ระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน และการมอบหมายงาน

1.3 ขึ้นปฏิบัติงานตามแผน ได้แก่ การทบทวนแผนงานและการลงมือปฏิบัติงานตามแผน

1.4 ขึ้นสรุป ได้แก่ การเสนอผลงานของกลุ่มว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่

1.5 ขึ้นประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ การประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่ม
ในประเด็นต่อไปนี้

1.5.1 ประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่มว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่

1.5.2 ประเมินบทบาทของสมาชิกในการทำงานเป็นกลุ่ม ว่าสมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบ
เพียงใด ปฏิบัติงานตามแผนการทำงานเป็นกลุ่มและปฏิบัติตามแผนหรือไม่

2. ชุดแนะแนว หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันเป็น
กลุ่มของนักเรียน เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

2.1 คู่มือครู ประกอบด้วย คำชี้แจงทั่วไป วัตถุประสงค์ วิธีการใช้ และเครื่องมือวัด เช่น
การสังเกต ได้แก่ แบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่ม

2.2 โปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อกิจกรรม จุดมุ่ง
หมาย และวิธีดำเนินการ

3. การใช้ชุดแนะแนว หมายถึง การใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการทำงานร่วม
กันเป็นกลุ่มของนักเรียน ประกอบด้วย คู่มือครู และโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย
ชื่อเรื่อง ชื่อกิจกรรม จุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินการ พร้อมทั้งใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ เกม ตัวแบบ สถาน
การณ์จำลอง บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาทและไม่กำหนดบทบาท และสื่อประสมได้แก่ แผ่นภาพ เทปเพลง
และวิดีโอเทป โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม โดยบอกจุดมุ่งหมาย
และวิธีการใช้ชุดแนะแนว

3.2 ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนโดยใช้ เกม ตัว
แบบ สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาทและไม่กำหนดบทบาท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ในการใช้ชุดแนะแนวแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะใช้เทคนิค 1 เทคนิคหรือมากกว่า 1 เทคนิค พร้อมทั้งใช้
สื่อต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มในแต่ละครั้งดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 การใช้ตัวแบบ หมายถึง วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มโดยให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบและให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบและนำไปปฏิบัติตาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

3.2.1.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ

3.2.1.2 ขั้นเสนอตัวแบบ

3.2.1.2.1 ผู้วิจัยเสนอเรื่องราวของตัวแบบที่แสดงเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม

3.2.1.2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดง

3.2.1.2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้เพื่อให้เกิดความคิดที่จะเลียนแบบและปฏิบัติตามตัวแบบนั้น

3.2.1.2.4 นักเรียนช่วยกันสรุปความคิดเห็นและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3.2.1.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากตัวแบบและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3.2.2 สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจัดสภาพการณ์ให้คล้ายคลึงกับสภาพจริงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการทำงานเป็นกลุ่มให้มากที่สุด โดยให้นักเรียนแสดงบทบาทตามสภาพการณ์นั้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มด้วยตนเอง การใช้สถานการณ์จำลองแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.2.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียนบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองให้นักเรียนทราบ และอธิบายวิธีทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาทและให้นักเรียนที่เหลือเป็นผู้สังเกต

3.2.2.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่ได้เตรียมไว้ใช้เวลาประมาณ 10 – 15 นาที

3.2.2.3 ขั้นวิเคราะห์และประเมินผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุดลง ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรม

3.2.2.4 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากเนื้อเรื่องในการแสดงบทบาทสถานการณ์จำลองที่กำหนดและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

3.2.3 บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาท หมายถึง วิธีที่ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์และบทบาทให้ผู้เรียนแสดง โดยให้แสดงบทบาทไปตามลักษณะตัวละครที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นการแสดงที่ไม่มีการเตรียมตัวมาก่อนและถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดง มาเป็นข้ออภิปราย เพื่อการเรียนรู้สถานการณ์ และบทบาทที่ผู้วิจัยกำหนดจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.3.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มถึงความสำคัญของเรื่องที่สอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละขั้นตอน กำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติที่ง่ายและมีความชัดเจนเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มแจ้งให้นักเรียนทราบ ใช้เวลา ประมาณ 5 – 10 นาที

3.2.3.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ซึ่งแจ้งวิธีการบันทึกพฤติกรรมที่ได้การสังเกตให้แก่กลุ่มที่ไม่ได้แสดง แล้วให้นักเรียนเริ่มแสดงบทบาทสมมติและยุติการการแสดงดังกล่าว ใช้เวลาประมาณ 10 – 20 นาที

3.2.3.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นโดยเน้นเหตุผลและความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ได้แสดง ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

3.2.3.4 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับ การทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาทและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

3.2.4 บทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท หมายถึง วิธีที่ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ขึ้นมา แต่ไม่มีบทบาท โดยให้นักเรียนกำหนดบทบาทขึ้นเอง ซึ่งเป็นการแสดงที่ไม่มีการเตรียมตัวมาก่อน และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้สถานการณ์และสถานการณ์ที่กำหนดนั้นจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.4.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติโดยไม่ได้กำหนดบทบาทเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มและแจ้งให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5 – 10 นาที

3.2.4.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์แล้วให้นักเรียนเริ่มแสดงบทบาทสมมติและยุติการแสดง ใช้เวลาประมาณ 10 – 20 นาที

3.2.4.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มที่แสดงบทบาทสมมติที่ไม่ได้กำหนดบทบาทอภิปรายถึงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทที่ตนแสดง ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

3.2.4.4 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มจากการแสดงบทบาทสมมติดังกล่าวและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

3.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานและอภิปรายเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม

3.4 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับ การทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้บทบาทสมมติที่ไม่ได้กำหนดบทบาทและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มดีขึ้นหลังจากได้รับการใช้ชุดแนะแนว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.1 ความหมายของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.2 ทฤษฎีการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.3 รูปแบบการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.4 พลังกลุ่ม
 - 1.5 หลักของพลังกลุ่ม
 - 1.6 ลักษณะของการทำงาน
 - 1.7 องค์ประกอบของการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.8 ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ
 - 1.9 องค์ประกอบของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.10 ขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.11 ประโยชน์ของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 1.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว
 - 2.1 ความหมายของชุดแนะแนว
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดแนะแนว
 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต
 - 3.1 ความหมายและความมุ่งหมายของการสังเกต
 - 3.2 หลักในการสังเกตพฤติกรรม
 - 3.3 หลักในการบันทึกพฤติกรรม
 - 3.4 ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต
 - 3.5 วิธีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการบันทึกพฤติกรรม
 - 3.6 ประโยชน์ของการสังเกต
1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
- 1.1 ความหมายของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
- การทำงานเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกๆระดับ การทำงานเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่นในสังคมที่อยู่ร่วมกัน ในการทำงานนั้นมี 2 ลักษณะ คือ การทำงานคนเดียวกับการทำงานหลายคน หรือการทำงานเป็นกลุ่ม (สุกิจ ศรีปีดตา . 2528 : 32 - 33)

ในสภาพสังคมปัจจุบัน งานบางอย่างถ้าทำคนเดียวมักจะได้ผลน้อย เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของกำลังกาย กำลังสติปัญญา กำลังทรัพย์ จึงทำให้การทำงานกลุ่มมีบทบาทมากขึ้น จากความสำคัญของการทำงานกลุ่มดังกล่าว ทำให้มีการศึกษา และให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม ดังนี้

บอร์แมน (สุวกิจ ศรีปัดดา. 2528 : 33 ; อ้างอิงจาก Borman. 1972 : 6) อธิบายความหมายของการทำงานเป็นกลุ่มว่าเป็นการทำงานร่วมกันของคนประมาณ 2 คนหรือมากกว่านั้น มาทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นการทำงานเป็นกลุ่มอาจจะมีการทำงานในระยะเวลาสั้น หรือระยะเวลายาวนานก็ได้แล้วแต่จุดมุ่งหมายของงานและลักษณะของงานที่ทำ

บัททอน (Button. 1974 : 1 – 2) กล่าวว่า การทำงานเป็นกลุ่มมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโต พัฒนาทักษะทางสังคม และมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น เป็นการเปิดโอกาสให้มนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ผู้ที่เข้าร่วมทำงานเป็นกลุ่มจะพยายามช่วยเหลือกลุ่มและช่วยเหลือแต่ละคน เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

นิพนธ์ จิตต์ภักดี (2528 : 3) ให้ความหมายของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลหลายคนมาทำงานด้วยกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเดียวกัน ทุกคนในกลุ่มจึงมีใจตรงกัน ทำงานร่วมกันให้เต็มที่ สุดฝีมือและประสานงานกันอย่างดี เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ พรพรรณพิท วาณิชขจร (2528 : 135) ที่กล่าวว่าการทำงานแบบกลุ่มเป็นการกระทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลในกลุ่ม ซึ่งร่วมกันวางแผนตามเป้าหมายและจัดประสบการณ์ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ขึ้นทั้งในตัวบุคคลและในกลุ่ม และสอดคล้องกับสมชาย นวรัตน์ (2521 : 777) ก็อธิบายว่า การทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เข้ามาร่วมกันในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ทิสนา แชนมณี (2528 : 343) กล่าวถึงการทำงานเป็นกลุ่มว่า หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อ สื่อสาร และประสานงานกันเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ทิพย์วัลย์ สมแดง (2528 : 8) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มว่า หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในขณะที่ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้งานนั้นบรรลุตามความมุ่งหมายของการทำงาน ซึ่งครอบคลุมกระบวนการทำงาน 6 ขั้นตอนดังนี้ การเข้าร่วมกลุ่มเพื่อทำงาน การตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนการทำงาน การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติงาน การสรุปและประเมินผล

วรัญญา ธีรธรรมากร (2528 : 10) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มว่า หมายถึง การกระทำที่แสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันของบุคคลต่าง ๆ ในกลุ่ม ดังนี้ การกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกขณะทำงานกลุ่ม ความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่ม การดำเนินการแก้ปัญหาของกลุ่ม ลักษณะผู้นำภายในกลุ่ม การตัดสินใจของกลุ่ม การไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในกลุ่ม

เบญจวรรณ ศรีสุริยกานนท์ (2534 : 6) ได้ให้ความหมายของการทำงานเป็นกลุ่มว่าหมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ขั้นตอนการทำงานกลุ่มมีทั้งสิ้น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดข้อตกลงในการทำงาน หมายถึง การหาแนวทางในการทำกิจกรรมร่วมกันได้แก่ การกำหนดบทบาทของบุคคลในกลุ่ม การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน การร่วมมือร่วมใจกันทำงานไม่แข่งขันกัน
2. การวางแผนการทำงาน หมายถึง การคิดหรือการตัดสินใจล่วงหน้าว่า จะทำอะไร จะทำอย่างไร และมีขั้นตอนอย่างไร

3. การแบ่งงานและการรายงานตามแผน หมายถึง การรู้จักมอบหมายงานให้แก่สมาชิกตามความถนัดและความสามารถอย่างทั่วถึง และทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

4. การแก้ปัญหาในการทำงาน หมายถึง การจัดข้อสงสัยให้หมดไป ได้แก่ การทำความเข้าใจและดำเนินการแก้ไขให้เรียบร้อยโดยเลือกวิธีที่เหมาะสม

5. การเสนอผลงาน หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานให้เป็นที่ทราบ ได้แก่ การใช้วิธีการรายงานผลเพื่อสร้างความสนใจ

6. การสรุปและการประเมินผล หมายถึง การรับรู้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อใช้ปรับปรุงการทำงานกลุ่ม สุนันท์ กิตตินรพันธ์ (2536 : 5) ได้ให้ความหมาย ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มหมายถึง การกระทำของนักเรียนในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นวางแผนการทำงาน ขั้นปฏิบัติงานตามแผน ขั้นสรุปและประเมินผล

จากความหมายของการเป็นทำงานกลุ่มดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความหมายของการทำงานเป็นกลุ่มว่า หมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลอย่างมีระบบมีขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 ทฤษฎีการพัฒนาการทำงานกลุ่ม

ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มและการทำงานร่วมกันนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่จะพยายามสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกกลุ่มในระดับสูงที่สุดที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้ดี ได้มีผู้เสนอทฤษฎีที่น่าสนใจไว้แตกต่างกัน ดังนี้

1. ทฤษฎีการทำงานร่วมกัน ได้รับการพัฒนาขึ้นมาโดย จอร์จ โฮแมนส์ (George Homans) ทฤษฎีนี้อธิบายเป็นหลักการสำคัญว่า การกระทำร่วมกันเป็นกลุ่ม ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 3 อย่าง คือ 1) กิจกรรม 2) การกระทำร่วมกัน 3) ความรู้สึก องค์ประกอบทั้งสามนี้ จะเกี่ยวกันโดยตรง กล่าวคือ ถ้าบุคคลยังมีส่วนร่วมในกิจกรรม มากเท่าไร การกระทำร่วมกันและความรู้สึกของพวกเขาก็จะมีมากขึ้นด้วย บุคคลต่าง ๆ ภายในกลุ่มเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นไม่เพียงแต่อยู่ใกล้ชิดกันเท่านั้น พวกเขาต้องทำการตัดสินใจติดต่อสื่อสาร ประสานงาน และประสบความสำเร็จในเป้าหมายอีกด้วย สมาชิกในกลุ่มหรือในองค์การที่เกี่ยวข้องกับลักษณะดังกล่าวมีแนวโน้มจะรวมกันเข้าเป็นกลุ่มที่มีพลังสูงมาก (สมยศ นาวิการ. 2523 : 234)

2. ทฤษฎีตาข่ายการปฏิบัติงาน (Grid of work Theory) ผู้พัฒนาความคิดของทฤษฎีนี้คือ เบลค (Blake) และมูตัน (Mouton) แห่งมหาวิทยาลัยเท็กซัส ทฤษฎีนี้เชื่อว่า คนต้องการจะทำงานให้ได้ผล ต้องการมีส่วนร่วมในงานที่เขารับผิดชอบ และต้องการที่จะทำให้การทำงานแบบการเข้ามามีส่วนร่วมมีผล ย่อมกระทำได้ด้วยการสร้างบรรยากาศขององค์การที่จะช่วยให้สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการทำงานอย่างจริงจัง ทฤษฎีตาข่ายนี้มีความเชื่ออย่างฝังใจว่า ผลงานย่อมเกิดจากการบูรณาการหรือการประสานประสานความต้องการขององค์การและของคนเข้าด้วยกัน กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การทำงานกลุ่มนั้นจะต้องให้ได้ทั้งผลงานและความร่วมมือร่วมใจของผู้ทำงานกัน (โสภณ ปาพจน์. 2521 : 118 – 119)

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม (Group Process Theory) ทฤษฎีนี้มุ่งหาความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน อันจะเป็นประโยชน์ในทางสร้างเสริมความสัมพันธ์ และปรับปรุงการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีนี้จึงมุ่งศึกษาธรรมชาติของคน พฤติกรรมธรรมชาติของกลุ่ม ลักษณะการรวมกลุ่ม องค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของกระบวนการทำงานของกลุ่ม เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าแยกเป็นทฤษฎีย่อย ๆ อีกหลายทฤษฎี ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ (ทิตนา แชมมณี และคนอื่น ๆ . 2522 : 1, 12-13)

3.1 ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่ม (Group Syntality Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาโดย แคทเทล (Cattell) ทฤษฎีนี้อาศัยหลักการจากทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) คือ กฎแห่งผล (Law of Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุ่มแนวคิดนี้ประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 ลักษณะของการรวมกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว ได้แก่ สติปัญญา ทักษะ บุคลิกภาพ ซึ่งทำให้แต่ละกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความสามารถของกลุ่ม การกระทำของสมาชิกร่วมกัน รวมทั้งพฤติกรรมหรือการแสดงออกของสมาชิก นอกจากนั้นแต่ละกลุ่มจะมีโครงสร้างภายในเฉพาะ เช่น มีการแสดงบทบาท ตำแหน่งหน้าที่ มีการสื่อสารระหว่างสมาชิก เป็นต้น

3.1.2 พลังหรือการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของกลุ่ม หมายถึง การแสดงกิจกรรม หรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะสองประการคือ ประการแรก เป็นลักษณะที่กลุ่มรวมกันได้ หมายถึง ลักษณะของความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นไปอย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความสามัคคี ประการที่สอง ได้แก่ ลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จ หมายถึง กิจกรรมที่สมาชิกกระทำเพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

3.2 ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือ FIRO (Fundamental Interpersonal Relations Orientations) ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้คือ ชุทซ์ (Schutz) ทฤษฎีนี้จะพิจารณาพฤติกรรมระหว่างสมาชิกที่พยายามปรับตัวเข้าหากันโดยเชื่อว่า ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัวในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ทฤษฎีนี้อธิบายว่า ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมี 3 ลักษณะดังนี้ (ทิตนา แชมมณี และคนอื่น ๆ . 2522 : 16 – 18)

3.2.1 ความต้องการเชื่อมโยงกับผู้อื่น ได้แก่ ความต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีส่วนที่ต้องการเป็นพวกกับคนอื่น เป็นคนที่อยู่ในพวกนั้นด้วย ซึ่งบุคคลพยายามจะแสดงออกเพื่อให้เกิดชื่อเสียง การเป็นที่ยอมรับ และความเป็นเกียรติ เป็นต้น

3.2.2 ความต้องการในการควบคุม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลตัดสินใจเพื่อจะมีอิทธิพล มีอำนาจ หรือความต้องการที่จะควบคุมผู้อื่น ซึ่งอาจจะแสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ การควบคุมผู้อื่น หรือการถูกผู้อื่นควบคุม

3.2.3 ความต้องการเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น หมายถึง ความรู้สึกและอารมณ์ส่วนตัวที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองคน เช่น ความรัก ความเป็นมิตร การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสร้างความผูกพันกันทางอารมณ์ เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมต่อกัน

3.3 ทฤษฎีผลสัมฤทธิ์กลุ่ม (A Theory of Group Achievement)

สต็อกดิลล์ (กมลรัตน์ หล้าสงฆ์ . 2527 : 296 ; อ้างอิงจาก Stogdill . 1948) ผู้เริ่มต้นแนวคิดของทฤษฎีนี้ขึ้นเพื่ออธิบายถึงผลผลิตหรือสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มโดยอธิบายว่า องค์ประกอบของการทำงานกลุ่มมี 3 อย่างคือ การลงทุนของสมาชิก (Member Inputs) สื่อกลางของการลงทุนของสมาชิก (Mediating Variable) ผลของกลุ่ม (Group Outputs) โดยมีการอธิบายในรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

3.3.1 การลงทุนของสมาชิก (Member Inputs) หมายถึง การแสดงออก ปฏิสัมพันธ์ และการคาดหวังผล ซึ่งถือว่าเป็นการลงทุนของสมาชิกเพื่อให้เกิดผลจากการรวมกลุ่ม การแสดงออก หมายถึง การโต้ตอบหรือการตอบสนองของสมาชิก เช่น การตัดสินใจการเตรียม การสื่อสาร การร่วมมือร่วมใจในการทำงาน เป็นต้น ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ปฏิกริยาหรือการแสดงออกต่อกันในระหว่างสมาชิก ส่วนความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่ประกอบกันเข้าเพื่อช่วยเสริมแรงให้สมาชิกคาดหวังความพอใจที่ได้รับจากการรวมกลุ่ม เช่น

จุดมุ่งหมายของกลุ่ม การแสดงบทบาทต่าง ๆ ความมั่นคงของกลุ่ม

3.3.2 สื่อกลางของการลงทุนของสมาชิก (Mediating Variable) หมายถึง ปัจจัยทางด้านโครงสร้างของกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

3.3.3.1 โครงสร้างอย่างเป็นทางการ คือ สิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การกำหนดตำแหน่งให้แก่สมาชิกแต่ละคนให้มีฐานะและหน้าที่ตามที่ควรจะเป็นเพื่อให้สมาชิกกระทำ และมีปฏิริยาตามที่คาดหวังไว้และทำให้ผลการทำงานเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

3.3.3.2 โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิก คือ โครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่าจะมีอยู่ภายในตัวสมาชิกแต่ละคน บทบาทที่กล่าวถึงนี้ คือ ความรับผิดชอบ และอำนาจในการทำตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3.3.3 ผลของกลุ่ม (Group Outputs) หมายถึง ผลที่ได้รับจากการลงทุนของสมาชิกจากการแสดงออก การปฏิสัมพันธ์ และการคาดหวังผลโดยผ่านการแสดงออกตามโครงสร้าง และการกระทำของกลุ่มที่กำหนดขึ้นผลของกลุ่มที่ได้รับนี้มี 3 ประการ คือ

3.3.3.1 ผลของการทำงาน ซึ่งเกิดจากความคาดหวังหรือจุดมุ่งหมายและการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว

3.3.3.2 จริยธรรมของกลุ่ม คือ ขอบเขตความเป็นอิสระในการทำงาน หรือการแสดงพฤติกรรมที่จะให้บรรลุเป้าหมาย ถ้ากลุ่มมีการกำหนดโครงสร้างและปฏิบัติตามโครงสร้างนั้น จริยธรรมของกลุ่มก็จะมากขึ้น เพราะช่วยให้กลุ่มทราบเกี่ยวกับผลที่ได้รับมอบหมาย

3.3.3.3 ความสามัคคีหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม หมายถึงการรักษาระดับการกระทำและโครงสร้างของกลุ่มไว้ในสภาพที่ต้องการ ซึ่งจะปรากฏเป็นความพอใจของกลุ่มหรือการสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม

3.4 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่ม (Exchange Theory)

ธิโบลท์ และเคลลีย์ (ทิศนา ขัมมณี และคนอื่น ๆ. 2522 : 15 ; อ้างอิงจาก Thibaut and Kelley) ผู้พัฒนาแนวคิดของทฤษฎีนี้ พยายามจะอธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิก และกระบวนการของกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลจากการรวมกลุ่ม แนวความคิดจากทฤษฎีนี้จะเป็นพื้นฐานของการทำหน้าที่ในกลุ่มได้เป็นอย่างดี แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้ คือ

3.4.1 ในการรวมกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกนี้จะเกิดจากการที่สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสื่อสารหรือการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งแสดงต่ออีกคนหนึ่ง และจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นด้วย การแสดงพฤติกรรมนี้จะเป็นการแสดงออกทางด้านการกระทำหรือคำพูดก็ได้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ พฤติกรรมที่แสดงออกภายในกลุ่มนี้จะต้องเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการเลือกสรรชัดเจน หรือพิจารณาแล้วว่า จะแสดงกับใคร อย่างแนวคิดนี้สรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

3.4.1.1 สมาชิกมีความสัมพันธ์กัน (Interpersonal relationship)

3.4.1.2 สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction)

3.4.1.3 การแสดงปฏิสัมพันธ์หมายถึงการแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ (Behavior sequences) ของสมาชิก

3.4.1.4 พฤติกรรมที่แสดงออกภายในกลุ่มจะเป็นพฤติกรรมที่เลือกสรรแล้ว (Behavior Repertoire)

3.4.2 การแลกเปลี่ยนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก จะก่อให้เกิดผลของกลุ่มขึ้น จึงประกอบด้วยรางวัลจากการปฏิสัมพันธ์ เช่น ความสบายใจ ความสนุกสนาน ความอึดอ้อมใจ ความพอใจ และเห็นคุณค่าของการพยายามกระทำพฤติกรรมนั้นให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ

1.3 รูปแบบการทำงานเป็นกลุ่ม

รูปแบบการทำงานเป็นกลุ่ม หรือแบบของกลุ่มทำงาน หรือแบบของคณะทำงานนี้ตามปกติเท่าที่ปรากฏในองค์การทั่วๆ ไปนั้น มี 3 ลักษณะดังต่อไปนี้ (Stoner. 1978 : 291)

1. กลุ่มผู้สั่งการ (Command Group) หมายถึง กลุ่มที่ประกอบขึ้นด้วยผู้จัดการและผู้บริหารระดับหัวหน้ากับผู้ทำหน้าที่รองลงมา รวมกันเป็นกลุ่มทำหน้าที่สั่งงานต่าง ๆ บางทีก็เรียกกลุ่มทำงานชนิดนี้ว่า กองบัญชาการ คณะกรรมการอำนวยการ สภา หรือ ชื่ออื่น ๆ ตามแต่จะเห็นสมควร

2. คณะกรรมการผู้ทำงาน (Committee หรือ Task force) บางครั้งเรียกว่า คณะทำงานกลุ่ม แบบที่ตั้งขึ้นทำกิจกรรมบางอย่างเฉพาะครั้งคราว บางทีก็เรียกว่า คณะกรรมการเฉพาะกิจ เมื่อภาระกิจบรรลุเป้าหมายกลุ่มก็จะสลายไป

3. กลุ่มอุปนัย (Informal Groups) หรือกลุ่มนอกแบบ กลุ่มแบบไม่เป็นทางการบางครั้งก็เกิดขึ้นในองค์การไม่ว่าจะมีความจำเป็นในเชิงบริหารหรือไม่ก็ตาม เช่น กลุ่มผู้บริหารโภชนาการมังสวิรัต กลุ่มนักสะสมแสตมป์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการทำงานเป็นกลุ่มสองรูปแบบเป็นรูปแบบของกลุ่มที่เป็นทางการ เพราะว่าการบริหารกลุ่มมีการกำหนดสมาชิกภาพ และทิศทางในการปฏิบัติงานที่จะไปให้ถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ส่วนรูปแบบไม่เป็นทางการหรือกลุ่มอุปนัยนั้นเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นโดยปราศจากกระบวนการดำเนินงานและระบบการควบคุมดังกล่าว มีการเกิดขึ้น คงอยู่ สลายไปตามงานที่ต้องการทำกำหนดเวลาไม่ได้แน่นอน

1.4 พลังกลุ่ม

พลังกลุ่มเป็นพลังหรือสภาพของอิทธิพลภายในกลุ่ม ประกอบด้วยกระบวนการของสมาชิกที่ถูกกล่อมเกลามาโดยประสบการณ์ของกลุ่ม จะทำให้พบว่า ทำไมกลุ่มจึงมีพฤติกรรมดั่งนั้นหรือสมาชิกในกลุ่มมีพฤติกรรมดั่งนี้ ทำไมบางกลุ่มทำงานได้ดีในโครงการหนึ่ง พลังกลุ่มจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวในกลุ่ม (ฤทธิย อติชาติพงศ์. ม.ป.ป. : 14)

1.5 หลักของพลังกลุ่ม

หลักของพลังกลุ่มประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ทั้งของสมาชิกและของผู้นำ (ฉลอง ภิมย์รัตน์. 2521 : 56 – 58) กล่าวไว้ดังนี้

1. จะต้องมีการให้เกียรติแก่ความสามารถของสมาชิกในกลุ่มทุกคนโดยเชื่อว่า ทุกคนมีสิ่งที่ดีแต่จะแสดงออกมาหรือไม่นั้นเป็นเรื่องของโอกาสและสิ่งเร้าที่เหมาะสม

2. สมาชิกทุกคนมักจะพอใจที่ได้รับการสนองตอบความต้องการแก่เขา

3. การสร้างขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องสร้างขึ้นในกลุ่ม

4. หน้าที่และบทบาทของสมาชิกในกลุ่มต้องกำหนดให้แจ่มชัด

5. ความคิดที่แตกต่างจากกลุ่มควรได้รับการพิจารณาและประสานเข้าด้วยกัน

6. สมาชิกต้องมีความรู้สึกมีส่วนร่วม

7. การจัดกิจกรรมบ่อยครั้งทำให้สมาชิกมีประสบการณ์มากขึ้นและเป็นประโยชน์แก่สมาชิกเอง
 8. กระบวนการในการแก้ปัญหากลุ่ม ควรได้รับการสนใจมากพอ ๆ กับความชื่นชมในความสำเร็จของกลุ่ม
 9. ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องหาสาเหตุเพื่อแก้ไข
 10. เป็นสื่อความหมายภายในกลุ่มที่มีความสำคัญมาก ต้องทำให้การสื่อความหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 11. โดยปกติทุกคนย่อมมีความต้องการเป็นผู้นำบ้าง ดังนั้นในบางเรื่องควรมีการเปลี่ยนผู้นำโดยการคัดเลือกจากกลุ่ม
 12. การปฏิบัติงานของกลุ่มควรดำเนินไปพร้อม ๆ กัน
- นอกจากนี้ นิพนธ์ จิตต์ภักดี (2528 : 3 – 7) กล่าวถึงปัจจัยในการสร้างกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่แน่นอนชัดเจน
2. มีการยอมรับความแตกต่างกันของบุคคลในกลุ่ม
3. บุคคลในกลุ่มร่วมมือร่วมใจกันทำงานไม่แข่งขันกัน
4. กลุ่มมีบรรยากาศในการทำงานที่ดี
5. การสื่อข้อความในกลุ่มเป็นไปโดยสะดวก
6. ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของกลุ่ม
7. มาตรฐานในการปฏิบัติงานของกลุ่ม ทุกคนยอมรับ
8. มีความยืดหยุ่นในการรวมกลุ่มสูง
9. มีการกำหนดบทบาทของบุคคลในกลุ่มชัดเจน
10. มีการทบทวน ประเมินผล และแก้ไขผลงานของกลุ่มอยู่เสมอ

จากการศึกษาลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการทำงานนั้น โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการทำงานนั้นเป็นกลุ่มที่ยึดถือหลักการเป็นสำคัญ คือ เน้นทั้งด้านงาน เนื้อหาความรู้ ขณะเดียวกันก็พยายามอย่างเต็มที่ให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาบุคคลในทุก ๆ ด้านเป็นสำคัญ

1.6 ลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่ม

ทิตินา แชมมณี (2528 : 343 – 344) กล่าวถึงลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่มว่า ประกอบด้วย

1. การมีเป้าหมายร่วมกัน กล่าวคือ บุคคลที่มารวมกันนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการมารวมกลุ่มกัน คือ จะต้องมีการรับรู้และเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันว่าจะทำอะไรให้เป็นผลสำเร็จ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กล่าวคือ บุคคลที่มารวมกลุ่มจำเป็นต้องมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่มในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
3. การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลรวมกลุ่มนั้นจะต้องมีการสื่อความหมายต่อกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน
4. การร่วมมือประสานงานกันในกลุ่ม กล่าวคือ บุคคลในกลุ่มจำเป็นต้องมีการประสานงานกันเพื่อให้งานในกลุ่มประสบผลสำเร็จ
5. การมีผลประโยชน์ร่วมกันได้แก่ การจัดสรรผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานร่วมกัน

1.7 องค์ประกอบของการทำงานเป็นกลุ่ม

การทำงานของกลุ่มใดจะขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถือได้ว่ากระบวนการกลุ่มนั้นไม่ใช่การรวมกลุ่มในลักษณะของการทำงานกลุ่ม แต่จะเป็นการรวมกลุ่มในลักษณะธรรมดา นอกจากนั้นการทำงานเป็นกลุ่มจะดำเนินไปได้ด้วยดีนั้น จะต้องประกอบด้วย ผู้นำ สมาชิก ลักษณะของกลุ่ม และ กระบวนการกลุ่ม (ทิตนา แชมมณี. 2528 : 8 ; อ้างอิงจาก Hybels and Weaver. n.d.)

1.7.1 ผู้นำกลุ่ม คือ ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มให้สามารถทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือความต้องการของกลุ่มได้ ผู้นำเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้งานของกลุ่มประสบผลสำเร็จ โดยทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมความต้องการของสมาชิก เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมาย การวางแผน การทำงาน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม การทำงานกลุ่มจะประสบผลสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ หากกลุ่มใดมีผู้นำที่ดี กลุ่มนั้นย่อมประสบความสำเร็จ บทบาทและความสามารถของผู้นำในการที่จะทำให้งานของกลุ่มมีประสิทธิภาพมีดังต่อไปนี้ (วัชร ทรรศน์. 2519 : 22 ; ทิตนา แชมมณี. 2528 : 8 – 9)

1. เป็นผู้มีความรู้ สติปัญญาดี มีความสามารถในการทำความเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาได้ มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อความหมาย
2. มีวุฒิภาวะและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี
3. มีแรงจูงใจภายในสูง คือ เป็นผู้รู้จักตนเอง มีความรับผิดชอบสูง
4. เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการมีมนุษยสัมพันธ์ ต้องเข้าใจและเคารพสมาชิกในกลุ่ม รู้จักความพอดี รู้และเข้าใจสมาชิก
5. ช่วยให้งานดำเนินไปได้ด้วยดี
6. สามารถดึงความรู้ความสามารถจากสมาชิกแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานของกลุ่ม ให้สมาชิกแต่ละคนได้ทำงานตามที่ตนเองถนัด และมีความสามารถจะช่วยให้ทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น
7. ช่วยสรุปการตัดสินใจ
8. ช่วยกระตุ้นให้งานรุดหน้าโดยไม่เสียเวลา
9. ประเมินผลงานของกลุ่มโดยสม่ำเสมอ

1.7.2 สมาชิก คือ ผู้ร่วมอยู่ในกลุ่มให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยดีซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของกลุ่ม และเมืองทอง แชมมณี (2522 : 152 – 153) และทิตนา แชมมณี (2528 : 365) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มไว้ดังนี้

1. สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์ของกลุ่ม โดยปฏิบัติหน้าที่ของตนเองจนสุดความสามารถ
2. สมาชิกมีความภาคภูมิใจต่อกลุ่ม ซึ่งแสดงออกโดย สมาชิกมีความซื่อตรงต่อกัน
3. สมาชิกยอมรับจุดมุ่งหมายของกลุ่มที่ได้ช่วยกันกำหนดขึ้น
4. สมาชิกพยายามปรับค่านิยมและจุดมุ่งหมายให้กลมกลืนกัน
5. สมาชิกมีความไว้วางใจกัน
6. สมาชิกมีความสามารถที่จะทำงานเป็นกลุ่ม โดยสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือผู้ตาม รับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มได้ดี
7. สมาชิกเชื่อในความสามารถของเพื่อน
8. สมาชิกพร้อมที่จะช่วยเหลือเพื่อนเสมอ
9. สมาชิกพยายามให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่กลุ่มโดยเฉพาะข้อมูลที่สำคัญ
10. สมาชิกมีความมั่นใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง

11. สมาชิกมีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ เป็นผู้มีใจกว้างยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับมติของกลุ่ม

12. สมาชิกต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากเกินไป ต้องเป็นผู้รู้จักสถานประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมเข้าด้วยกัน มิใช่ทำเพื่อประโยชน์ของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว

บทบาทของสมาชิกกลุ่มในระหว่างการทำงานกลุ่มถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำงานกลุ่ม (วัลลภ ชัยพิพัฒน์. 2523 : 22 – 24) โดยเฉพาะบทบาทที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและงานของกลุ่ม ได้แก่ บทบาทที่มุ่งให้งานของกลุ่มประสบผลสำเร็จ (Group task roles) และบทบาทที่มุ่งเสริมสร้างให้กลุ่มสามารถดำเนินการต่อไปได้ (Group Building and Maintenance Roles) ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของสมาชิกในกลุ่มที่ ซึ่งเยาวพา เดชะคุปต์ และทิตินา แคมมณี (2522 : 124 – 126) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ คือกลุ่มที่สมาชิกมีความสามารถอยู่ร่วมกันเป็นเวลานาน ๆ เพื่อทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเป็นกลุ่มที่สมาชิกแสดงบทบาทเกี่ยวกับการทำงาน (Task Function) และบทบาทในการรวมกลุ่ม (Maintenance Function) ได้ดีทั้งสองอย่าง ซึ่งสมาชิกของกลุ่มต่างมีบทบาทต่าง ๆ กันดังนี้

1.7.2.1 ผู้ริเริ่ม ผู้มีส่วนร่วม เป็นผู้เสนอความคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการพิจารณาปัญหาหรือจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

1.7.2.2 ผู้แสวงหาข้อมูลหรือความคิดเห็นเป็นผู้ถามคำถามเพื่อความกระจ่างหรือเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาของกลุ่ม

1.7.2.3 ผู้ให้ข้อมูลหรือข้อคิดเห็น เป็นผู้ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือข้อสรุปต่าง ๆ

1.7.2.4 ผู้ชี้แจงแสดงเหตุผล เป็นผู้ให้รายละเอียดต่าง ๆ โดยการให้ตัวอย่างหรือให้ความหมาย

1.7.2.5 ผู้บอกกล่าว ผู้สรุป ผู้ประเมินผล เป็นผู้คอยบอกให้ทราบว่า กลุ่มทำงานไปถึงไหน โดยสรุปสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว พยายามประเมินความก้าวหน้าของกลุ่ม ถ้ามถึงความเคลื่อนไหวของกลุ่มการปฏิบัติงาน เหตุผลและข้อเท็จจริง

1.7.2.6 ผู้กำหนดมาตรฐาน เป็นผู้กำหนดมาตรฐานที่กลุ่มพยายามจะก้าวไปให้ถึง พยายามคาดการณ์และทดสอบผลงานของกลุ่มล่วงหน้า

1.7.2.7 ผู้ปฏิบัติการ เป็นผู้ที่ช่วยให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ง่ายเข้า โดยการทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อกลุ่ม

1.7.2.8 ผู้สนับสนุน ผู้กระตุ้น เป็นผู้ที่สามารถกระตุ้นให้ใคร ๆ มีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะรับฟังความคิดเห็น ให้คำชมเชยในเวลาอันเหมาะสม

1.7.2.9. ผู้ควบคุมการสนทนาหรือผู้อำนวยการควบคุมความสะอาด

1.7.2.10 ผู้ประสานงานหรือผู้ประนีประนอม เป็นผู้คอยไกล่เกลี่ย เมื่อสมาชิกเกิดความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน หรือเมื่อกลุ่มเกิดความตึงเครียด

1.7.2.11. ผู้สังเกตการณ์ และให้คำติชม เป็นผู้ที่ย่อยสังเกตและบอกให้กลุ่มทราบถึงการรับรู้ ปฏิกริยา ความรู้สึกที่มีต่อกระบวนการกลุ่ม เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน

1.7.2.12 ผู้ผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นผู้พยายามสร้างอารมณ์ขันในเวลา ที่ทุกคนตึงเครียดและมีอารมณ์ขัดแย้งกันรุนแรงขึ้น ช่วยรักษาบรรยากาศการทำงานของกลุ่ม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เมื่อบุคคลมารวมกลุ่มกันทำงาน ทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่มต่างก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกันและกัน ในการที่จะทำให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปได้และบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เพราะผู้นำเป็นผู้มีหน้าที่พิเศษไปจากสมาชิกของกลุ่มคนอื่น ๆ มีความสำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมาย การวางแผนงาน และสัมฤทธิ์ผลของการทำงานกลุ่ม ผู้นำจึงต้อง

มีความสามารถในการทำความเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาการใช้ภาษาสื่อความหมาย มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีแรงจูงใจและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งมีบทบาทที่จะช่วยให้งานดำเนินไปด้วยดีจนบรรลุผล โดยการกระตุ้นและดึงความรู้และประสบการณ์จากสมาชิกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ตลอดจนช่วยสรุปความคิดเห็นของกลุ่มประเมินผลงานของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ แต่ในขณะที่เดียวกันผู้นำก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มจึงต้องมีความเข้าใจในบทบาทของสมาชิกกลุ่ม และมีคุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มที่ดีเช่นเดียวกับสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ กล่าวคือ ควรมีบทบาทในการทำงานและบทบาทในการรวมกลุ่ม รวมทั้งมีความสนใจ กระตือรือร้นในการทำงาน เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบ มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ และไม่มุ่งหวังแต่ประโยชน์ส่วนตนจนละเลยประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทั้งผู้นำและสมาชิกกลุ่มทุกคน จำเป็นต้องมีและสามารถปฏิบัติได้ เพราะเหตุว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีโอกาที่จะแสดงบทบาททั้งผู้นำและผู้ตามในเวลาและโอกาสที่แตกต่างกันไป ในบางขณะอาจจะมีความเป็นทั้งผู้นำหรือหัวหน้ากลุ่ม และในบางขณะก็มีความเป็นผู้นำตาม คือ สมาชิกกลุ่ม ดังนั้นบุคคลที่มีคุณค่าต่อการทำงานกลุ่ม จึงควรมีลักษณะและบทบาทที่เหมาะสมทั้งผู้นำและสมาชิกของกลุ่ม

1.7.3 ลักษณะการทำงานกลุ่ม คือ ลักษณะโดยทั่วไปของการทำงานซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งได้แก่ ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสม การจัดที่นั่งและที่ว่าง ดังนี้

1.7.3.1 ขนาดของกลุ่ม ออตตาเวย์ (Ottaway, 1966 :7) กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระโดยทั่วถึง จำนวนสมาชิกที่ใหญ่ที่สุดประมาณ 12 คน ไม่ควรเกิน 15 คน และขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมต่อการทำงานร่วมกันควรอยู่ในช่วงประมาณ 5 – 15 คน โดยมีส่วนเป็นผู้นำกำหนดขนาดของกลุ่มให้มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือกิจกรรมนั้นและยึดอุปกรณ์เป็นหลัก

1.7.3.2 การจัดที่นั่งและที่ว่าง เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึง และเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนรู้สึกสบายเวลาแสดงออก สไตเนอร์ (ทิพย์วัลย์ สมแดง, 2528 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Stienzer" 1967 : 226) พบว่า สมาชิกพอใจและสบายใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มที่สมาชิกมองเห็นและได้ยินทุกคน โดยทั่วถึงกัน ถ้าต้องการให้สมาชิกมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์สูง ผู้นำกลุ่มควรจัดให้สมาชิกที่เงียบเฉยและจัดให้คนที่ชอบผูกขาด การอภิปรายนั่ง ติด ๆ กัน นอกจากนี้ยังจัดกลุ่มเป็นรูปวงกลมและให้สมาชิกนั่งใกล้ ๆ กัน จะทำให้เกิดความสบายใจและสามารถร่วมทำงานกลุ่มได้สะดวกและปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึง ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานกลุ่ม

1.7.4 กระบวนการกลุ่ม คือ รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม หรือวิธีดำเนินงานกลุ่ม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งมีลักษณะสำคัญของกลุ่มที่ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่ม มีดังนี้

1.7.4.1 มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

1.7.4.2 มีปฏิสัมพันธ์กันโดยการสื่อความหมาย

1.7.4.3 สมาชิกต้องกระทำกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย

1.7.4.4 มีความคิดในแนวที่ร่วมกัน

1.7.4.5 มีการร่วมกันในการตัดสินใจในรูปแบบของกลุ่ม

1.7.4.6 ยึดมั่นในหน้าที่ของกลุ่มอย่างเข้มแข็ง

กลุ่มใดก็ตามเมื่อมีองค์ประกอบของกลุ่มด้านอื่น ๆ ดี คือ มีผู้นำที่ดี มีสมาชิกที่ดี มีความสามารถตามบทบาทหน้าที่ของตน ลักษณะของกลุ่มมีความเหมาะสม แต่วิธีดำเนินงานภายในกลุ่ม ซึ่งเรียกว่าการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม หรือกระบวนการกลุ่มไม่เหมาะสมแล้วปัญหาต่าง ๆ ก็อาจจะเกิดขึ้นภายในกลุ่มได้ง่าย เป็นต้นว่ากลุ่ม ๆ หนึ่งขาดการตั้งจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน สมาชิกภายในกลุ่มไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของ

กิจกรรมนั้นว่าทำอะไร ต่างคนต่างทำไปคนละทาง ไม่มีการสื่อความหมายเพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกันหรือในลักษณะที่ไม่เหมาะสม แนวคิดในการทำกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มจึงอาจจะเกิดการแตกแยก ผลที่สุดนอกจากกิจกรรมของกลุ่มนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จแล้ว อาจเกิดปัญหาระหว่างสมาชิกในกลุ่มขึ้นมา ทำให้เกิดการแตกแยกของสมาชิก กระบวนการกลุ่มจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

1.8 ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

เมืองทอง ขัมมณี (2522 : 151 – 154) จำแนกคุณสมบัติของกลุ่มที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามลักษณะองค์ประกอบของกลุ่ม ได้แก่ สมาชิก ผู้นำ กลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.8.1 สมาชิกต้องยึดมั่นในอุดมการณ์และวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ช่วยกันกำหนดขึ้นมาพยายามปรับค่านิยมและวัตถุประสงค์ให้กลมกลืนกัน มีความภาคภูมิใจต่อกลุ่ม ไว้วางใจซึ่งกันและกันเชื่อในความสามารถของเพื่อนสมาชิกและพร้อมที่จะช่วยเหลือกันเสมอ พยายามให้ข้อมูลที่ถูกต้องต่อกันรวมทั้งสนใจในข้อมูลที่เพื่อนสมาชิกรนำมาให้ นอกจากนี้ยังต้องมั่นใจในการตัดสินใจด้วยตนเองและผลัดกันมีอิทธิพลเหนือกันได้

1.8.2 ผู้นำต้องเป็นผู้ได้รับการเลือกเป็นอย่างดี ยึดมั่นในคุณสมบัติของผู้นำที่ดี

1.8.3 กลุ่มต้องตั้งอยู่ได้นานพอสมควร กำหนดวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นที่พอใจของสมาชิก แสดงให้ประจักษ์ว่า ค่านิยมของกลุ่มมีความสำคัญ อย่างไรก็ตามกลุ่มควรมีบรรยากาศที่มีลักษณะที่ให้การสนับสนุนแก่สมาชิก พยายามช่วยให้สมาชิกแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง กระตุ้นให้สมาชิกมีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้กลุ่มควรให้การติดต่อ สื่อสารให้เกิดประโยชน์มากที่สุดรวมทั้งการใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนเข้าใจกันได้

1.9 องค์ประกอบของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม

องค์ประกอบของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม มี 3 ลักษณะ คือ นิพนธ์ จิตต์ภักดี. (2528 : 3 – 7)

1. องค์ประกอบด้านสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 4 อย่าง คือ
 - 1.1 มีเจตคติที่ดีและตั้งใจทำงาน
 - 1.2 มีทักษะในการทำงานนั้น
 - 1.3 มีความร่วมมือและประสานงานกันเป็นอย่างดี
 - 1.4 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
2. องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่มประกอบด้วย
 - 2.1 มีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี
 - 2.2 มีเทคนิคในการจูงใจสมาชิก
 - 2.3 เอาใจใส่ต่อกลุ่ม
 - 2.4 มีความเข้าใจในพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน
 - 2.5 มีความรอบรู้ในการวางแผนการปฏิบัติงานการติดตามและประเมินผล
3. องค์ประกอบด้านการจัดกลุ่ม ประกอบด้วย
 - 3.1 มีเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจน
 - 3.2 มีกลไกย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงผลงาน
 - 3.3 มีวิธีการทำงานของกลุ่มอย่างมีระบบซึ่งสมาชิกมีความเข้าใจเป็นอย่างดี
 - 3.4 มีรูปแบบของการประสานงานที่ดี
 - 3.5 มีการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมอยู่เสมอ

3.5 มีการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมอยู่เสมอ

3.6 มีการจัดเงื่อนไขในการเสริมพลังของกลุ่มเป็นอย่างดี

1.10 ขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม

ณัฐดนัย อินทรสุขศรี (2526 : 4 – 5) ได้กล่าวถึงกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างมีระเบียบแบบแผนในลักษณะต่อเนื่อง ที่เรียกว่ากระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างทีมงาน ซึ่งก็คือกระบวนการและขั้นตอนในการทำงานกลุ่มนั่นเอง กระบวนการประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวิเคราะห์และวินิจฉัยเบื้องต้นการวิเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การคาดหวังอะไรในการทำงานเป็นกลุ่ม

1.2 การทำงานแต่ละขั้นหลังกิจกรรมกลุ่มแต่ละอย่างจะต้องใช้เวลาเท่าไร

1.3 สมาชิกกลุ่มมีลักษณะอย่างไร จุดอ่อน จุดแข็ง ความสามารถเฉพาะด้านของสมาชิก ความสัมพันธ์ ความเชื่อถือที่มีต่อกัน ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้มีไม่เท่ากันในทุกคน

1.4 จะทำอย่างไรให้งานที่ทำเป็นกลุ่มออกมาได้ดี

1.5 อะไรคือปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

2. การตั้งเป้าหมายและอุปสรรคในการทำงานกลุ่ม มีการประชุมร่วมกันทุกคนต้องเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานกลุ่มเป็นอย่างดี เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งขึ้นมานั้นต้องแน่นอนและเด่นชัด

3. การวางแผน โดยให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้รวมถึงเวลาที่กำหนดและสมาชิกทุกคนจะต้องทำตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน

4. ปฏิบัติตามแผน ทั้งผู้นำและสมาชิกต้องใกล้ชิดกันเพื่อความคล่องตัวและสามารถช่วยแก้ปัญหาการจูงใจและการปรับปรุงพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกกลุ่มและผู้นำต้องถูกนำมาใช้ให้ทุกคนรู้ในบทบาทและความคาดหวังของกลุ่ม

5. การควบคุม ตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งต้องทำโดยละเอียด และประเมินผลว่างานที่กลุ่มปฏิบัตินั้นได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่ ถ้าไม่ได้ผลผู้นำกลุ่มพึงคิดย้อนกลับไปยังขั้นตอนแรก ๆ เพื่อดูว่างานนั้นมีอุปสรรคอยู่ที่ช่วงใด และแก้ไขโดยทันที

ทิตินา แชมมณี (2528 : 380 – 389) ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดถึงกระบวนการทำงานคือ ขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินงานซึ่งพอสรุปได้ว่า กระบวนการที่จำเป็นในการทำงานเป็นกลุ่มประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ 4 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน งานขั้นแรกที่ผู้นำกลุ่มและสมาชิกพึงกระทำการเริ่มงานร่วมกัน คือ ผู้นำและสมาชิกควรจะได้ช่วยกันวางจุดมุ่งหมายในการทำงานให้ชัดเจนและตรวจสอบดูว่าทุกคนเข้าใจตรงกันก่อนลงมือปฏิบัติ

2. การวางแผน หมายถึง การคิดและการตัดสินใจในปัจจุบันถึงสิ่งที่จะทำในอนาคตว่าจะทำอะไร จะทำอย่างไร มีทรัพยากรที่จำเป็นจะใช้อะไรบ้างเพื่อให้งานที่ต้องการจะทำบรรลุผลสำเร็จ การวางแผนงานเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นสำหรับกลุ่มเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้กลุ่มเดินไปสู่เป้าหมายอย่างพร้อมเพรียงกัน ขั้นตอนที่จำเป็นในการวางแผนงานของกลุ่มโดยทั่ว ๆ ไปได้แก่

2.1 การแสวงหาและรวบรวมข้อมูลที่เป็น

2.2 การวางจุดมุ่งหมายในการทำงาน

2.3 การหาวิธีการและกำหนดขั้นตอนในการทำงาน

- 2.4 การกำหนดแผนการปฏิบัติงาน
- 2.5 การแบ่งงานและมอบหมายงาน
- 2.6 การเตรียมการเรื่องการประสานงาน
- 2.7 การกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาไว้วงหน้า

3. การปฏิบัติงานตามแผน ในขั้นนี้สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มลงมือทำงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบของตนรวมทั้งการดูแลให้งานเป็นไปตามแผนที่ตกลงกันไว้ ประกอบด้วย

- 3.1 การติดตามงานเพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานได้ดำเนินไปแล้วเพียงใดเป็นไปตามแผนหรือไม่
- 3.2 การจูงใจให้ผู้ร่วมงานมีกำลังใจทำงาน สร้างความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในการทำงาน
- 3.3 การให้คำปรึกษาแนะนำ
- 3.4 การเสริมสร้างความรู้ความสามารถของผู้ร่วมงาน เป็นเรื่องที่หัวหน้ากลุ่มควรดูแลสนับสนุน

ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

3.5 การประสานงาน ได้แก่ การทำหน้าที่ประสานงานฝ่ายต่าง ๆ ให้เกิดความสะดวกในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

4. การประเมินผลและปรับปรุงงาน การประเมินผลงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะจะช่วยให้กลุ่มได้ทราบว่าการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายหรือไม่เพียงไรและจะทำให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป การประเมินผลงานมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

4.1 การประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของงานและเพื่อเก็บข้อมูลจะช่วยให้สามารถปรับปรุงงานได้และควรประเมินผลหลังจากการดำเนินงานเสร็จสิ้นตามแผน เพื่อตรวจสอบดูว่าการทำงานของกลุ่มบรรลุเป้าหมายหรือไม่เพียงไร

4.2 การประเมินผลงานว่า ผลงานเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่และควรประเมินกระบวนการวิธีการทำงานของกลุ่มว่าเหมาะสมหรือไม่ ช่วยให้ได้ผลงานที่ดีหรือไม่ และเป็นวิธีการที่ผู้ร่วมงานพอใจเพียงไร มีปัญหาเกิดขึ้นในขั้นตอนใด อย่างไร จากสาเหตุใด ประเมินวิธีการทำงานของแต่ละบุคคล

4.3 การประเมินผลงานควรมีเกณฑ์ที่แจ่มชัดเป็นหลักในการประเมินและควรประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมายที่วางไว้เป็นหลัก

จากความหมาย ลักษณะ กระบวนการและขั้นตอนการทำงานกลุ่มข้างต้น สรุปได้ว่าในการทำงานเป็นกลุ่มนั้นควรมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. ขั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงาน
2. ขั้นการวางแผนการทำงานกลุ่ม
3. ขั้นการปฏิบัติตามแผนการทำงานกลุ่ม
4. ขั้นสรุปการประเมินผลการทำงานกลุ่ม

1.11 ประโยชน์ของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม

ดัน (Dunn. 1972 : 154) กล่าวว่า การสร้างกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวหรืออยู่คนเดียว การทำงานร่วมกันต่างฝ่ายต่างรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และช่วยกันรับผิดชอบในการเรียนด้วยความเชื่อมั่นตนเอง จึงไม่เป็นภาระหนักเกินไปสำหรับเด็ก นอกจากนี้การเรียนโดยการทำงานเป็นกลุ่มยังทำให้รู้สึกสนุกสนานและสร้างความสามัคคีขึ้นในกลุ่ม ต่างวางใจว่าแต่ละคนจะช่วยกันส่งเสริมให้กลุ่มมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ยัง (Young. 1972 : 634) กล่าวถึงประโยชน์ของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การทำงานเป็นกลุ่มจะทำให้เกิดการนำพลังกลุ่มของผู้เรียนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคน
2. การแบ่งกลุ่มนักเรียนจะทำให้ครูมีความคล่องตัวมากขึ้น
3. การให้บรรยากาศในการทำงานร่วมกันไม่เคร่งเครียด
4. การทำงานกลุ่มช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน
5. ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้กว้างขวางในการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ
6. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการเสนอแนะ ชักถาม ตลอดจนส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

นอกจากนี้ หฤทัย อติชาติพงศ์. (ม.ป.ป. : 13) กล่าวถึงประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่มว่า

1. ช่วยให้เข้าใจกระบวนการทำงานของกลุ่มร่วมกัน แล้วนำไปประยุกต์ใช้กับเพื่อนร่วมงานและนักเรียนในการทำงานเป็นกลุ่ม
2. ช่วยให้รู้จักเลือก รู้จักวางจุดมุ่งหมาย และการเสนอแนะ ตลอดจนการประเมินผล ในการแก้ปัญหาในโครงการที่กระทำและสามารถดำเนินการตามโครงการต่อไปได้ดี
3. ช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้สึกไวต่อปฏิกริยาโต้ตอบภายในกลุ่ม เพื่อเขาจะได้รับรู้ในเรื่องการรับผิดชอบของหัวหน้าของสมาชิกที่ดี การโต้ตอบอย่างนี้จะช่วยให้กลุ่มพัฒนาอย่างกว้างขวางและได้แหล่งความรู้ของแต่ละคนในกลุ่มที่แสดงออกมา
4. ช่วยให้คนได้พัฒนาทั้งความรู้และทักษะในสังคมประชาธิปไตย

จากประโยชน์ของการทำงานเป็นกลุ่มข้างต้น สรุปได้ว่า การทำงานกลุ่มก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. การทำงานกลุ่มตอบสนองความต้องการอยู่ร่วมกันของบุคคล ป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว
2. ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามัคคีในกลุ่ม ความไว้วางใจกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พฤติกรรมกล้าแสดงออก และช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัย
3. เป็นการฝึกทักษะในการทำงานร่วมกัน เช่น การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การเสนอแนะความรู้และข้อมูล การซักถาม การชี้แจงเหตุผล การอภิปรายผล ตลอดจนเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
4. เป็นการแบ่งเบาภาระงานที่หนักเกิน เช่น เป็นการลดภาระงานเกินความสามารถของบุคคล ทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนการแบ่งกลุ่มทำให้ครูตอบปัญหาของนักเรียนน้อยลง
5. ก่อให้เกิดบรรยากาศที่เป็นกันเอง ในการทำงานและการเรียน สมาชิกของกลุ่มจะรู้สึกสบาย สนุกสนาน และไม่เคร่งเครียด ในการทำงานร่วมกันช่วยให้สมาชิกของกลุ่มเกิดความรู้สึกไวต่อปฏิกริยาโต้ตอบภายในกลุ่มเพื่อจะได้รับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบของหัวหน้าและสมาชิกที่ดี อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ และทักษะในสังคมประชาธิปไตย

1.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม

1.12.1 งานวิจัยในประเทศ

ทิศนา ขัมมณี และคนอื่น ๆ (2528 : ค - จ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เริ่มศึกษาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2526 ถึงปี พ.ศ.2528 ดำเนินการวิจัย 4 ตอน ต่อเนื่องกันเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการศึกษาชั้นที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพการจริงในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนขาดทักษะในการเป็นหัวหน้ากลุ่ม 31 รายการจากทั้งหมด 36 รายการและขาดทักษะการเป็นสมาชิกกลุ่ม 10 รายการจากทั้งหมด 24 รายการ ทักษะการทำงานกลุ่มของหัวหน้าที่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างขาด ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน ด้านการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ด้านการสรุปและประเมินผล และด้านคุณสมบัติทั่วไปบางประการ ในขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบของการฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม ขั้นที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพ ขั้นสุดท้าย เป็นการสรุปรูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม ผลการศึกษาทั้งหมดทำให้ได้รูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ทิพย์วัลย์ สมแดง (2528 : ง - จ) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเขตเมืองและโรงเรียนชนบท จังหวัดเชียงราย จำนวน 58 กลุ่ม เป็นนักเรียนโรงเรียนเขตเมือง จำนวน 29 กลุ่มและนักเรียนในโรงเรียนเขตชนบทจำนวน 29 กลุ่ม โดยทำการศึกษาในสภาพการณ์จริงและสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มนักเรียนทั้งในโรงเรียนเขตเมืองและเขตชนบท ทำงานกลุ่มในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นส่วนมาก ใช้เวลาในการทำงานกลุ่มส่วนใหญ่ 11 – 20 นาที และจำนวนสมาชิกกลุ่ม ในโรงเรียนเขตเมืองส่วนใหญ่มี 6 – 8 คน แต่ในโรงเรียนเขตชนบทส่วนใหญ่มี 3 – 5 คน
2. กลุ่มนักเรียนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท แสดงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มสูงสุด 24 รายการ ต่ำสุด 11 รายการ จาก 30 รายการ เฉลี่ยแล้วมีการแสดงพฤติกรรม 18 รายการ ส่วนพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติทั่วไปในการทำงานกลุ่ม กลุ่มนักเรียนส่วนใหญ่ทั้งโรงเรียนเขตเมืองและเขตชนบท แสดงออกได้ดี
3. เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนในโรงเรียนเขตเมืองกับเขตชนบท จากจำนวน 30 รายการ พบว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงรายการเดียวคือ พฤติกรรมการให้ความเห็นเพื่อการสรุป และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติทั่วไปในการทำงานกลุ่มระหว่างกลุ่มนักเรียนเขตเมืองกับเขตชนบท จำนวน 7 รายการ พบว่า พฤติกรรมของกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนทั้งสองเขต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 1 รายการ คือ พฤติกรรมการปฏิบัติงานอย่างกระตือรือร้นคล่องแคล่วว่องไว
4. จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนได้ทำงานกลุ่ม ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมากที่สุด บ่อยที่สุด รวมทั้งชอบทำงานกลุ่มมากที่สุดในกลุ่มประสบการณ์นี้ ในการทำงานกลุ่มส่วนใหญ่ครูผู้สอนเป็นผู้จัดกลุ่มให้นักเรียนและนักเรียนชอบการจัดกลุ่มวิธีนี้ ซึ่งครูจะจัดให้มีทั้งหญิงและชายในกลุ่ม นักเรียนส่วนใหญ่เคยเป็นหัวหน้ากลุ่ม และมักจะเลือกหัวหน้ากลุ่มตนเอง นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานกลุ่ม และชอบทำงานกลุ่ม ปัญหาในการทำงานกลุ่มได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการทำงานกลุ่ม เพื่อนร่วมกลุ่มและเวลาในการทำงานกลุ่ม

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม โดยบอกจุดมุ่งหมาย และวิธีการใช้ชุดแนะแนว
2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน โดยใช้ เกม ตัวแบบ สถานการณ์จำลอง และบทบาทสมมติที่กำหนดบทบาทและไม่กำหนดบทบาท
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานและอภิปรายเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม
4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับ การทำงานเป็นกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการแนะแนว

วิลาลีย์ บุญวัฒน์ (2532 : 5) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิ่งเสพติดให้โทษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกันทรารมณ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวมักจะคะแนนผลสัมฤทธิ์เรื่องสิ่งเสพติดให้โทษสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ธีระ ชัยยุทธบรรยง (2533 : 60) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหมี่วิทยา จังหวัดลพบุรี ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวมักจะปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

เบญจวรรณ ศรีสุริยกานนท์ (2534 : 56) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพหลารักษ์ กรุงเทพมหานคร ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่มีคะแนนการปรับตัวสูงมีการทำงานกลุ่มได้ดีกว่านักเรียนที่มีคะแนนการปรับตัวต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทิพย์มาศย์ พิมพ์ศักดิ์ (2530 : 52) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะนำมีการตัดสินใจเลือกอาชีพสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมปอง สุธตุงการกิติ (2530 : 65) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสำนึกด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ มีคะแนนความสำนึกด้านอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการใช้ชุดการแนะแนวและชุดการแนะแนวอาชีพ ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าชุดการแนะแนวสามารถพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิ่งเสพติด พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ และความสำนึกด้านอาชีพของนักเรียน ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า ชุดแนะแนวน่าจะเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม กับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการทำงานเป็นกลุ่มและการทำงานกลุ่มอย่างไม่เป็นขั้นตอนได้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต

3.1 ความหมายและจุดมุ่งหมายของการสังเกต

มีผู้ให้ความหมายของการสังเกตไว้ต่างๆกันดังนี้

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2529 : 30 - 32) ได้ให้ความหมายของการสังเกตไว้ว่า การสังเกตคือ การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่งอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยการใช้อวัยวะรับสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือทั้ง 5

ส่วน (หู ตา จมูก ลิ้น ผิวหนัง) โดยเฉพาะ ตาและหูในการพิจารณาสิ่งนั้นๆและการสังเกตต้องมีจุดมุ่งหมาย อย่างแน่นอนล่วงหน้าก่อนการสังเกต และได้แบ่งชนิดของการสังเกตโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ 3 เกณฑ์ คือ ใช้วิธีสังเกตเป็นเกณฑ์ ใช้ผู้สังเกตเป็นเกณฑ์ และใช้ผู้ถูกสังเกตเป็นเกณฑ์ จุดมุ่งหมายของการสังเกตที่ใช้ในการแนะแนวมุ่งต่อไปนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ข้อเท็จจริงเหล่านี้ อาจได้เป็นครั้งแรกหรืออาจได้เพื่อเพิ่มเติมรายละเอียดซึ่งเคยได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่น
2. เพื่อเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกตว่า มีลักษณะปกติหรือไม่เพื่อใช้ประกอบการแนะนำบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสังคมต่อไป
3. เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการซึ่งอาจเป็นปัญหา แต่ไม่มีผู้ใดทราบเพื่อนำมาใช้ในการให้ปรึกษาและแนะแนวต่อไป
4. เพื่อให้ผู้สังเกตเป็นผู้มีความรอบคอบและไวต่อการมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมจะเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดีและรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 28) กล่าวว่า iva การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรม ตามหลักพฤติกรรม ลักษณะพฤติกรรมที่สังเกตจะต้องเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกกระทำหรือตอบโต้สิ่งเร้าหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดในสถานการณ์หนึ่ง และจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ นับได้ ได้ยินได้ และวัดได้ ส่วนจุดมุ่งหมายของการสังเกตนั้น เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษา แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมไว้นั้นไปวิเคราะห์ต่อไป เพื่อจะได้ทราบว่าพฤติกรรมที่ประสงค์จะปรับนั้นเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

จากความหมายและจุดมุ่งหมายของการสังเกต สรุปได้ว่า การสังเกตเป็นการพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่ง อย่างมีจุดมุ่งหมายในสถานการณ์จริง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งและลักษณะพฤติกรรมที่สังเกต จะต้องเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกสังเกตได้ นับได้และวัดได้

3.2 หลักในการสังเกต

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2526 : 264) กล่าวถึงหลักในการสังเกตพฤติกรรมว่า ผู้สังเกตยึดหลักดังต่อไปนี้

1. เลือกและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้เห็นเด่นชัด พฤติกรรมที่ควรที่จะเลือกเพื่อทำการสังเกตนั้น ควรจะเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานของชั้นเรียนและครุคิดว่าพฤติกรรมนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอนมากที่สุด นอกจากนั้นพฤติกรรมที่สังเกตควรเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ

2. เลือกผู้สังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตพฤติกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน

2.1 นักเรียนสังเกตตัวเองคือ การให้ผู้ที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นสังเกตพฤติกรรมตนเอง

2.2 บุคคลอื่นเป็นผู้สังเกต ซึ่งอาจจะเป็นครูหรือเพื่อนครู หรือเพื่อนนักเรียนด้วยกันเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีนี้ค่อนข้างที่จะให้ข้อมูลที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าวิธีแรก เพราะว่าผู้สังเกตนั้นมีแนวโน้มที่จะลำเอียงน้อยกว่าผู้ที่จะพัฒนาตนเอง อีกทั้งวิธีนี้สามารถที่จะตรวจสอบความเที่ยงตรงระหว่างผู้สังเกตได้โดยการใช้ผู้สังเกตมากกว่า 1 คนขึ้นไป สังเกตพฤติกรรมของคน ๆ เดียวกัน สังเกตพฤติกรรมทั้ง 2 คน สังเกตได้ใกล้เคียงกันอย่างน้อยที่สุดเห็นพ้องต้องกัน ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80 นับได้ว่าข้อมูลที่ได้นั้นมีความเที่ยงตรงสูง

3. เลือกสถานที่ทำการสังเกตพฤติกรรมในการเลือกสถานที่นั้น ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของครูว่า ต้องการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในสถานที่ใด อาจจะเป็นห้องเรียนในห้องสมุด หรือบ้านของนักเรียนก็ได้

4. เลือกเวลาที่จะทำการสังเกตพฤติกรรม การเลือกเวลานั้นควรเลือกเวลาที่พฤติกรรมที่ต้องการสังเกตเกิดขึ้นบ่อยที่สุดและการเลือกเวลาควรจะใช้วิธีสุ่มเวลาซึ่งหมายความว่า ผู้สังเกตจะไม่ทำการสังเกตพฤติกรรมหนึ่งในเวลาเดียวกันของวันเดียวกัน แต่การสุ่มสังเกตหลาย ๆ เวลาของวันเดียวกันได้ เช่น ตอนเช้า ตอนบ่าย และตอนก่อนเลิกเรียน เป็นต้น ช่วงการสังเกตโดยการสุ่มเวลานั้นจะทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากว่าไม่มีพฤติกรรมใดจะเกิดขึ้นบ่อยในช่วงเดียวกันตลอดเวลา

5. เลือกแบบบันทึกพฤติกรรมให้เหมาะสม แบบบันทึกพฤติกรรมนั้นผู้ทำการสังเกตควรจะเป็นผู้สร้างขึ้นเองและต้องไม่สับสน โดยมุ่งให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการจะศึกษา

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 31 – 35) กล่าวถึงการเลือกสังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้

5.1 การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) เป็นการเลือกสังเกตเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น โดยนับความถี่หรือจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่จะสังเกตนั้น การกำหนดช่วงเวลาที่ยาวหรือสั้นเพียงใดนั้นจะขึ้นกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาการปรับพฤติกรรมนั้น ๆ เพราะฉะนั้นช่วงเวลาอาจจะเป็นช่วงสั้น ๆ เช่น 3 วินาที 10 นาที 1 ชั่วโมงหรือ 1 วันก็ได้และเพื่อความเที่ยงตรงของการสังเกต พฤติกรรมดังกล่าวควรจะสังเกตและบันทึกความถี่ของพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงหลาย ๆ ช่วงด้วย

5.2 การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเวลา (Time Sampling) เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตแบ่งเวลาออกเป็นช่วง ๆ แล้วนับเฉพาะจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษา นั่นคือ ผู้สังเกตจะสังเกตเพียง 1 ครั้งในแต่ละช่วงเวลา สำหรับพฤติกรรมที่ควรจะใช้การสังเกตแบบสุ่มเวลา ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดอย่างต่อเนื่องยากที่จะนับความถี่ได้ เพราะฉะนั้นจึงนับช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะศึกษา ส่วนเกณฑ์การนับช่วงเวลานั้นจะต้องกำหนดให้แน่นอน โดยจะต้องให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมที่ต้องการจะศึกษาและจุดมุ่งหมายของการปรับพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ เช่น สังเกตพฤติกรรมช่วง 5 นาที ทุก ๆ 6 นาที เป็นเวลา 1 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นในเวลา 1 ชั่วโมง จะสังเกตพฤติกรรมได้ 10 ครั้ง ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตนี้ จะเป็นพฤติกรรมของนักเรียนคนนั้น ๆ ในช่วงเวลานั้น ๆ

เนื่องด้วยการสังเกตแบบสุ่มเวลาสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตได้ครั้งละหลาย ๆ คน โดยการสลับสังเกตช่วงเวลาละ 1 คน เช่น การสังเกตพฤติกรรมการไม่ตั้งใจทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน และใช้เวลาในการสังเกตคนละ 10 นาที เพราะฉะนั้นในช่วงเวลาที่ 1 จะสังเกตนักเรียนคนที่ 1 ช่วงเวลาที่ 2 สังเกตนักเรียนคนที่ 2 จนครบทั้ง 20 คน ใช้เวลา 200 วินาที แล้วกลับมาเริ่มต้นสังเกตนักเรียนคนที่ 2 วนไปจนครบ 20 คน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสามารถแยกเป็นพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน หรือรวมเป็นพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง 20 คนได้

นอกจากนี้ การสังเกตแบบสุ่มเวลาสามารถสังเกตพฤติกรรมได้หลายประเภทพร้อม ๆ กัน โดยจำแนกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลากว่าพฤติกรรมใดบ้าง และเพื่อความสะดวกในการบันทึกควรกำหนดรหัสของพฤติกรรมแต่ละประเภทด้วย หากประเภทพฤติกรรมที่จะสังเกตและบันทึกนั้นมีหลายประเภท

3.3 หลักในการบันทึกพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2526 : 264 – 273) ได้กล่าวถึงหลักการบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้

3.3.1 บันทึกความถี่ของพฤติกรรม หมายถึงการบันทึกจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เกิดขึ้น ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เช่น การบันทึกจำนวนครั้งที่ เด็กชายยกมือขึ้นเพื่อถามคำถาม และตอบคำถามในชั่วโมงวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมที่สามารถบันทึกด้วยความถี่ได้นั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ไม่ต่อเนื่องเวลาของการแสดงพฤติกรรมแต่ละครั้งใกล้เคียงกันและจะต้องใช้เวลาในการบันทึกในแต่ละวัน การบันทึกแบบความถี่นั้น เพียงแต่ทำรอยคะแนนจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเท่านั้น

3.3.2 บันทึกช่วงเวลาของพฤติกรรม หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถบันทึกพฤติกรรมได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องก็ตาม โดยที่ผู้ที่ทำการบันทึกจะต้องกำหนดเวลาที่จะบันทึกให้แน่นอนก่อน เช่น ต้องการจดบันทึกพฤติกรรมในการคุยในช่วงเวลา 30 นาที ในวิชาคณิตศาสตร์ ก็ต้องแบ่งเวลา 30 นาที ในวิชาคณิตศาสตร์ ก็ต้องแบ่งเวลา 30 นาที นั้นออกเป็นช่วงสั้น ๆ เท่า ๆ กัน อาจจะเป็นช่วงเวลาละ 20 วินาที หรือ 1 นาทีก็ได้ตามแต่ต้องการ ส่วนการบันทึกพฤติกรรมก็จะพิจารณาว่าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นหรือไม่ ถ้าไม่เกิดก็ให้ใส่ 0 ลงในช่วงเวลานั้น ๆ แต่ถ้าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้นแม้ว่า จะเกิดขึ้นมากกว่า 1 ครั้ง ในช่วงเวลานั้นก็ตามให้นับเวลาเพียง 1 ครั้ง เท่านั้น โดยเขียนเลข 1 ลงในช่วงเวลาที่เกิดขึ้นนั้น

3.3.3 บันทึกระยะเวลาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตามระยะเวลาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะใช้บันทึกพฤติกรรมที่มีความต่อเนื่อง เป็นหลักวิธีการบันทึกพฤติกรรม เพียงแต่ใช้นาฬิกาจับเวลา แล้วดูว่าพฤติกรรมนั้นใช้เวลาานเท่าไร ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งหมดเวลาที่สังเกตพฤติกรรม

3.4 ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์ คำนวณได้จากการหาสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต 2 คนซึ่งต้องใช้เวลาในการสังเกตอย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตจะต้องมีค่าตั้งแต่ .80 ขึ้นไป จึงจะยอมรับได้ว่า การสังเกตนั้นเชื่อถือได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2536 : 39;อ้างอิงจาก Wright. 1966) โดยใช้สูตร

$$\text{สัมประสิทธิ์ของความสอดคล้อง} = \frac{\text{ความถี่รวมต่ำ}}{\text{ความถี่รวมสูง}}$$

ความถี่รวมต่ำ หมายถึง จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้น้อยกว่า
ความถี่รวมสูง หมายถึง จำนวนความถี่ของพฤติกรรมที่สังเกตได้มากกว่า

3.5 วิธีนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการบันทึกพฤติกรรม

วิธีการเสนอข้อมูลนั้นนิยมเสนอในรูปกราฟเส้น ซึ่งในรูปกราฟเดียวกันนั้นอาจจะเสนอเพียงพฤติกรรมเดียว หรือหลายๆพฤติกรรมของบุคคลเดียว หรือของหลายๆบุคคลก็ได้ เพื่อที่จะได้เปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมของหลายๆบุคคล หรือหลายๆพฤติกรรมของบุคคลเดียวในการสร้างโปรแกรมเพื่อจะพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เส้นกราฟนี้จะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมได้

อย่างชัดเจนอีกด้วย การเสนอข้อมูลด้วยกราฟนั้นจะต้องบอกถึงพฤติกรรมที่สังเกต วัน เวลาที่สังเกต อีกทั้งบุคคลที่จะสังเกตด้วย (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2526 : 20) ซึ่งสอดคล้องกับ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 175) กล่าวว่า การนำเสนอข้อมูลนั้นวิธีการที่นิยมที่สุด คือ การเสนอในรูปของกราฟเส้น ในรูปเดียวกันสามารถจะเสนอพฤติกรรมเดียวหรือหลายๆพฤติกรรมของบุคคลหลายๆ คน หรือของบุคคลเดียวกันได้ เส้นกราฟจะแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน

3.6 ประโยชน์ของการสังเกตและการบันทึกพฤติกรรม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 39) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสังเกตและการบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้

- 3.6.1 จะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเลือกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ประสงค์จะศึกษาได้ถูกต้อง
- 3.6.2 จะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเลือกวิธีปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่จะปรับ และเป้าหมายของการปรับพฤติกรรมชนิดนั้นๆ
- 3.6.3 จะช่วยให้ทราบถึงทิศทางของพฤติกรรมที่ประสงค์จะปรับนั้นว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด
- 3.6.4 จะช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมพื้นฐานที่ได้เปลี่ยนแปลงไปภายหลังจะปรับแล้ว และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรมตามหลักพฤติกรรม ลักษณะของพฤติกรรมที่จะสังเกตจะต้องเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก กระทำตอบโต้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง และจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถเห็นได้ นับได้ ได้ยินได้ และวัดได้ โดยการใช้เครื่องมือบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรือใช้การสังเกตโดยใช้วิธีวะสัมผัสของผู้สังเกตโดยตรง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอตำบองช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2544 จำนวน 27 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2544 ที่มีคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มต่ำ จำนวน 10 คน โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 27 คน เป็น 3 กลุ่ม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิด และวางแผนในการทำงานร่วมกันเกี่ยวกับ การรักษาความสะอาดห้องเรียน
2. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนและบันทึกพฤติกรรมการทำงานเป็นของนักเรียนโดยใช้แบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่ม
3. ผู้วิจัยให้คะแนนการทำงานเป็นกลุ่มตามที่เป็นที่พอใจในข้อที่ 2 แล้วเรียงลำดับคะแนนจากสูงมาต่ำ
4. ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มต่ำโดยคัดเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนการทำงานกลุ่มต่ำที่สุดมาจำนวน 10 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้ารับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่ม
2. โปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่ม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

ตัวอย่างแบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่ม

วัน เดือน ปี ระยะเวลา 50 นาที	คนที่	ขั้นกำหนด จุดมุ่งหมาย		ขั้นวางแผนการทำงาน			ขั้นปฏิบัติตาม แผน		ขั้น สรุป	ขั้นประเมิน ผล	
		การระบุจุดมุ่งหมาย	การกำหนดบทบาทสมาชิก	การระบุขั้นตอนการทำงาน	การแบ่งงาน	การมอบหมายงาน	การทบทวนแผนงาน	การลงมือปฏิบัติตามแผน	การเสนอผลงานว่าสอดคล้อง กับจุดมุ่งหมายหรือไม่	การทำงานเป็นกลุ่ม	บทบาทสมาชิก
	1										
	2										
	3										
	4										
	5										
	6										
	7										
	8										
	9										
	10										

2. โปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย

2.2 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างชุดแนะแนวจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 สร้างโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนวให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

2.4 นำโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนวที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คนได้แก่ อาจารย์ ดร. พาสนา จุรัตน์ และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.5 นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นใน ข้อ 2.2 มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอตาบะ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ชื่อเรื่อง ชื่อกิจกรรม จุดมุ่งหมาย สื่อที่ใช้ เวลา วิธีดำเนินการ ใช้เวลาพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวม 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที คือวันจันทร์และวันพุธ เวลา 14.30 – 15.20 น. ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. แบบแผนการทดลอง

แบบแผนของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ABA

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองแบบ ABA (ABA Design)

กลุ่ม	คะแนนก่อนการทดลอง	ทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง
R	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

X	แทน	การใช้ชุดแนะแนวซึ่งใช้กับกลุ่มทดลอง
T ₁	แทน	คะแนนพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มก่อนการทดลองโดยได้จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม 2 สัปดาห์แรกก่อนการดำเนินการทดลอง
T ₂	แทน	คะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มหลังการทดลองโดยได้จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม 2 สัปดาห์หลังการทดลอง
R	แทน	กลุ่มทดลอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว
Md.	แทน	ค่ามัธยฐาน
Q.D	แทน	ความเบี่ยงเบนควอไทล์
R^+	แทน	การจัดอันดับผลต่างของคะแนนที่มีค่าบวก
R^-	แทน	การจัดอันดับผลต่างของคะแนนที่มีค่าเป็นลบ
T	แทน	ผลรวมของค่า R ที่มีจำนวนน้อยกว่า ซึ่งใช้พิจารณาในการทดสอบของวิลคอกซัน (Wilcoxon's Matched - Pairs Signed - Ranks Test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว
2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง ระยะทดลองและระยะหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว

การทดลอง	n	Md.	Q.D	T
ก่อนการทดลอง	10	2.25	1.625	0
หลังการทดลอง	10	8.75	0.375	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนวมียะคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การใช้ชุดแนะแนวทำให้นักเรียนมีคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มเพิ่มขึ้น

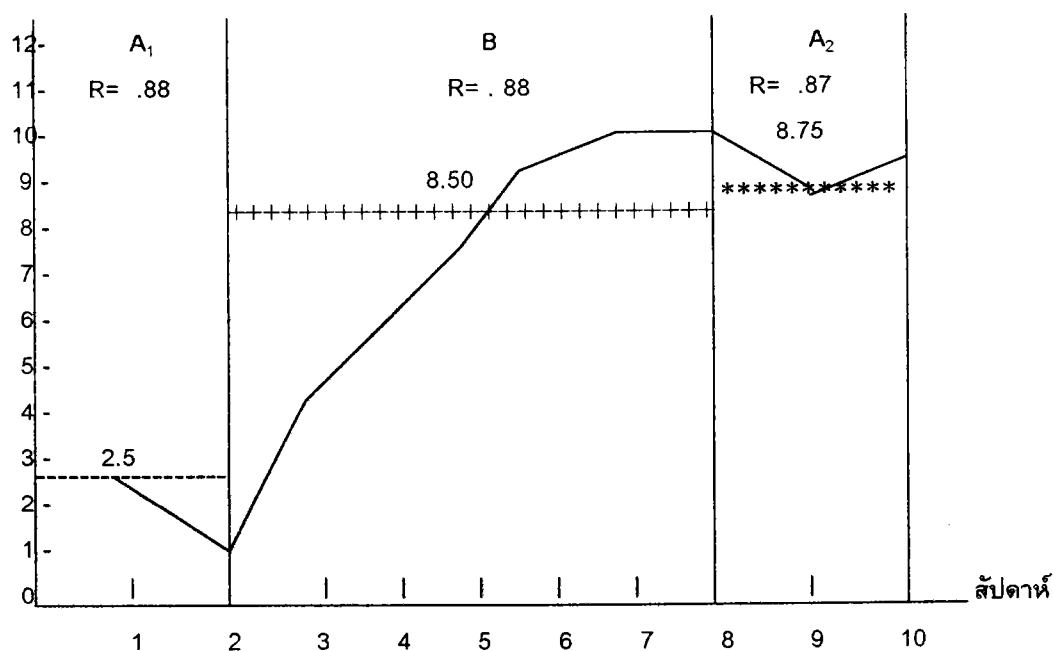
2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง (A_1) ระยะทดลอง (B) และระยะหลังการทดลอง (A_2) ดังแสดงในตาราง 2 และในภาพประกอบ 1

ตาราง 3 แสดงคะแนนของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังทดลอง

ระยะ	ลำดับที่	นักเรียนคนที่										ค่ามัธยฐานเฉลี่ย
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
ระยะก่อน การทดลอง	1	3	2	4	2	3	3	2	2	2	1	2.25
	2	2	3	2	2	2	2	2	1	2	1	
	ค่ามัธยฐาน	2.5	2.5	3	2	2.5	2.5	2	1.5	2	1	
ระยะ ทดลอง	3	4	4	5	5	5	4	4	5	6	5	8.50
	4	6	6	6	7	7	6	6	7	7	7	
	5	7	8	8	8	8	7	7	8	8	8	
	6	8	9	10	9	10	10	9	10	9	10	
	7	10	10	10	10	10	10	10	10	9	10	
	8	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	
	ค่ามัธยฐาน	7.5	8.5	9.0	8.5	9.0	8.5	8.0	9.0	8.5	9.0	
ระยะหลัง ทดลอง	9	8	9	9	9	8	8	8	8	8	8	8.75
	10	8	9	9	9	9	9	8	9	10	10	
	ค่ามัธยฐาน	8	9	9	9	8.5	8.5	8	8.5	9	9	

ค่ามัธยฐานการทำงานเป็นกลุ่ม

ค่ามัธยฐานของการทำงานเป็นกลุ่ม

ภาพประกอบ 1 ค่ามัธยฐานของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง (A₁) ระยะทดลอง (B) และระยะหลังทดลอง (A₂)

- ค่ามัธยฐานของการทำงานเป็นกลุ่มในระยะก่อนการทดลอง
- ++++++ ค่ามัธยฐานของการทำงานเป็นกลุ่มในระยะทดลอง
- ***** ค่ามัธยฐานของการทำงานเป็นกลุ่มในระยะหลังการทดลอง
- ค่ามัธยฐานของการทำงานเป็นกลุ่มในแต่ละช่วง
- R = ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องในระยะก่อนการทดลอง
- R₁ = ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องในระยะทดลอง
- R₂ = ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องในระยะหลังการทดลอง

จากภาพประกอบ 1 จะเห็นได้ว่า ค่ามัธยฐานของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในระยะก่อนการทดลอง ในระยะทดลองเพิ่มขึ้นจาก 2.25 เป็น 8.50 และค่ามัธยฐานของการทำงานเป็นกลุ่มในระยะหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 8.75 แสดงว่า การใช้ชุดแนะแนวทำให้นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มดีขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มดีขึ้นหลังจากได้รับการใช้ชุดแนะแนว

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2544 จำนวน 27 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2544 ที่มีคะแนนการทำงานเป็นกลุ่ม จำนวน 10 คน ที่ได้มาจากการคัดเลือกจากประชากรที่มีคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มต่ำ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้ชุดแนะแนว
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีดังนี้

1. แบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่ม
2. โปรแกรมการพัฒนากการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว

วิธีดำเนินการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ดำเนินการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที โดยดำเนินการทดลองเป็น 3 ระยะดังนี้

2.1 ระยะก่อนทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในช่วงไม่วิชาการงานพื้นฐานอาชีพ 2 สัปดาห์แรกก่อนดำเนินการทดลอง แล้วเก็บคะแนนที่ได้จากการสังเกตดังกล่าวไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2.2 ระยะทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนตามโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มในวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 14.30 – 15.20 น และสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในชั่วโมงวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ตลอดระยะเวลาการทดลอง เป็นเวลา 6 สัปดาห์

2.3 ระยะหลังการทดลอง หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในชั่วโมงวิชาการงานพื้นฐานอาชีพเป็นระยะ 2 สัปดาห์

2.4 นำคะแนนที่ได้ ข้อ 2.1 และข้อ 2.3 มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว โดยใช้ค่ามัธยฐาน และความเบี่ยงเบนควอไทล์
2. เปรียบเทียบคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนวโดยใช้การทดสอบของ วิลคอกซัน (The Wilcoxon's Matched – Pairs Signed – Ranks Test)
3. ใช้คะแนนดิบของนักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวเขียนกราฟเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงความถี่ของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน ตลอด 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนการทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังการทดลอง

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว มีการทำงานเป็นกลุ่มดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนว เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยชุดแนะแนวมีการทำงานเป็นกลุ่มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เพราะผู้วิจัยสร้างโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนขึ้นอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย คู่มือครู และโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยชื่อเรื่อง ชื่อกิจกรรม จุดมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการ พร้อมทั้งใช้เทคนิคต่างๆ ได้แก่ เกม ตัวแบบ สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาทและไม่กำหนดบทบาทและสื่อผสมต่างๆ ได้แก่ แผ่นภาพ เทปเพลง และวีดีโอเทป

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนโดยใช้ชุดแนะแนว ทำให้นักเรียนกระทำกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอนเพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เพราะนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อันได้แก่ เกม สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาทและไม่กำหนดบทบาท ซึ่งประสบการณ์ที่จัดให้กับกลุ่มทดลองนี้ ทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงจากเนื้อหาวิชากลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ และจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม บทบาทต่างๆที่ตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมและแสดงบทบาทต่างๆ ได้อภิปราย แสดงความคิดเห็น เป็นต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนสามารถดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และนักเรียนทำงานเป็นขั้นตอนเพิ่มขึ้นคือ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย

ได้แก่ มีการระบุจุดมุ่งหมาย ในการทำงานเป็นกลุ่ม และกำหนดบทบาทสมาชิกในกลุ่ม มีการวางแผนการทำงาน ได้แก่ ลำดับขั้นตอนในการทำงานที่นักเรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบ ประกอบด้วย ระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน และการมอบหมายงาน มีขั้นตอนปฏิบัติงานตามแผน ได้แก่ การทบทวนแผนงาน และการลงมือปฏิบัติตามแผน มีขั้นสรุป ได้แก่ การเสนอผลงานของกลุ่มว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่ มีขั้นประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ ประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่ม ว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่และประเมินบทบาทสมาชิกในการทำงานเป็นกลุ่มว่าสมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบเพียงใด ปฏิบัติงานตามแผนการทำงานเป็นกลุ่มและปฏิบัติตามแผนหรือไม่

จากการสังเกตของผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มอย่างดียิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของทิสนา แชมมณีและคนอื่น ๆ (2528 : 71) ที่พบว่า เกมและบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่นักเรียนชอบและปฏิบัติได้ง่ายในการฝึกทักษะ การทำงานเป็นกลุ่ม เพราะนอกจากจะทำให้ได้ความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังได้แสดงออกและทำให้บรรยากาศการเรียนมีชีวิตชีวาและสอดคล้องกับเดวิดสัน (Davidson . 1974 : 104) ที่ได้ทดลองสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาเรียนเป็นกลุ่ม ซึ่งผลการทดลองปรากฏว่านักเรียนมีความพอใจและชอบวิธีการเรียนเป็นกลุ่มแต่ต้องการให้ครูบังคับสมาชิกในกลุ่มให้ทำงานร่วมกันมากขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของสเปรนเจอร์ (Sprenger . 1973 : 15) ที่ได้นำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ในการพัฒนาการเรียนวิชาภาษาต่างประเทศให้แก่ผู้เรียนในประเทศไต้หวัน ซึ่งผลการทดลองพบว่า ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมากจากการเรียนเป็นกลุ่มย่อย และทำให้ได้เรียนรู้ การทำงานร่วมกันด้วยและมีการพัฒนาในการติดต่อสื่อสารเป็นอย่างมากนอกจากนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ ศรีสุริยกานนท์ (2534 : 57) ที่ได้ศึกษาพบว่า การใช้ชุดแนะแนวเรื่องการทำงานเป็นกลุ่มสามารถพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วัลย์ สมแดง (2528 : 154) ได้ศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเขตเมืองกับเขตชนบทในจังหวัดเชียงรายไม่แตกต่างกันตลอดทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุนันท์ กิตตินันท์ (2536 : 63) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนที่พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มสูงขึ้นหลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ

จากผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนโดยใช้ชุดแนะแนวสามารถพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนได้เพิ่มขึ้นและประการสำคัญได้เห็นสภาพการณ์จริงของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่ม และการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนตลอดจนได้ทราบความรู้สึกนึกคิด ปัญหาและความต้องการของนักเรียนในการทำงานเป็นกลุ่มอีกส่วนหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการใช้ชุดแนะแนว ทำให้นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มดีขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางให้ครูแนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้องนำการใช้ชุดแนะแนวไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นอื่น ๆ

1.2 ควรมีการฝึกอบรมการใช้ชุดแนะแนวแก่ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนก่อนจะนำชุดแนะแนวไปใช้ในการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

2.1 ควรติดตามผลของการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนทุกๆ 3 เดือน เพื่อศึกษาว่า พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มอยู่ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้เทคนิคอื่น ๆ นอกเหนือจาก ตัวแบบ สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาทและไม่กำหนดบทบาท เช่น การควบคุมตนเอง การเสริมแรง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์.(2527). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2529). การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กฤษณา จันทรวินิจ.(2527). ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพย์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- เกษม ศิริสัมพันธ์.(2530,8 สิงหาคม). " เจาะหลักสูตรมัธยมศึกษาฯ และปรับปรุงให้รับกับสภาพสังคม, " มติชนรายวัน . : 13.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- คมเพชร จิตรศุภกุล.(2530). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- จินดาภรณ์ อังสุวรรณชาติ.(2535). การทดลองใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรุงเทพมหานคร. ปรินทิพย์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร .
- ฉลอง ภิมยรัตน์. (2521). กระบวนการกลุ่ม. ภูเก็ต : วิทยาลัยครูภูเก็ต.
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ.(2522). สังคมไทย. กรุงเทพฯ : แพร่วิทยา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูศักดิ์ สิงห์อุตร. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบศึกษากรณีตัวอย่างกับการสอนตามคู่มือครูการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปรินทิพย์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร .
- ไชยรัตน์ ปรานี. (2531). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนแบบซินทิเคท กับการสอนตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปรินทิพย์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร .
- ณัฐนัย อินทรสุขศรี. (2526, กันยายน). " การพัฒนาและเสริมสร้างทีมงาน, "ธุรกิจปริทัศน์. 6 : 45 – 47.
- ทิพย์วัลย์ สมแดง. (2528). การเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเขตเมืองกับโรงเรียนเขตชนบทในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ทิพย์มาศย์ พิมพ์ศักดิ์. (2530). “ผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน
นาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ. ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แชนมณีน้อมศรี เคท และวรสุดา บุญใจโรจน์. (2528). การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะการทำงาน
กลุ่ม สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2522). คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2534). ชุดกิจกรรมการสอนและการฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2533). ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหมี่วิทยา จังหวัดลพบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- นิพนธ์ จิตต์ภักดี. (2528 ,ตุลาคม). “การพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ,” สารพัฒนาหลักสูตร. 43 : 3 – 7.
- เบญจวรรณ ศรีสุริยกานนท์. (2534). ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพาลารักษ์ กรุงเทพฯ : ปรินญาณิพนธ์, ก.ศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2529). การแนะแนวและการให้คำปรึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
_____. (2536). การปรับปรุงพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ .
- พรรณพิศ วานิชย์การ. (2528 ,กรกฎาคม-กันยายน). “การทำงานแบบกลุ่ม,” สารานุกรมศึกษาศาสตร์. 1 :
135 – 137 .
- ไพศาล ไกรสิทธิ์. (2524). วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2538) วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- เมืองทอง แชนมณีน. (2522) “คุณสมบัติของกลุ่มที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ,” กลุ่มสัมพันธ์ :
ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2517). ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วรัญญา ธีระธรรมากร.(2528). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มควบคุมคุณภาพในการแก้ปัญหาระเบียบวินัยในชั้น
เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2519, กันยายน). “ การทำงานเป็นกลุ่ม,” มิตราครุ. 18 (22) : 21-22 .
- วิลาวัลย์ บุญวัฒน์.(2532). ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมให้โทษของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกันทรารมณี จังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิต
วิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภ ชัยพิพัฒน์. (2523, กรกฎาคม) “ปัญหาในการประชุม,” นิตยสารท้องถิ่น. 20 : 17 - 22.
- สมปอง สุขตุงการกิตติ. (2530). ผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสำนึกด้านอาชีพของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
การแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมยศ นาวิการ. (2523). การบริหารตามสถานการณ์. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ .
- สมพล สว่างวรชาติ. (2542, กรกฎาคม). “กระบวนการเรียนรู้ค่ายวิทยาศาสตร์,” ประชาศึกษา, 49 (5) : 10

- สมโภชน์ เข้มสุภาภิต. (2526). *การปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ กิตตินันท์. (2536). *ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนช่องพระนาวิทยา อำเภอไพศาราม จังหวัดราชบุรี*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
ถ่ายเอกสาร.
- สุวกิจ ศรีปัดดา. (2528). *การแบ่งความรับผิดชอบและการจัดสรรสิ่งที่น่าสนใจในการทำงานกลุ่ม*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิต เพียรชอบ. (2528) *หนังสือเรียนภาษาไทย ท 061 ภาษาไทยเพื่อกิจกรรมเพื่อการแสดง*. พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพฯ : องค์การครูสภา.
- โสภณ ปาพจน์. (2521). *การพัฒนางานองค์กร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สมชาย นวรัตน์. (2521,ตุลาคม). " การทำงานเป็นกลุ่ม," *เทศาภิบาล*. 17(10).
- หฤทัย อติชาติพงศ์. (ม.ป.ป.) *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา.
- Borman, Brunest . (1969) . *Discussion and Group Methods: Theory and Practice*. New York :
Harper and Row Publisher .
- Button, Leslie. (1974) *Developmental Group Work with Adolescent* . London : University of
London Press .
- Davidson , Demis. (1974 ,February). " Learning Mathematics in A Group Situation , " *Mathematics Teacher*. 21 (1) : 101 - 106 .
- Dunn , Rita. (1972). Team Learning and Circle of Knowledge , in *Practical Approaches to Individualizing Instruction* . p . 154 ; New York : Parker .
- Good , Thomas L . and others. (1989 ,December / 1990 ,January). " Using Work - Group in Mathematics Instruction " *Leadership* . 47 (4) : 56 – 62 .
- Ottaway , A . K . C . (1966) . *Learning Through Group Experiences* . London :Routledge and
Kegan Paul .
- Sprenger , J . A (1973, November) " Group Work in Foreign Language Learning" . *A Report on English Teaching* . 16 :16 – 17 .
- Stoner , James . A . P .(1978) . *Management* . London : Prentice Hall International .
- Young , Carolyn .(1972, December). " Team Learning , " *The Arithmetics Teacher* . 19 (8) : 630– 634

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือ

- แบบบันทึกการทำงานเป็นกลุ่ม
- โปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว

คู่มือครู

1. โปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนโดยใช้ชุดแนะแนว

2. จุดมุ่งหมาย

เพื่อเปรียบเทียบการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว

3. วิธีดำเนินการ

3.1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย

3.2 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างชุดแนะแนวจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 สร้างโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนวให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

3.4 นำโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนวที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน ได้แก่ อาจารย์ ดร. พาสนา จุรัตน์ และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.5 นำโปรแกรมในข้อ 2.2 มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อดูความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และเวลาที่ใช้ในการทดลอง แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

3.6 คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มต่ำที่สุด จำนวน 10 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้ารับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้โปรแกรมใช้ชุดแนะแนวที่สร้างขึ้น จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ 4 หัวข้อ ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การวางแผนการทำงาน ปฏิบัติงานตามแผน การสรุปและการประเมินผล โดยแต่ละครั้งจะเป็นโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนในแต่ละด้าน ดังนี้

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ

ครั้งที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่มและกำหนดบทบาท

ครั้งที่ 3 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 4 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงานและการแบ่งงาน

ครั้งที่ 5 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงานและการมอบหมายงาน

ครั้งที่ 6 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงานและการทบทวนแผนงาน

ครั้งที่ 7 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงานและการลงมือปฏิบัติตามแผน

- ครั้งที่ 8 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผนและการเสนอผลงาน
- ครั้งที่ 9 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน การเสนอผลงานและการสรุป
- ครั้งที่ 10 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน การเสนอผลงาน การสรุป การประเมินผลและการประเมินผล
- ครั้งที่ 11 ขึ้นกำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม ขึ้นวางแผนการทำงาน ขึ้นปฏิบัติตามแผน ขึ้นสรุปและประเมินผล
- ครั้งที่ 12 ปัจฉิมนิเทศ

4. ดำเนินการโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ ให้นักเรียนตามโปรแกรมการพัฒนา พยายามสร้างบรรยากาศในการร่วมกิจกรรมให้เป็นกันเอง สนับสนุนกันเคย ให้นักเรียนแสดงบทบาทของตัวเอง แสดงความคิดเห็นและอภิปรายแนวคิดต่างๆ และปฏิบัติด้วยตัวเองให้มากที่สุด

5. ระยะเวลาในการดำเนินการ

ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวม 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที คือวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 14.30 น - 15.20 น ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน 2544 - วันที่ 28 มกราคม 2545

6. สถานที่

ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และโรงอาหาร โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

7. การประเมินผล

หลังจากนักเรียนได้เข้าร่วมโปรแกรมการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มแต่ละครั้ง แล้วหาคำสัมภาษณ์ความสอดคล้องก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มดีขึ้นหลังจากได้รับการใช้ชุดแนะแนว

โปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	สัมพันธภาพ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้นกิจกรรมร่วมกัน 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการดำเนินการใช้ชุดแนะแนวบทบาทหน้าที่ของนักเรียนตลอดจนช่วงระยะเวลาจำนวนครั้ง 3. เพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายวิธีการการใช้ชุดแนะแนวเรื่องการทำงานกลุ่ม	1. ผู้วิจัยใช้กิจกรรมเป็นสื่อเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม 1.1 ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มแนะนำตนเอง 1.2 ผู้วิจัยนำเล่นเกม "รวมเงิน" โดยผู้วิจัยอธิบายกฎกติกาการเล่น 1.3 ให้นักเรียนชายเป็นเหรียญบาท นักเรียนหญิงเป็นเหรียญห้าสิบบาท 1.4 ให้นักเรียนยืนเป็นวงกลมเปิดเพลงรำวงไปเรื่อย ๆ แล้วครูก็ให้สัญญาณหยุดแล้วสั่งว่า รวมเป็นเงิน 5.50 บาท 1.5 ให้นักเรียนรวบรวมกลุ่มกันตามจำนวนเงินที่ครูกำหนด ถ้าคนไหนไม่สามารถเข้ากลุ่มได้ให้ออกจากการเล่นกิจกรรม จนกว่าจะได้กลุ่มชนะเลิศ 1.6 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อดีที่ได้จากการเล่นกิจกรรม 2. เมื่อบรรยากาศภายในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเอง ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายของโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว เพื่อฝึกการทำงานกลุ่ม โดยผู้วิจัยชี้แจงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนตลอดจนช่วงระยะเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ในการร่วมกิจกรรมและชี้แจงข้อดีข้อเสียการทำงานกลุ่ม 3. ผู้วิจัยสนทนา ชักถามและสรุปความเข้าใจ ความสำคัญ จุดมุ่งหมายของการทำงานกลุ่ม และแจกตารางวันเวลา ทำการทดลองตั้งแต่แรกจนถึงวันสิ้นสุดการทดลอง 4. การประเมินผล การสังเกตจากบรรยากาศการเป็นกันเอง การตอบคำถาม และความสนใจ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2	กำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่มและกำหนดบทบาท	การกำหนดบทบาทสมาชิก	1.เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มว่า อันดับแรกของการทำงานเป็นกลุ่มคือการระบุจุดมุ่งหมาย 2.เพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทบาทต่างๆ ได้แก่ บทบาทของหัวหน้ากลุ่ม เลขานุการและสมาชิกในการทำงานกลุ่ม	(ครั้งที่ 2 ดำเนินการโดยใช้ตัวแบบ) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเข้าสู่การเสนอตัวแบบที่แสดงเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มโดยสนทนากับนักเรียนซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้นักเรียนสังเกตในครั้งนั้น 2. ขั้นเสนอตัวแบบ 2.1 ผู้วิจัยเสนอเรื่องราวของตัวแบบที่แสดงเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดง 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้เพื่อให้เกิดความคิดที่จะเลียนแบบและปฏิบัติตามแบบนั้น 2.4 นักเรียนช่วยกันสรุปความคิดเห็นและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากตัวแบบและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3	กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม	การวางแผนการทำงาน	1. เพื่อให้นักเรียนได้ ทบทวนขั้นตอนของการทำงานเป็นกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ การทำงานเป็นกลุ่มว่าหลังจากระบุจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทสมาชิกของการทำงานเป็นกลุ่ม อันตบต่อมาคือการระบุขั้นตอนเป็นกลุ่มโดยให้เข้าใจถึงการวางแผนการทำงาน	(ครั้งที่ 3 - 4 ดำเนินการโดยใช้ สถานการณ์จำลอง) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน 1. ขั้นนำ ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียนบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองให้นักเรียนทราบ และอธิบายวิธีทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาท และให้นักเรียนที่เหลือเป็นผู้สังเกต 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่ได้เตรียมไว้ ใช้เวลาประมาณ 10 - 15 นาที 3. ขั้นวิเคราะห์และประเมินผล เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ ประสพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรม 4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้เนื้อหาในการแสดงบทบาทสถานการณ์จำลองที่กำหนด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
4	กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงานและการแบ่งงาน	การแบ่งงาน	1. เพื่อทบทวนขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม การวางแผน อันตบต่อมาคือการแบ่งงาน โดยให้เข้าใจถึงความสำคัญและวิธีการ การแบ่งงาน	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
5	กำหนดจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทของสมาชิก การระบุดำเนินงาน การวางแผน การแบ่งงานและการมอบหมายงาน	การมอบหมายงาน	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มหลังจากการระบุดำเนินงาน กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุดำเนินงาน การแบ่งงาน อันดับต่อมาคือการมอบหมายงาน	(ครั้งที่ 5, 6 และ 7 ดำเนินการโดยการให้บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาท) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน 1. ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากลุ่มถึงความสำคัญของเรื่องที่สอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละขั้นตอน กำหนดขอบเขตและสถานการณ์ สมมติที่ง่ายและมีความชัดเจนเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม แจ้งให้นักเรียนทราบใช้เวลาประมาณ 5 – 10 นาที
6	กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุดำเนินงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงานและการทบทวนแผนงาน	ปฏิบัติตามแผน	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานกลุ่มหลังจากการระบุดำเนินงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก การระบุดำเนินงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน อันดับต่อไปคือการทบทวนตามแผน	2. ดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ซึ่งแจ้งวิธีการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมที่ได้จากให้แก่กลุ่มที่ไม่ได้แสดง แล้วให้นักเรียนเริ่มแสดงบทบาทสมมติและยุติการแสดงดังกล่าว ใช้เวลาประมาณ 10 – 20 นาที 3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นโดยเน้นเหตุผล และความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ได้แสดงใช้เวลาประมาณ 10 นาที
7	กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุดำเนินงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงานและการลงมือปฏิบัติตามแผน	การลงมือปฏิบัติตามแผน	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานกลุ่มหลังจากการระบุดำเนินงาน กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุดำเนินงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงานและลำดับต่อไปคือการลงมือปฏิบัติตามแผน	4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาทและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
8	กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน และการเสนอผลงาน	การเสนอผลงาน	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มหลังจากการกำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงาน เป็นกลุ่ม การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน ลำดับต่อไปคือการเสนอผลงาน	(ครั้งที่ 8-11 เน้นการโดยใช้บทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติ โดยไม่ได้กำหนดบทบาทเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มและแจ้งให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5 – 10 นาที 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ แล้วให้นักเรียนเริ่มแสดงบทบาทสมมติ และยุติการแสดง ใช้เวลาประมาณ 10 – 20 นาที 3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มที่แสดงบทบาทสมมติที่ไม่ได้กำหนดบทบาท อภิปรายถึงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ตนแสดง ใช้เวลาประมาณ 10 นาที 4. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มจากการแสดงบทบาทสมมติดังกล่าวและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที
9	กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน และการสรุป	การสรุปการทำงานเป็นกลุ่ม	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มหลังจากการกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน การเสนอผลงาน และลำดับต่อไปคือการสรุปการทำงานเป็นกลุ่ม	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
10	กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการทำงานเป็น กลุ่ม กำหนด บทบาทสมาชิก การระบุนขั้นตอนการ ทำงานเป็นกลุ่ม การแบ่งงาน การ มอบหมายงาน การ ลงมือปฏิบัติตามการ เสนอผลงาน การ สรุป และการประเมินผล	การสรุปและ ประเมินผล บทบาทสมาชิก	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ การทำงานเป็นกลุ่ม หลังจากการกำหนดจุด มุ่งหมายของการทำงาน เป็นกลุ่ม การกำหนด บทบาทสมาชิก การ ระบุนขั้นตอนการทำงาน เป็นกลุ่ม การแบ่งงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตาม แผน การเสนอผลงาน การสรุปและลำดับต่อไป คือการประเมินผล	
11	ขึ้นกำหนดจุดมุ่ง หมาย ของการ ทำงานเป็นกลุ่ม ขึ้น การวางแผนการ ทำงาน ขึ้นปฏิบัติ ตามแผน ขึ้นสรุป และประเมินผล	การสรุปขั้นตอน การทำงานทั้ง 4 ขั้นตอน	1. เพื่อให้นักเรียน เข้าใจการทำงานเป็น กลุ่ม ตามขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของกระบวนการ ทำงานเป็นกลุ่ม	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ	อำนวยการ	1. เพื่อให้นักเรียนบอกสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว 2. เพื่อกล่าวปิดการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว	1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ 3.1 การทำงานเป็นกลุ่มหมายถึงอะไร 3.2 การทำงานเป็นกลุ่มมีความสำคัญอย่างไร 3.3 ขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่มประกอบไปด้วยขั้นตอนใดบ้าง 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว 5. ผู้วิจัยกล่าวปิดการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 50 นาที

โปรแกรมการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม

ครั้งที่ 1

<u>ชื่อเรื่อง</u>	ปฐมนิเทศ
<u>ชื่อกิจกรรม</u>	สัมพันธ์ภาพ
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนและบรรยากาศที่ดีในการเริ่มต้นกิจกรรมร่วมกัน 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีการดำเนินการใช้ชุดแนะแนว บทบาทหน้าที่ของนักเรียน ตลอดจนช่วงระยะเวลาจำนวนครั้ง 3. เพื่อชี้แจงวิธีการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม
<u>สื่อที่ใช้</u>	เกม เทป นกหวีด
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>วิธีการดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยใช้กิจกรรมเป็นสื่อเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม 1.1 ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มแนะนำตนเอง 1.2 ผู้วิจัยนำเล่นเกม "รวมเงิน" โดยผู้วิจัยอธิบายกฎกติกาการเล่นเกม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนชายเป็นเหรียญบาท นักเรียนหญิงเป็นเหรียญห้าสิบบาท 1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนยืนเป็นวงกลมเปิดเพลงร่ำวไปเรื่อย ๆ แล้วครูก็ให้สัญญาณหยุดแล้วสั่งว่า "รวมเป็นเงิน 5.50 บาท" เป็นตัวอย่าง 1.5 ให้นักเรียนรีบรวมกลุ่มกันตามจำนวนเงินที่ครูกำหนด ถ้าคนไหนไม่ สามารถเข้ากลุ่มได้ให้ออกจากการเล่นเกม จนกว่าจะได้กลุ่มชนะเลิศ 1.6 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อดีที่ได้จากการเล่นเกม 2. เมื่อบรรยากาศภายในกลุ่มมีความอบอุ่นเป็นกันเอง ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย ของโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว เพื่อฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม โดยผู้วิจัยชี้แจงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนตลอดจนช่วงเวลา ระยะเวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมและ ชี้แจงข้อดี ข้อเสีย การทำงานเป็นกลุ่ม 3. ผู้วิจัยสนทนา ชักถามและสรุปความเข้าใจ ความสำคัญ จุดมุ่งหมายของทำงานเป็นกลุ่มและแจกตารางวันเวลา ทำการทดลองตั้งแต่แรกจนถึงวันสิ้นสุดการทดลอง 4. การประเมินผล การสังเกตจากบรรยากาศการเป็นกันเอง การให้ความร่วมมือ การตอบคำถาม และความสนใจ

ครั้งที่ 2

ชื่อเรื่อง	กำหนดจุดมุ่งหมายการทำงานเป็นกลุ่มและกำหนดบทบาทสมาชิก
ชื่อกิจกรรม	บทบาทสมาชิก
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงการทำงานเป็นกลุ่มว่า ลำดับแรกของการทำงานเป็นกลุ่มคือ การระบุจุดมุ่งหมายการทำงานกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทบาทต่างๆได้แก่ บทบาทของหัวหน้ากลุ่ม เลขานุการและสมาชิกกลุ่ม
สื่อที่ใช้	1. ตัวแบบ 2. แบบสังเกตการณ์
เวลา	50 นาที
วิธีดำเนินการ	โดยการใช้ตัวแบบ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าการเสนอตัวแบบที่แสดงเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่ม โดยการสนทนากับนักเรียน ชักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง ขั้นตอนแรกของการทำงานเป็นกลุ่ม 2. ขั้นเสนอตัวแบบ 2.1 ผู้วิจัยเสนอเรื่องราวของตัวแบบที่เกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มโดยครูสอนประจำวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดงและแจกแบบสังเกต 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้ เพื่อให้เกิดความคิดเห็นเลียนแบบและปฏิบัติตามแบบนั้น 2.4 นักเรียนช่วยกันสรุปความคิดเห็นและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากตัวแบบและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ดังนี้

การทำงานเป็นกลุ่ม เมื่อนักเรียนรวมกลุ่มกันเรียบร้อยแล้วอันดับแรกสมาชิกกลุ่มจะต้องช่วยกันกำหนดบทบาทสมาชิกกลุ่มเพื่อให้มีผู้นำในการดำเนินงานกลุ่มและเพื่อให้รับรู้ถึงบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม การกำหนดบทบาทสมาชิกได้แก่ การเลือกหัวหน้าหรือตัวแทนกลุ่ม การเลือกเลขานุการทำหน้าที่จดบันทึกการประชุม ซึ่งในการกำหนดบทบาทสมาชิกนั้นต้องกระทำด้วยความรอบคอบพิจารณาถึงความเหมาะสมกับงานที่ทำด้วย

เอกสารประกอบตัวแบบ

เรื่อง บทบาทสมาชิก

ในชั่วโมงการทำงานพื้นฐานอาชีพ ครูประจำวิชาให้นักเรียนประดิษฐ์เศษวัสดุที่เหลือใช้เป็นของเล่น โดยครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มการทำงานและประดิษฐ์ของเล่นหนึ่งอย่าง ใช้เวลาประดิษฐ์ 2 ชั่วโมง จึงส่งให้นักเรียนประดิษฐ์เศษวัสดุ

- สุวิษ : กลุ่มของเรามีทั้งหมด 6 คน ฉะนั้นการทำงานเป็นกลุ่มทุกครั้งต้อง เลือกหัวหน้าก่อนครับ
- นัยนา : เห็นด้วยค่ะ อย่าลืมเลือกเลขานุการนะ
- โชคชัย : ใช่แล้วการทำงานเป็นกลุ่มต้องมีหัวหน้าและเลขานุการ
- สุวิษ : เราเลือกหัวหน้าโดยการเสนอชื่อดีไหม
- สมใจ : ดีค่ะ
- สมศักดิ์ : ผมขอเสนอสุวิษ เป็นหัวหน้าเพราะเขาทำงานเก่งคล่องแคล่ว
- สมใจ : เราขอเสนอนัยนา เป็นเลขานุการเพราะลายมือสวยและทำงานเรียบร้อย
- กาญจนา : เราขอสนับสนุนทั้งสองคนค่ะ
- สุวิษ : เราขอขอบใจที่ทุกคนเลือกเราเป็นหัวหน้าเราขอทำหน้าที่เลยนะ
ครูมีจุดประสงค์ให้กลุ่มของเราประดิษฐ์ของเล่นจากเศษวัสดุที่เหลือใช้
- สมใจ : จุดมุ่งหมาย คือให้กลุ่มของเราประดิษฐ์ของเล่นจากอะไรก็ได้ที่เหลือใช้ใช้ ใหม่
- สุวิษ : ใช่ครับและกลุ่มเราต้องประดิษฐ์ให้เสร็จภายใน 2 ชั่วโมง
- สมศักดิ์ : เราเริ่มลงมือประดิษฐ์กันเลยดีกว่า สมใจครับ เธอจดชื่อสมาชิกของ
กลุ่มเราพร้อมจุดประสงค์วิธีและขั้นตอนการประดิษฐ์ด้วยนะ
- สมใจ : ทุกคนช่วยบอกขั้นตอนเรานะค่ะ
- สุวิษ : ผมเตรียมวัสดุให้มีอะไรที่ต้องการอีกไหมครับ
- สมใจ : ไม่เป็นไรค่ะ ทุกคนต้องช่วยกันเตรียมวัสดุ
- กาญจนา : เพื่อนๆ เห็นไหมค่ะ รถไฟที่ทำด้วยกล่องนมก็เสร็จแล้วทันเวลาด้วย
สวยด้วย นำมาเล่นได้ด้วย ข้อสำคัญคือประหยัดเงินด้วยค่ะ
- สุวิษ : เพื่อน ๆ ครับ ผลงานของเราเสร็จเพราะทุกคนช่วยกัน เราสู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง
งานถึงเสร็จทันเวลา

เรื่อง กำหนดจุดมุ่งหมาย

1. ตัวแบบมีการเลือก หัวหน้า เลขานุการ และสมาชิกหรือไม่
() มี () ไม่มี
2. หัวหน้าได้แจ้งจุดประสงค์ของการทำงานเป็นกลุ่มก่อนลงมือทำหรือไม่
() แจ้ง () ไม่แจ้ง
3. หัวหน้าได้มีการซักถามสมาชิกว่าเข้าใจจุดประสงค์ของการทำงานหรือไม่
() ซักถาม () ไม่ได้ซักถาม
4. มีสมาชิกซักถามหรือขอให้ประธานบอกจุดมุ่งหมายของการทำงานเป็นกลุ่ม จุดประสงค์และ
ขอบข่ายของงาน เพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้นหรือไม่
() มี () ไม่มี
5. หัวหน้าได้มีการพูดคุยความ หรือตอบข้อซักถามเพื่อให้สมาชิกเข้าใจจุดประสงค์ของงานอย่างชัด
เจนและถูกต้องตรงกันหรือไม่
() มี () ไม่มี
6. พฤติกรรมอื่น ๆ ที่หัวหน้าหรือสมาชิกแสดงออกมีอะไรบ้าง

100

ครั้งที่ 3

- ชื่อเรื่อง กำหนดจุดมุ่งหมายการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิกและการระบุขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม
- ชื่อกิจกรรม การวางแผนทำงาน
- จุดมุ่งหมาย
1. เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนขั้นตอนของการทำงานเป็นกลุ่ม
 2. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มว่า หลังจากการระบุจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาทสมาชิกของการทำงานเป็นกลุ่ม อันดับต่อมาคือการระบุขั้นตอนการทำงานโดยให้เข้าใจถึงการวางแผนการทำงานตามขั้นตอน
- สื่อที่ใช้
1. ใบงานแบบสังเกต เรื่องการวางแผนทำงาน
 2. ใบงานที่มีบทบาทสถานการณ์จำลอง เรื่องการวางแผนการทำงาน
- เวลา 50 นาที
- วิธีดำเนินการ โดยใช้สถานการณ์จำลองแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้
1. ขั้นนำ
 - 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียนบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองให้นักเรียนทราบและอธิบายวิธีทดลอง และผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรอง “การวางแผนงาน” ร่วมกัน และสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของบทร้อยกรอง

ทำงานได้นั้น	ข้อสำคัญต้องวางแผนก่อน
วางไว้ให้เป็นขั้นตอน	จะไม่ซ้ำซ้อนตอนลงมือทำ
ร่วมกันวางแผนให้ดี	ใครมีความคิดช่วยนำ
ก่อนลงมือทำทบทวนให้รู้ทุกคน	อย่างนี้ได้ผลมันใจ
วางแผนไว้ก่อนเกิดหนา	ถึงมีปัญหาแก้ไขได้ไว
วางแผนกันก่อนเกิดหนา	เรื่องมีปัญหาก็ได้หมดไป

- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองเป็นผู้แสดงบทบาทและให้นักเรียนที่เหลือเป็นผู้สังเกต
2. ขั้นดำเนินการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่ได้เตรียมไว้ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที
3. ขั้นวิเคราะห์และประเมินผล

เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ ประสพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรม
4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่องการวางแผนการทำงาน ในการแสดงบทบาทสถานการณ์จำลอง และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ดังนี้

การทำงานเป็นกลุ่มที่ดีจำเป็นต้องมีการวางแผน
และสมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติงานตามแผนนั้น ก่อนลงมือ
ทำงานต้องมั่นใจว่าสมาชิกทุกคนเข้าใจแผนงาน และหน้าที่รับ
ผิดชอบตรงกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

ใบงาน (กลุ่มที่แสดง)

เรื่อง การวางแผน

คำสั่ง ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดและตัวแทนอภิปรายผลเกี่ยวกับการแสดงสถานการณ์จำลอง โดยใช้คำถามนำ ต่อไปนี้

1. การแสดงบทบาทเรื่อง “การเลือกหัวหน้า” มีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างจากการเลือกหัวหน้าในการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ผ่านมาหรือไม่อย่างไร
2. เมื่อนักเรียนรวมกลุ่มได้แล้ว อันดับแรกนักเรียนควรทำอะไร
3. การเลือกหัวหน้าหรือตัวแทนกลุ่มควรทำอะไร
4. การกำหนดบทบาทสมาชิก หมายถึง การกำหนดบทบาทของใครบ้าง
5. จุดประสงค์ของการทำงานคืออะไร
6. ระเบียบข้อตกลงของกลุ่มมีอะไรบ้าง
7. งานที่ต้องทำมีอะไรบ้าง
8. จะทำงานนั้นๆอย่างไร
9. จะทำอะไรก่อนหลัง
10. ใครรับผิดชอบอะไร

ใบงาน แบบสังเกต เรื่อง การวางแผนการทำงาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดง โดยกาเครื่องหมาย ✓ ในช่อง

☐ ที่ต้องการ

1. การวางแผนงานก่อนลงมือปฏิบัติงานของกลุ่ม มีอะไรบ้าง

- ☐ ระบุจุดประสงค์ของการทำงาน
- ☐ รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มและเกณฑ์การตัดสิน
- ☐ ช่วยกันคิดวางแผนที่กลุ่มต้องทำมีอะไรบ้าง
- ☐ ช่วยกันเรียงลำดับก่อนหลังของงานที่ต้องทำ
- ☐ มอบหมายงานให้สมาชิกทุกคนได้ทำ
- ☐ มีการตรวจสอบอุปกรณ์ที่จะต้องใช้
- ☐ มีการสรุปข้อตกลงเพื่อความเข้าใจตรงกัน

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง

เรื่อง การวางแผนการทำงาน

สถานการณ์

ภายในห้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ครูประจำวิชา ได้สอนเรื่อง การรักษาความสะอาดบริเวณที่อยู่อาศัย เช่น บ้าน โรงเรียน ที่สาธารณะ เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนได้ปฏิบัติจริง จึงให้นักเรียนวางแผนการทำงาน แล้วส่งนักเรียนให้ช่วยกันวางแผนการทำความสะอาด ห้องเรียนของตัวเอง

- ครู : นักเรียนทุกคนฟังทางนี้ วันนี้ครูให้นักเรียนประชุม วางแผนการทำความสะอาดห้องเรียน มีการประกวด และจะมีรางวัลให้สำหรับห้องเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน
- กนก : ครูสั่งให้พวกเราช่วยกันวางแผนการทำความสะอาดห้องเรียน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล สมเด็จพระบรมราชินีนาถ แล้วก็มีประกวดกันด้วย
- ชนะ : เราต้องมีหัวหน้าก่อน จะเลือกอย่างไรล่ะ
- อรรถ : เราคงต้องเลือกคนที่ทำงานกับใคร ๆ ได้ดีกับพวกเรากันเอง
- สุรตน์ : ผมเสนอ กนก เพราะเขารอบคอบแล้วก็คล่องแคล่วดี งานจะได้เสร็จเร็ว ๆ
- นุช : เห็นด้วยเพราะ กนก เขาควบคุมเพื่อน ๆ ได้ดีมาก
- วราวุธ : ผมเสนอ จารุ เขาเข้ากับครูได้ดี เมื่อเราจะไต่ชนะใจ (เสียงเพื่อน ๆ โห่เล็กน้อย)
- ชนะ : ไม่มีใครเสนออีกแล้วใช่ไหม (รอสักครู) ถ้าไม่มีเราก็มาลงคะแนนเสียงกันเลยนะ มีผู้เสนอ 2 คน คือ กนก แล้วก็ จารุ ใช้วิธียกมือก็แล้วกัน ใครสนับสนุน กนก บ้าง (ทุกคนนอกจาก กนก และ วราวุธ ยกมือ) คงไม่ต้องนับนะครับเป็นอันว่าเสียงส่วนใหญ่สนับสนุนให้ กนก เป็นหัวหน้านะครับ ขอเชิญหัวหน้า เลยครับ
- กนก : ขอบขอบคุณที่สนับสนุนผม หวังว่าทุกคนคงจะร่วมมือร่วมใจช่วยกันทำงานนี้ให้สำเร็จนะครับ ผมได้ทราบข้อมูลมาว่า โรงเรียนจะหยุดให้พวกเราทำความสะอาดในวันศุกร์ ชั่วโมงสุดท้าย โดยให้เราใช้เวลาทำงานจนถึง 4 โมงเย็นกรรมการจะมาตรวจให้คะแนน และประกาศผลการประกวดในวันจันทร์ สรุปแล้วเรามีเวลาทำความสะอาดประมาณ 2 ชั่วโมง เท่านั้น เราจะต้องทำความสะอาดภายในห้อง แล้วก็ระเบียบหน้าห้องด้วย พวกเรามีทั้งหมด 27 คน คิดว่าเราควรจะทำให้เสร็จทันอย่างดีที่สุดด้วย เรามาเริ่มต้นเลยนะครับ ว่าเราจะต้องทำอะไรกัน บ้าง ลองดูรอบๆห้องซิครับ
- สุรตน์ : เพดานมีหยากไย่เยอะนะ น่าจะกวาดเพดานกับพื้นห้องก่อน (หัวหน้าให้จิระช่วยจดบน กระดานว่า กวาดเพดานกับพื้นห้อง)
- จิระ : ป้ายประกาศหน้าห้องก็เก่ามากแล้ว ไม่สวยเลย น่าจะเอาออกเสีย เช็ดกระดานดำให้สะอาด แล้วทำป้ายประกาศใหม่ให้เรียบร้อยดีไหม (จิระเขียนบนกระดานว่า ทำความสะอาด กระดานดำ)
- อรรถ : ดีๆ ผนังห้องเราก็สกปรกพอกับกระดานดำ น่าจะทำความสะอาดเสียด้วยเลย (จิระเขียน ต่อว่า “ผนังห้อง” หลังคำว่ากระดานดำ)
- กนก : อยู่ลิ้มที่ระเบียบด้วย (จิระเขียนคำว่า “ระเบียบ” ต่อจากผนังห้อง) ตกผลงานที่เราจะต้อง มี 4 งานนะครับตามที่เขียนไว้บนกระดาน ที่นี้เราจะทำยังไงกันดีแบ่งคน แล้วช่วยกัน ทำกันทำพร้อม ๆ กันดีไหม จะได้เสร็จเร็ว ๆ

- อรรถ : ทำพร้อมกันคงจะลำบาก คงต้องชนโต๊ะ เก้าอี้ ออกไปให้หมดก่อน ค่อยกวาด แล้วค่อยทำความสะอาดในห้อง
- กนก : เห็นด้วยจิระช่วยเขียนไว้ด้วยนะ
- วราวุธ : แล้วใครจะทำอะไรล่ะ น่าจะมอบหมายแบ่งงานกันไปเลยนะ
- กนก : ใครจะช่วยทำอะไรบ้างครับ การชนโต๊ะเก้าอี้ นั้น โต๊ะใครเจ้าของโต๊ะก็ขนออกไปเองดีไหมแต่ขอคนช่วยดูแล จัดวางให้เรียบร้อยสักคนหนึ่งหรือ 2 คน
- วราวุธ : ผมรับเอง ขอคนช่วย 5-6 คนก็พอ (ทั้งกลุ่มทำท่าประชุมอยู่สักครู่หนึ่ง สมมติว่าประชุมต่อในรายละเอียด)
- กนก : เอาละนะครับ ทุกคนก็รับทราบตรงกันแล้วว่า ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ใครมีหน้าที่ทำอะไร แล้วจะทำอะไรก่อน อะไรหลังก็จัดไว้แล้วนะครับ อุปกรณ์ที่จะใช้ถ้าขาดเหลืออะไรก็บอกที่ผมได้ก่อนวันศุกร์ แยกย้ายกันได้แล้วครับ ขอบคุณทุกๆ คนนะครับ

ครั้งที่ 4

<u>ชื่อเรื่อง</u>	กำหนดจุดมุ่งหมาย การทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่มและการแบ่งงาน
<u>ชื่อกิจกรรม</u>	การแบ่งงาน
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อทบทวนขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงาน การวางแผนงาน อันดับต่อมาคือการแบ่งงาน โดยให้เข้าใจถึงความสำคัญและวิธีการแบ่งงาน
<u>สื่อที่ใช้</u>	1. ใบงานแบบสังเกต 2. ใบงานที่มีบทบาทสถานการณ์
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>วิธีดำเนินการ</u>	โดยใช้สถานการณ์จำลอง แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียนบอกวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลองให้นักเรียนทราบและอธิบายวิธีทดลอง และให้นักเรียนอ่านบทร้อยกรอง สนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของบทร้อยกรองดังนี้

ทำงานกลุ่มชื่อก็บอกออกว่า "กลุ่ม"	แต่โย "กุม" งานไว้ไม่จัดสรร
การรวมงานเอาไว้ไม่แบ่งปัน	ผลงานนั้นย่อมจะพัง " สมองเดียว"
ทำงานกลุ่มจึงต้องใช้ "หลายสมอง "	หลายคนกรองคนคิดอาจฉลาดเฉลียว
ขึ้นนั่งทำนั่งคิดอยู่คนเดียว	จะซัดเซียวเจ็บไข้เสร็จไม่ทัน
การรวมงานเอาไว้ทำให้ช้า	เพื่อนโกรธา บอกว่าไม่ใช้งานฉัน
งานของเธอเธอรับไปก็แล้วกัน	ผิดถูกฉันรับไม่ได้ใช้คนทำ

- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองเป็นผู้แสดงบทบาทและให้นักเรียนที่เหลือเป็นผู้สังเกต
2. ขั้นดำเนินการ
- ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทไปตามลำดับเหตุการณ์ที่ได้เตรียมไว้ใช้
- เวลาประมาณ 10-15 นาที
3. ขั้นวิเคราะห์และประเมินผล
- 3.1 เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรม
4. ขั้นสรุป
- ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากเนื้อหาในการแสดงบทบาทจากสถานการณ์จำลองและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ดังนี้

การทำงานเป็นกลุ่มหมายถึง การที่คนหลายคนมารวมกันทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีและทุกคนมีความพึงพอใจในการทำงาน ดังนั้นในการทำงานกลุ่มเราจึงควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกคนได้ใช้ความสามารถของเขาให้เป็นประโยชน์แก่กลุ่ม และเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ในการทำงานเป็นกลุ่มจึงควรมีการแบ่งงานกันทำอย่างทั่วถึง และเพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุด เราควรศึกษาและพิจารณาความสามารถ ความถนัด และความชำนาญของสมาชิกแต่ละคน และพยายามมอบงานให้ตรงกับความสามารถของเขา จะทำให้เขาทำงานได้ดี เกิดความพึงพอใจและกลุ่มก็จะได้รับผลงานที่ดีตามมาด้วย

เอกสารประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง การแบ่งงาน

สถานการณ์ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ในช่วงโมงการทำงานพื้นฐานอาชีพ แชนงวิชางานบ้าน ครูประจำวิชาได้ชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียนการสอนของงานบ้านคือให้นักเรียนเตรียมขายอาหาร 1 อย่าง ในการจัดนิทรรศการทางวิชาการของโรงเรียนปีนี้จะเป็นอย่างไรก็ได้ ขอให้นักเรียนประชุมปรึกษาหารือกันว่าขายอะไร จะซื้อของได้จากไหน ใครจะเป็นคนไปซื้อและจะต้องเตรียมอุปกรณ์อะไรบ้าง ให้จดบันทึกให้ครูทราบด้วย จากนั้นครูก็ออกจากห้องไป ปลอ่ยให้นักเรียนปรึกษากันเอง

เอกพงษ์ : “ก่อนที่จะทำงานร่วมกัน ฉันขอเสนอว่า พวกเราควรทำงานอย่างมีขั้นตอนเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการเป็นหัวหน้ากลุ่ม”

พงษ์ชิต : “ฉันขอเสนอให้ ดนัย เป็นหัวหน้ากลุ่มเพราะเขามีความสามารถในการค้าขาย ” (สมาชิกทุกคนพูดพร้อม ๆ กัน ว่า ” เห็นด้วย”

ดนัย : “ขอบคุณครับ อย่างนั้นผมขอทำหน้าที่กลุ่มเลยนะ ก่อนอื่นขอเลือกวัลภาเป็นเลขานุการคอยจดบันทึกและคนอื่น ๆ ขอให้ช่วยกันเสนอความคิดเห็นที่มีต่อกลุ่มนะครับ เอาละ เริ่มกันที่ว่า การทำงานครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายอย่างไร”

วีระ : “ที่เรามารวมกันก็หวังจะได้กำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งฉันเห็นว่าควนจะเพิ่มขึ้นคนละ อย่างน้อย 50 บาท”

พงษ์ชิต : แล้วเราจะขายอะไรดีถึงจะได้กำไรคนละ 50 บาท”

วัลภา : ฉันว่าขายหมูย่างซี ย่างและลงทุนน้อยและเพื่อน ๆ นักเรียนก็ชอบกินด้วย

ดนัย : “คนอื่นมีความเห็นเป็นอย่างไร”(สมาชิกทุกคนพูดพร้อม ๆ กันว่า ดี)สรุป เราหวังว่าเมื่อขายหมูย่างหมดแล้ว แต่ละคนจะได้กำไรเฉลี่ยคนละ 50 บาท ในการทำงานครั้งนี้ผมขอให้ทุกคนมีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ในการทำงาน ต่อไปมาช่วยกันวางแผน งานที่เราต้องทำอันดับแรกคือ การติดต่อแจ้งให้ครูประจำชั้นทราบว่าเราจะขายอะไรในงานวิชาครั้งนี้

วีระ : “ฉันรับผิดชอบเอง”

ดนัย : ต่อไปก็คือการแบ่งหน้าที่ต่าง ๆ เช่น คนซื้อหมูจากตลาด คนปิ้งหมู คนโฆษณา คนทำบัญชีรายรับ รายจ่าย”

วัลภา : ฉันรับไปซื้อหมูและทำบัญชีเองคะ

เอกพงษ์ : “ฉันอาสาเป็นคนย่างหมูเองครับ”

พงษ์ชิต : “ฉันรับอาสาเป็นคนเชิญชวนเองครับ”

ดนัย : ก่อนที่จะทำงาน ขอทบทวนว่าใครทำหน้าที่อะไรอีกคร้งนะครับ วีระ แจ้งให้อาจารย์ทราบว่าขายหมูย่าง วัลภาซื้อหมูและทำบัญชี เอกพงษ์ ย่างหมู พงษ์ชิตโฆษณาเชิญชวนให้คนซื้อ ขอให้ทุกคนทำตามแผนด้วยนะครับ

.....

ใบงานการสังเกต เรื่อง การแบ่งงาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดงโดยทำเครื่องหมาย X เครื่องหมาย ✓
ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการ

1. กลุ่มมีการเลือกหัวหน้าเพื่อรับผิดชอบประสานงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี	
2. กลุ่มได้มีการวางแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี	
3. มีการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจของจุดประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี	
4. มีการวางแผนขั้นตอนว่าจะทำงานอะไรก่อนและหลัง	☐ มี	☐ ไม่มี	
5. มีการมอบหมายงานว่าใครจะทำอะไร	☐ มี	☐ ไม่มี	

ครั้งที่ 5

<u>ชื่อเรื่อง</u>	กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทของสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงาน การวางแผนและการมอบหมายงาน
<u>ชื่อกิจกรรม</u>	การมอบหมายงาน
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่าการทำงานกลุ่มหลังจาก กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงานและอันดับต่อมาคือการมอบหมายงาน

<u>สื่อที่ใช้</u>	1. แบบสังเกตการณ์ 2. ใบงานบทบาทสมมติที่กำหนดบทบาท
<u>วิธีดำเนินการ</u>	โดยการให้บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาท แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยสนทนากลุ่มกับนักเรียนถึงความสำคัญของเรื่องที่จะสอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละขั้นตอน กำหนดขอบเขตและสถานการณ์ สมมติที่ง่ายและมีความชัดเจน แจ้งให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที
- 1.2 ผู้วิจัยอ่านกลอนร่วมกันและสนทนาเกี่ยวกับคำกลอน

วางแผนรวบรวมกำลังตั้งใจมั่น
แจกแจงงานแบ่งปันกันทั่วถึง
ใครชำนาญงานเช่นไรใฝ่คำนึง
ประสานซึ่งความคิดพินิจตรอง

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ซึ่งแจ้งวิธีการบันทึกการสังเกตการณ์กับกลุ่มที่ไม่ได้แสดง ให้เริ่มแสดงและหยุดการแสดง ใช้เวลาประมาณ 10- 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นโดยเน้นเหตุผลและความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมา ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ดังนี้

การทำงานกลุ่มที่จะให้ได้ผลดีทุกคนที่ทำงานต้องมีความพึงพอใจในการทำงาน การทำงานเป็นกลุ่มทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกคนได้ใช้ความสามารถของเขาให้เป็นประโยชน์แก่กลุ่มทำให้เขารู้สึกว่าตนเองเป็นประโยชน์แก่กลุ่ม และเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ในการทำงานจึงควรมีการแบ่งงานกันทำอย่างทั่วถึง และเพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุด เราควรศึกษาและพิจารณา ความสามารถ ความถนัดและความชำนาญของสมาชิกแต่ละคน และพยายามมอบงานให้ตรงกับความสามารถของเขา จะทำให้เขาทำงานได้ดี เกิดความพึงพอใจและกลุ่มก็จะได้รับผลงานที่ดีตามมาด้วย

เอกสารประกอบบทบาทสมมติที่กำหนดบทบาท

เรื่อง การมอบหมายงาน

ในช่วงโมงการทำงานพื้นฐานอาชีพ แชนงวิชางานประดิษฐ์ ครูประจำวิชาได้มอบหมายงานให้หัวหน้าชั้นมาบอกกับนักเรียนทุกคนช่วยกันทำของใส่ใบประกาศนียบัตร โดยให้ทำของทั้งหมด 20 ของ ขนาดที่เหมาะสมกับใบประกาศนียบัตร โดยก่อนลงมือทำงานขอให้มีการเลือกหัวหน้ากลุ่มก่อน เลขานุการกลุ่ม เพื่อจะได้มีผู้นำในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง นอกจากนี้คุณครูยังให้อุปกรณ์ต่าง ๆ มาพร้อม แล้วหัวหน้าก็ขอต้อออกไปทำงานต่อที่ครูสั่ง ปลอ่ยให้นักเรียนที่อยู่ในห้อง ได้แก่ ดำรงกุล สะอาด สามารถ อำนวย พยอม และปราโมทย์ และคนอื่นๆ ดำเนินงานกันเอง เนื่องจากทุกคนมีแต่วิพากษ์วิจารณ์ จึงได้ยินเรื่องที่ครูสั่งงานไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความงุนงง ไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร ดำรงค์กุล จึงเสนอให้มีการเลือกหัวหน้ากลุ่มกันก่อน เพื่อให้หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ดำเนินการต่อไป สมาชิกกลุ่มเลือกอำนวย เป็นหัวหน้า จากนั้นก็ช่วยกันกำหนดว่า ใครควรเป็นเลขานุการกลุ่ม ต่อมาทุกคนก็เริ่มลงมือปฏิบัติทำของ โดยมีอำนวยคอยให้คำแนะนำ ขณะที่กำลังประดิษฐ์ของอยู่นั้น พยอม ก็สังเกตเห็นว่าของที่เธอและเพื่อน ๆ กำลังทำมีขนาดไม่เหมือนกันจึงแจ้งให้อำนวยทราบ การทำงานจึงต้องหยุดลง อำนวยนำใบประกาศนียบัตรใส่ลงของที่เมื่อคนหนึ่งทำสำเร็จแล้วซึ่งปรากฏว่าใส่ไม่ได้ เพราะขนาดของของเล็กเกินไป อำนวยและเพื่อนๆ จึงช่วยกันกำหนดขนาดของของใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับขนาดของใบประกาศนียบัตร และสมาชิกกลุ่ม เช่น ดำรงกุล ปราโมทย์ ก็ช่วยกันกำหนดจุดมุ่งหมายโดยมีการซักถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย จนทุกคนเข้าใจ และลงมือทำของต่อไปจนสำเร็จ

บทบาทของผู้แสดง

เรื่อง การมอบหมายงาน

บาทของหัวหน้าห้อง

ฉันเป็นหัวหน้าห้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันได้รับคำสั่งจากคุณครูให้บอกเพื่อนว่าให้ช่วยกันทำซองใส่ใบประกาศนียบัตร จำนวน 20 ซอง ให้มีขนาดที่เหมาะสมกับใบประกาศนียบัตร ขณะที่เพื่อน ๆ กำลังวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ฉันก็พูดว่า “คุณครูให้พวกเราทำซองใส่ใบประกาศนียบัตรผู้ชนะการประกวดแต่งคำกลอนรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ซองให้มีขนาดที่เหมาะสมกับประกาศนียบัตร” เมื่อฉันพูดจบแล้วฉันก็เดินออกไป เพื่อทำหน้าที่ที่คุณครูมอบหมายให้

บทบาทของ ตำรวจ

ฉันชื่อตำรวจ เป็นรองหัวหน้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันชอบที่จะแสดงตนเป็นผู้นำให้สมาชิกเริ่มต้นการทำงาน ในขณะที่ทุกคนกำลังงุนงงฉันก็เตือนสติเพื่อน ๆ โดยพูดว่า “เราต้องเลือกหัวหน้ากลุ่มก่อน เพราะหัวหน้าห้องสั่งไว้ไง” และเมื่อมีการทำงานฉันก็เสนอวิธีการกำหนดขนาดของซองที่เหมาะสมโดยพูดว่า “ต้องวัดขนาดใบประกาศนียบัตรก่อนแล้วประมาณขนาดของซองที่จะใช้ให้ใหญ่กว่าใบประกาศนียบัตร ประมาณครึ่งนิ้ว”

บทบาทของ สะอาด

ฉันชื่อสะอาด เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันเป็นคนมีเหตุผลและเป็นคนให้ความสำคัญกับเพื่อนในกลุ่มเดียวกันมาก เมื่อมีการเลือกหัวหน้าฉันจึงเลือกที่จะเสนอชื่อเพื่อนที่ฉันสนิทและเห็นว่าเป็นคนที่มีความสามารถ และในการเลือกหัวหน้ากลุ่มครั้งนี้ ฉันเสนอชื่อเพื่อนที่ฉันชอบคนหนึ่ง โดยพูดว่า “ฉันว่าเราควรเลือกอำนาจ เป็นหัวหน้าเพราะเขาสามารถควบคุมเพื่อนทำงานได้ และเขายังมีความสามารถในการทำงานประดิษฐ์ประเภทของอีกด้วย”

บทบาทของ ปราโมทย์

ฉันชื่อปราโมทย์ ฉันเป็นนักเรียนคนหนึ่งช่วยเพื่อน ๆ ทำซองใส่ใบประกาศนียบัตรตามคำของคุณครู โดยปกติฉันเป็นคนไม่กล้าพูดแต่เมื่อหัวหน้ากลุ่มถามว่า มีใครสงสัยอะไรอีกไหม ฉันก็ยกมือขึ้นแล้วถามเกี่ยวกับจำนวนซองที่ต้องทำ โดยพูดว่า “หัวหน้าครับ เราจะต้องทำซองทั้งหมดกี่ใบครับ”

บทบาทของ อำนาจ

ฉันชื่อ อำนาจ ฉันชอบทำงานประดิษฐ์ของจดหมายประเภทต่าง ๆ และชอบอาสาช่วยงานของเพื่อน ๆ อยู่เสมอ ในการทำงานกลุ่มครั้งนี้ฉันได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มและฉันก็ขอให้ทุกคนช่วยกันทำงาน ให้เสร็จโดยเร็ว โดยพูดว่า “ถ้าอย่างนั้นเรามาช่วยกันทำซองใส่ใบประกาศนียบัตร ถ้ามีอะไรสงสัยก็ถามผมได้นะ” และคอยให้คำแนะนำเพื่อน ๆ เกี่ยวกับการทำซองให้สวยงาม แต่ฉันก็ลืมไปว่าควรที่จะกำหนดขนาดของซองที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้ทุกคนทำซองขนาดเดียวกันจึงทำให้การทำงานในตอนแรกต้องหยุดชะงัก เพราะซองที่เพื่อนทำมีขนาดไม่เท่ากันและไม่สามารถนำมาใส่ใบประกาศนียบัตร ทำให้เสียอุปกรณ์บางชิ้นไป ฉันและเพื่อนในกลุ่มจึงต้องช่วยกันกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานใหม่ โดยพูดว่า “อ้าว! ซองใส่ใบประกาศนียบัตร ไม่ได้นี่” “โอ! เราต้องกำหนดขนาดของซองที่เหมาะสมใหม่แล้วละ” เมื่อมีสมาชิกบอกถึงวิธีการกำหนดขนาดซองขึ้นมา และทุกคนเห็นด้วยฉันก็ยื่นใบประกาศนียบัตรให้เลขานุการกลุ่มวัดขนาด จากนั้นฉันก็แจ้งให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มทราบว่าจะทำซองขนาดไหน โดยพูดว่า “เราต้องทำซองใส่ใบประกาศนียบัตรขนาด 6.5 x 10.5 นิ้ว เพื่อน ๆ มีอะไรสงสัยอีกไหม” จากนั้นฉันก็ตอบคำถามของสมาชิกคนหนึ่ง โดยพูดว่า “คุณครูต้องการให้ทำจำนวน 20

ของครับ มีใครจะถามอะไรอีกไหม” เมื่อฉันเห็นว่าไม่มีใครถามฉันก็พูดว่า “แสดงว่าทุกคนเข้าใจแล้วใช่ไหมว่า เราจะทำของใส่ใบประกาศนียบัตร ขนาด 6.5 x 10.5 นิ้ว จำนวน 20 ซอง อย่างนั้นลงมือทำได้”

บทบาทของพยอม

ฉันชื่อพยอม เพื่อน ๆ ชอบเรียกฉันว่าเลขคนสวย เพราะเมื่อมีการทำงานกลุ่มที่ไร ฉันก็จะได้รับเลือกเลขานุการของกลุ่ม เพราะฉันมีความสามารถด้านการจดบันทึกได้เร็ว ในการทำงานครั้งนี้ก็เช่นกัน นอกจากการทำของแล้วฉันยังได้รับเลือกให้เป็นเลขานุการของกลุ่ม ในขณะที่ทุกคนก้มหน้าก้มตาทำของอยู่นั้น ฉันก็สังเกตเห็นว่าของที่ฉันทำมีขนาดไม่เหมือนเพื่อน ๆ และของเพื่อนแต่ละคนก็มีขนาดไม่เหมือนกัน ฉันจึงแจ้งให้อ่านวยทราบ โดยพูดว่า “อ่านวย ดูซิ ! ของของแต่ละคนทำไม่เท่ากันเลย” และเมื่อหัวหน้ากลุ่มสั่งให้ฉันวัดขนาดของใบประกาศนียบัตร ฉันก็ทำตามและแจ้งให้หัวหน้าทราบ โดยพูดว่า “ใบประกาศนียบัตรมีขนาดกว้าง 6 นิ้ว ยาว 10 นิ้ว ค่ะ”

บทสนทนา การมอบหมายงาน

หัวหน้าห้อง : คุณครูให้พวกเราช่วยกันทำของใส่ใบประกาศนียบัตร ผู้ชนะการประกวดแต่งคำกลอนรณรงค์รักษาสีสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ซอง ในขนาดที่เหมาะสมกับใบประกาศนียบัตร(เดินออกไปจากกลุ่มเพื่อนนักเรียน)

ดำรงกุล : เราต้องเลือกหัวหน้ากลุ่มก่อนเพราะหัวหน้าสั่งไว้ไง

สะอาด : ฉันว่าเราควรเลือกอ่านวยเป็นหัวหน้า เพราะเขาสามารถควบคุมเพื่อน ๆ ทำงานได้ และเขายังมีความสามารถในการทำงานประดิษฐ์ประเภทของด้วย (สมาชิกทุกคนพูดพร้อมกันว่า “ เห็นด้วย”)

อ่านวย : ถ้าอย่างนั้นเรามาช่วยกันทำของใส่ใบประกาศนียบัตรกันเถอะ ถ้ามีอะไรสงสัยก็ถามผมได้นะ

พยอม : อ่านวย ดูซิ ! ของที่แต่ละคนทำไม่เท่ากันเลย(สมาชิกทุกคนพูดพร้อมกันว่า “จริงด้วย”)

อ่านวย : (ทำท่าทางนำของที่เพื่อนทำมาใส่ใบประกาศนียบัตรแล้วใส่ไม่ได้)

: “ อ้าว ! ของใส่ใบประกาศนียบัตรไม่ได้นี่”

: “ เอ ! เราต้องกำหนดขนาดของของที่เหมาะสมใหม่แล้วละ”

ดำรงกุล (ยกมือ) : ต้องวัดใบประกาศนียบัตรก่อน แล้วประมาณขนาดของของที่จะใช้ให้ใหญ่กว่าใบประกาศนียบัตร ประมาณครึ่งนิ้ว

พยอม (ทำท่าทางนำใบประกาศนียบัตรมาวัดขนาด)

: ใบประกาศนียบัตร มีขนาด กว้าง 6 นิ้ว ยาว 10 นิ้ว ค่ะ

อ่านวย : เราต้องทำของใส่ใบประกาศนียบัตร ขนาด 6.5 x 10.5 นิ้วเพื่อน ๆ มีอะไรสงสัยอีกไหม

ปราโมทย์ : “ หัวหน้าครับ เราจะต้องทำของทั้งหมดกี่ซองครับ ”

อ่านวย : คุณครูให้ทำจำนวน 20 ซองครับ มีใครจะถามอะไรอีกไหม (สมาชิกทุกคนตอบพร้อมกันว่า “ว่าไม่มี”)

อ่านวย : แสดงว่าทุกคนเข้าใจแล้วใช่ไหมว่า เราจะทำของใส่ใบประกาศนียบัตรขนาด 6.5 x 10.5 นิ้ว จำนวน 20 ใบ อย่างนั้นลงมือได้”

ใบงาน สังเกตการณ์
เรื่อง การมอบหมายงาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างตรงกับข้อความที่สังเกตได้

กลุ่มมีพฤติกรรม	มี	ไม่มี
การกำหนดจุดมุ่งหมายงาน		
กำหนดบทบาทสมาชิก		
การระบุขั้นตอนการทำงาน		
การวางแผนงาน		
การมอบหมายงาน		

ครั้งที่ 6

<u>ชื่อเรื่อง</u>	กำหนดจุดมุ่งหมาย บทบาทของสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน และการทบทวนแผนงาน
<u>ชื่อกิจกรรม</u>	ปฏิบัติตามแผน
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มหลังจากการระบุจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาทของสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน อันดับต่อไปคือการทบทวนตามแผน
<u>สื่อที่ใช้</u>	1. แบบสังเกตการณ์ 2. เอกสารประกอบบทบาทสมมติ
<u>เวลา</u>	50 นาที
<u>วิธีดำเนินการ</u>	โดยการให้บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาท แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงความสำคัญของเรื่องที่จะสอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละขั้นตอน กำหนดขอบเขตและสถานการณ์ สมมติที่ง่ายและมีความชัดเจน แจ้งให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคำกลอนพร้อมกันและสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของคำกลอน

อยากให้งานดีมีหลัก	รู้จักกำหนดแผนก่อน
เป้าหมายวิธีการขั้นตอน	อุปกรณ์ของใช้ครบครัน
สมาชิกร่วมรับผิดชอบก่อน	มอบบทบาททบทวนให้มัน
อย่าให้เข้าใจตรงกัน	ปฏิบัติงานตามนั้นจึงจะดี

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ชี้แจงวิธีการบันทึกการสังเกตการณ์กับกลุ่มที่ไม่ได้แสดง ให้เริ่มแสดงและหยุดการแสดงใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นโดยเน้นเหตุผลและความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมา ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ดังนี้

ในการทำงาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาทสมาชิก การระบุ ขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การปฏิบัติตามแผน นั้นเป็นขั้นตอน ของการทำงานเพราะสมาชิกจะได้ร่วมกันวางแผน ตามลำดับขั้นตอนการทำงานที่จะช่วยให้ งานที่รับมอบหมายบรรลุผลสำเร็จได้โดยสมาชิกทุกคนมีความเข้าใจในลำดับขั้นตอนการ ทำงานให้เป็นไปด้วยดี เมื่อมีการวางแผนไว้ดีแล้วก็ควรจะได้ปฏิบัติตามแผนงานนั้นไปจน สำเร็จ งานก็จะลุล่วงไปด้วยดี ไม่ล่าช้าหรือเกิดการเข้าใจผิด เนื่องจากไม่ทำตามขั้นตอน ที่ได้ตกลงกันไว้ และอาจเกิดผลเสียต่อกลุ่มได้ ดังนั้นเมื่อได้วางแผนตกลงกันไว้อย่างไร ก็ควรปฏิบัติตามนั้น

เอกสารประกอบบทบาทสมมติ

เรื่อง ปฏิบัติตามแผน

สถานการณ์

ในช่วงโครงการงานพื้นฐานอาชีพ แขนงวิชาการประดิษฐ์ ครูให้นักเรียนประดิษฐ์ ส.ค.ส จำนวน 40 ใบ เพื่อส่งไปถวายพระให้กำลังใจแก่ทหารตำรวจที่อยู่ชายแดน โดยมอบงานให้กับหัวหน้าห้อง

ทรงศักดิ์ : “สวัสดีครับ ฉันขอแจ้งจุดมุ่งหมายในการทำงานก่อนนะครับ คุณครูได้มอบหมายให้กลุ่มของเราช่วยกันทำบัตรถวายพร เพื่อส่งไปถวายพระและให้กำลังใจแก่ทหาร ตำรวจ ที่อยู่ชายแดน เนื่องในวันปีใหม่ จำนวน 40 ใบ และเนื่องจากใกล้วันขึ้นปีใหม่แล้ว จึงขอให้พวกเราทำให้เสร็จภายใน 2 ชั่วโมงนี้ โดยครูให้วัสดุ อุปกรณ์และตัวอย่างบัตรถวายพร โดยเราจะทำตามตัวอย่างหรือแบบอื่น ๆ ก็ได้ มีใครจะถามอะไรไหม”(สมาชิกทุกคนทำท่าทางส่ายหน้าพร้อมกัน) ทรงศักดิ์ (ทำท่าทางนำวัสดุ อุปกรณ์และตัวอย่างบัตรถวายพรมาวางไว้บนโต๊ะ)

สามารถ : “ถ้าอย่างนั้นเราเริ่มทำงานกันเลยดีกว่า”

วรลี : “หัวหน้าคะ ฉันสังเกตเห็นวัสดุ อุปกรณ์มีน้อย เช่น กรรไกร มีแค่ 2 อัน กระดาษสีก็มีจำกัด ฉันเกรงว่าจะมีปัญหาภายหลัง ฉันคิดว่า เราน่าจะมาช่วยกันวางระเบียบและกติกากำหนดในการทำงาน เพื่อจะได้ทำงานได้เร็วไม่เกิดความวุ่นวาย เสียเวลาตกลงกันคิดดีกว่างานไม่เสร็จ ดีไหมคะ”

ทรงศักดิ์ : “จริงซี ฉันก็ลืมไป ใครคิดว่าเราควรมีกติกากำหนดในการทำงานอย่างไรขอเชิญเสนอได้นะ”

วรลี : “ไม่ให้นำอุปกรณ์ เช่น กรรไกร ไปใช้ที่อื่น ใช้เสร็จแล้วให้วางกลางโต๊ะคนอื่นจะได้หยิบใช้สะดวก เพราะอุปกรณ์มีน้อย”

ทรงศักดิ์ : “ใครเห็นด้วยกับกติกานี้บ้าง (สมาชิกทุกคนทำท่าทางพยักหน้าพร้อมกัน)”

สามารถ : “ฉันคิดว่า เพื่อให้การทำงานเสร็จเร็วฉันขอเสนอว่า ไม่ให้พวกเราออกไปจากกลุ่มหรือนำอื่นมาทำ”

ทรงศักดิ์ : “สมาชิกคนอื่น ๆ ยอมรับไหม”

หรรษา : “ฉันขอเพิ่มเติมอีกนิด คือ ถ้ามีความจำเป็น เช่น ไปห้องน้ำหรืออย่างอื่น ๆ ที่สำคัญก็ควรออกไปได้ ดังนั้น กติกาน่าจะบอกว่า ไม่ให้นางานอื่นมาทำและไม่ออกนอกกลุ่มโดยไม่จำเป็น”

ทรงศักดิ์ : “ใครคิดว่ามีอะไรอีกบ้าง ” (สมาชิกทุกคนพูดพร้อมกันว่า เห็นด้วย)

ชุตินา : “ฉันขอเสนออีกข้อหนึ่งคะ ฉันเห็นว่ากระดาษสีมีจำกัด เราแต่ละคนจะทำบัตรถวายพรแบบต่าง ๆ ตามใจคงไม่ได้ ควรจะต้องทำตามตัวอย่างโดยแบ่งกระดาษสีกัน ฉันเห็นว่าทำตามตัวอย่างดีกว่าและจะทำให้เสร็จเร็วด้วย”

ทรงศักดิ์ : “ มีใครเห็นเป็นอย่างอื่นไหม ” (สมาชิกทุกคนทำท่าทางส่ายหน้าพร้อมกัน) “ ขอขอบคุณทุกคน เป็นอันว่าเราได้กติกากำหนด 3 ข้อ คือ 1. ไม่นำกรรไกรหรืออุปกรณ์ออกไปข้างนอกห้องและใช้เสร็จแล้วให้นำมาวางไว้กลางโต๊ะ 2. ไม่ออกจากกลุ่มไปทำอื่นโดยไม่จำเป็น 3. ทำบัตรถวายพรตามตัวอย่างไม่แบ่งกระดาษสีกัน และขอให้ทุกคนปฏิบัติ ตามกติกากำหนดทั้ง 3 ข้อนี้ละ ลงมือทำงานได้” (สมาชิกทุกคนทำท่าทางพอใจแล้วลงมือทำงาน)

ใบงานสังเกตการณ์ เรื่อง การปฏิบัติตามแผน

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตการณ์บันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดงโดยทำเครื่องหมาย X
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการ

1. กลุ่มมีการเลือกหัวหน้าเพื่อรับผิดชอบประสานงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
2. กลุ่มได้มีการวางแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
3. มีการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจจุดประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี
4. มีการวางแผนขั้นตอนว่าจะทำงานอะไรก่อนและหลัง	☐ มี	☐ ไม่มี
5. มีการมอบหมายงานว่าใครจะทำอะไร	☐ มี	☐ ไม่มี
6. มีการแบ่งงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
7. มีการทบทวนแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี

ครั้งที่ 7

- ชื่อเรื่อง** กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาทสมาชิก การระบุนขั้นตอนการแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน
- ชื่อกิจกรรม** การลงมือปฏิบัติตามแผน
- จุดมุ่งหมาย** เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มการระบุจุดมุ่งหมาย กำหนดบทบาท สมาชิก การระบุนขั้นตอนการทำงาน การทบทวนแผนงาน และลำดับต่อไปคือการลงมือปฏิบัติตามแผน
- สื่อที่ใช้** 1. ใบงานการสังเกตการณ์
2. เอกสารประกอบบทบาทสมมติ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ โดยการใช้บทบาทสมมติที่กำหนดบทบาท แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยสนทนากลุ่มกับนักเรียนถึงความสำคัญของเรื่องที่จะสอนตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในแต่ละขั้นตอน กำหนดขอบเขตและสถานการณ์ สมมติที่ง่ายและมีความชัดเจน แจ้งให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคำกลอนพร้อมกันและสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของคำกลอน

หากตัวหัวหน้าเข้มแข็ง	สมาชิกร่วมแรงเต็มที่
หัวหน้ารับฟังอย่างดี	สมาชิกยินดีให้ข้อมูล
หัวหน้าประสานความคิด	สมาชิกช่วยคิดเหตุผล
หัวหน้าชื่นชมลูกน้องตน	สมาชิกทุกคนช่วยกัน
งานจะเสร็จสำเร็จดี	สมตามที่ได้หมายมั่น
หัวหน้าสมาชิกร่วมกัน	ทำตามบทพจนันให้สมบูรณ์

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ซึ่งแจ้งวิธีการบันทึกการสังเกตการณ์กับกลุ่มที่ไม่ได้แสดง ให้เริ่มแสดงและหยุดการแสดง ใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นโดยเน้นเหตุผลและความรู้สึกโดยตรงไปตรงมา ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ดังนี้

การลงมือปฏิบัติตามแผนเป็นทักษะที่จำเป็นมากในการทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มที่มีการวางแผนไว้ดีแต่การลงมือปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดก็ไร้ผล และวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มได้ระลึกถึงสิ่งที่ควรทำ และปฏิบัติตามอย่างพร้อมเพรียงกัน คือการทบทวนแผนงานก่อนการลงมือปฏิบัติ การทบทวนจะช่วยย้ำความเข้าใจกับสิ่งที่จะทำ ระเบียบข้อตกลงต่าง ๆ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ทำให้สมาชิกเข้าใจตรงกัน เป็นการป้องกันปัญหาความผิดพลาดต่าง ๆ ช่วยให้งานดำเนินไปตามแผน บรรลุเป้าหมายตามกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ดังนี้ อันดับแรกคือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาทสมาชิก การระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงานและการลงมือปฏิบัติตามแผน

เอกสารประกอบบทบาทสมมติ

เรื่อง การลงมือปฏิบัติตามแผน

สถานการณ์

ในช่วงโครงการงานพื้นฐานอาชีพ แขนงวิชางานเกษตร ครูประจำชั้นได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ว่า นักเรียนต้องทำแปลงเกษตรและปลูกพืชสวนครัว กำหนดให้แปลงละ 3 คนขอให้นักเรียนร่วมกันวางแผนร่วมกันให้เรียบร้อยภายใน 2 สัปดาห์

สมชาย : เพื่อน ๆ ฟังทางนี้ เรามาทบทวนคำสั่งครูก่อนดีไหม เราในฐานะหัวหน้าห้อง เราขอดำเนินการเลยนะ

น้อย : ดีเหมือนกันนะ

สมชาย : เรามาทบทวนจุดมุ่งหมายคือ นักเรียนปลูกผักสวนครัว บทบาทสมาชิกคือ ให้หัวหน้าวางแผนต้องทำให้เสร็จภายใน 2 สัปดาห์ ระบุขั้นตอนเราต้องไปที่บริเวณปลูกผัก การแบ่งงานช่วยกันทำ 3 คน ต่อแปลง การมอบหมายงานให้ สมหมายไปขอเบิกอุปกรณ์การเกษตรที่ห้องพัสดุ เราว่าทบทวนงานที่จะทำมีเท่านี้ละครับ ใครจะเพิ่มเติมอีกไหม

สมจิตร : ครบแล้วค่ะ

สมชาย : เราว่าเราลงมือตามขั้นตอนที่เราวางไว้ แยกย้ายกันทำงานได้ครับ

สมหมาย : สมชายเราต้องทำอะไรก่อนนะ

สมชาย : เธอต้องไปขอเบิกจอบและอุปกรณ์ที่จำเป็นที่ต้องใช้ทำแปลงเกษตรครับ

เจริญ : สมชายเราขอไปช่วยสมหมายและอุปกรณ์ก็มากคงถือมาไม่หมด

สมชาย : ก็ดีเหมือนกันช่วยกัน งานจะได้เสร็จเร็วทันเวลาที่กำหนด

สมจิตร : เพื่อนเดินเร็ว ๆ เข้าไปแปลงเกษตรกัน

สมชาย : ในการจัดกลุ่มทำงานให้เพื่อน ๆ จับกลุ่มเอง แต่การเรียงแปลงต้องตามหมายเลขที่จับฉลากได้ครับ

(เพื่อน ๆ) : ตกลงครับ/ค่ะ

เจริญ : การทำงานแบบนี้ก็ดีเหมือนกันนะ การวางแผนการทำงานเป็นกลุ่มมีกระบวนการทำงานดังนี้ การระบุขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน และที่สำคัญงานเสร็จทันเวลาที่ครูกำหนดด้วย

สมชาย : เพื่อน ๆ ครับ วันนี้แปลงเกษตรของเราเสร็จทุกแปลงพร้อมกันแสดงว่าเรามีการวางแผนที่ดี และเราทำตามขั้นตอนที่วางไว้ใจครับ

.....

ใบงาน การสังเกตการณ์ เรื่อง การลงมือปฏิบัติวางแผน

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตการณ์บันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดงโดยทำเครื่องหมาย X
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการ

1. กลุ่มมีการเลือกหัวหน้าเพื่อรับผิดชอบประสานงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
2. กลุ่มได้มีการวางแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
3. มีการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจจุดประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี
4. มีการวางขั้นตอนว่าจะทำงานอะไรก่อนและหลัง	☐ มี	☐ ไม่มี
5. มีการมอบหมายงานว่าใครจะทำอะไร	☐ มี	☐ ไม่มี
6. มีการแบ่งงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
7. มีการทบทวนแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
8. มีการลงมือปฏิบัติตามแผนหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี

ครั้งที่ 8

ชื่อเรื่อง กำหนดจุดมุ่งหมาย บทบาทของสมาชิก การระบุนขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน และการทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติและการเสนอผลงาน

ชื่อกิจกรรม การเสนอผลงาน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มหลังจากการระบุนจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาทของสมาชิก การระบุนขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงานการลงมือปฏิบัติตามแผนอันดับต่อไปคือการเสนอผลงาน

สื่อที่ใช้ 1. ใบงานการสังเกตการณ์
2. เอกสารประกอบบทบาทสมมติที่ไม่มีบทบาท

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ โดยการให้บทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติที่ไม่มีบทบาท ที่ง่ายและชัดเจนให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที
- 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านบทคำกลอนและสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของคำกลอน

จะเสนอผลงานให้ดีเด่น	ต้องชัดเจน น่าสนใจ ไม่สับสน
กับถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคน	ต้องฝึกฝน ฝึกทำ จนชำนาญ
วิธีการที่ดีมีต่างต่าง	ใช้หลายอย่าง ร่วมระดม ผสมผสาน
หรืออย่างเดียว ก็อาจดี อยู่ทำงาน	ฝึกไม่นาน จะเก่งได้ ใช้อยากเย็น

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ซึ่งแจ้งวิธีการบันทึกการสังเกตการณ์กับกลุ่มที่ไม่ได้แสดง ให้เริ่มแสดงและหยุดการแสดงใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มที่แสดงอภิปรายถึงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตน ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมใช้เวลาประมาณ 10 นาที ดังนี้

หลังจากที่นักเรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มและได้ผลงานของกลุ่มแล้ว การนำผลงานนั้นมาบอกเล่าสู่กันฟัง จะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้กว้างขวางขึ้น แต่ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใดนั้น ก็ย่อมขึ้นอยู่กับความชัดเจนและความน่าสนใจของการบอกเล่านั้น หากเรามีวิธีการเสนอผลงานที่น่าสนใจและใช้วิธีการต่าง ๆ หลายแบบให้ชำนาญ เพื่อเราจะได้ทำให้ผลงานของเราเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นให้มากที่สุด

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท

เรื่อง การเสนอผลงาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนคิดบทบาทตามจินตนาการของนักเรียน ใช้เวลาประมาณ 10 –20 นาที

ในช่วงโครงการงานพื้นฐานอาชีพ แขนงวิชางานบ้าน ครูแจ้งให้นักเรียนทุกกลุ่มต้องนำผลงานมาแสดงในงานปฐกฐิการศึกษาเพื่อเป็นการประเมินผลหลังการสอน โดยทางโรงเรียนจัดสถานที่ไว้ให้ ณัฐชัย พงษ์ชิต เอกพงษ์ วีระ และวัลภา จึงรวมกลุ่มกันเพราะมีความเห็นตรงกันว่าต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น ในการทำงานครั้งนี้มีสมาชิกบางคนเช่น เอกพงษ์ มีการเสนอในกลุ่มทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อจะได้มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากขั้นตอนการกำหนดบทบาทสมาชิกว่าใครเป็นหัวหน้ากลุ่มและให้มีการปรึกษาหารือกัน โดยมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ดำเนินการต่อไป จึงทำให้พงษ์ชิต เสนอชื่อสมาชิกที่มีความเหมาะสมที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งสมาชิกทุกคนก็เห็นด้วยจากนั้น ณัฐชัย ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นหัวหน้ากลุ่มก็เริ่มดำเนินการตามขั้นตอนของการทำงานเป็นกลุ่มโดยเริ่มกำหนดบทบาทสมาชิกคนอื่น ๆ เช่น กำหนดตำแหน่งเลขานุการ ต่อมา ณัฐชัย ก็พูดถึง จุดมุ่งหมายการทำงานโดยมี วัลภากับเอกพงษ์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการทำงาน ซึ่งสมาชิกคนอื่น ๆ ก็เห็นด้วย ว่าการทำงานกลุ่มครั้งนี้ เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้นจากทุน อย่างน้อยคนละ 50 บาท เมื่อทุกคนเข้าใจจุดมุ่งหมายแล้ว ต่างคนก็แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนงานต่อ จะต้องทำอะไรบ้าง ทำอย่างไร ทำอะไรก่อน หลัง และใครทำอะไรบ้าง ก่อนที่ทุกคนจะเริ่มทำงานหัวหน้ากลุ่มก็ได้ขอให้สมาชิกทบทวนแผนงานอีกครั้งโดยสมาชิกทุกคนได้ทบทวนบทบาทหน้าที่ของตนดังนี้ วีระ ไปแจ้งให้อาจารย์ฝ่ายกิจกรรมทราบว่ายายอะไร วัลภา ไปติดต่อซื้อลูกชิ้นสดและส่วนประกอบอื่นๆที่ตลาดและทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เอกพงษ์ เป็นคนปิ้งลูกชิ้น พงษ์ชิต เป็นคนขายและโฆษณาเรียกคนซื้อ สมาชิกทุกคนต่างทำหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีโดยมี ณัฐชัย ติดตามการปฏิบัติงานจนกระทั่งขายลูกชิ้นปิ้งหมด จากนั้นก็มีการพูดคุยถึงการทำงานที่ผ่านมา เพื่อประเมินผลงานว่าเป็นอย่างไรสมาชิกทุกคนมีความพอใจกันผลกำไรที่ได้หรือไม่ และมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง และสุดท้าย เลขานุการ ก็แบ่งผลกำไรที่ได้จากการขายลูกชิ้นปิ้งคนละ 50 บาท พร้อมกับคืนทุนให้ทุกคน

ใบงาน สังเกตการณ์ เรื่อง การสรุปขั้นตอนการทำงาน

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตการณ์บันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดงโดยทำเครื่องหมาย X
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการ

1. กลุ่มมีการเลือกหัวหน้าเพื่อรับผิดชอบประสานงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
2. กลุ่มได้มีการวางแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
3. มีการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจของจุดประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี
4. มีการวางขั้นตอนว่าจะทำงานอะไรก่อนและหลัง	☐ มี	☐ ไม่มี
5. มีการมอบหมายงานว่าใครจะทำอะไร	☐ มี	☐ ไม่มี
6. มีการแบ่งงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
7. มีการทบทวนแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
8. มีการลงมือปฏิบัติตามแผนหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
9. มีการเสนอผลงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี

ครั้งที่ 9

ชื่อเรื่อง กำหนดจุดมุ่งหมาย บทบาทของสมาชิก การระบุนขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน และการทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติ การเสนอผลงาน และการสรุป

ชื่อกิจกรรม การสรุปการทำงานเป็นกลุ่ม

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มหลังจากการระบุนจุดมุ่งหมาย การกำหนด บทบาทของสมาชิก การระบุนขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน การเสนอผลงาน อันนำไปสู่ การสรุปการทำงานเป็นกลุ่ม

สื่อที่ใช้ 1.ใบงานการสังเกตการณ์
2.เอกสารประกอบบทบาทสมมติที่ไม่มีบทบาท

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ โดยการใช้บทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติที่ไม่มีบทบาท ที่ง่ายและชัดเจนให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านบทคำกลอนและสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของคำกลอน

งานทุกอย่างสำเร็จตามความมุ่งหมาย
ถ้าหัวหน้าเอาใจใส่ติดตามผล
สนใจเพื่อนร่วมงานทั่วทุกคน
แนะนำให้พ้นปัญหาพามาใจ

2. ขั้นดำเนินการกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ซึ่งแจ้งวิธีการบันทึกการสังเกตการณ์กับกลุ่มที่ไม่ได้แสดง ให้เริ่มแสดงและหยุดการแสดงใช้เวลาประมาณ 10- 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มที่แสดงอภิปรายถึงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตน ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ดังนี้

ในการทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มจำเป็นต้องปรึกษาหารือกัน เพื่อให้ได้ข้อยุติที่จะนำไปใช้ การตัดสินใจว่าอะไรจะเป็นข้อยุติของกลุ่มนั้น ทำได้หลายวิธี วิธีที่ดีที่สุดคือ การให้ผู้ร่วมงานลงคะแนนเสียงความคิดเห็นได้คะแนนเสียงมากก็ถือความคตินั้นเป็นข้อยุติของกลุ่ม

ใบงาน (สังเกตการณ์) เรื่อง การสรุปขั้นตอนการทำงาน

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตการณ์บันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดงโดยทำเครื่องหมาย X
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการ

1. กลุ่มมีการเลือกหัวหน้าเพื่อรับผิดชอบประสานงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
2. กลุ่มได้มีการวางแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
3. มีการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจจุดประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี
4. มีการวางแผนขั้นตอนว่าจะทำงานอะไรก่อนและหลัง	☐ มี	☐ ไม่มี
5. มีการมอบหมายงานว่าใครจะทำอะไร	☐ มี	☐ ไม่มี
6. มีการแบ่งงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
7. มีการทบทวนแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
8. มีการลงมือปฏิบัติตามแผนหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
9. มีการเสนอผลงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท

เรื่อง การสรุปการทำงานเป็นกลุ่ม

คำชี้แจง ให้นักเรียนคิดบทบาทของตัวละครตามจินตนาการของนักเรียน ตามบทที่ได้รับมอบหมาย

ในช่วงโมงการทำงานพื้นฐานอาชีพ แขนงวิชาการประดิษฐ์ เนื่องจากใกล้วันขึ้นปีใหม่ คุณครูประจำวิชา จึงมอบหมายให้ ทรงศักดิ์ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่ม ไปแจ้งให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มอีก 4 คนคือ ھرรษา วรรดี สามารถและชุตติมาทราบว่า คุณครูขอให้กลุ่มของนักเรียน ทำบัตรอวยพรวันปีใหม่จำนวน 40 ใบ เพื่อส่งไปให้กำลังใจแก่ ตำรวจ ทหาร ที่อยู่ชายแดนภายใน 2 ชั่วโมง โดยคุณครูได้จัดวัสดุ อุปกรณ์ และตัวอย่างบัตรอวยพรมาให้ ซึ่งนักเรียนจะทำตามตัวอย่าง หรือจะทำแบบอื่น ๆ ก็ได้ และเนื่องวัสดุ อุปกรณ์มีจำนวนน้อย จึงขอให้แบ่ง ๆ กันทำ สมาชิกกลุ่มบางคน เช่น ھرรษา ก็ซักถามเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการทำงานจนทุกคนเข้าใจตรงกันว่าต้องทำอะไร เพื่ออะไร และก่อนที่จะเริ่มต้นทำงานในกลุ่มก็โต้เถียงกันเพื่อแย่งวัสดุ อุปกรณ์ เพราะต่างก็ต้องการทำให้สวย แปลกและก็มีสมาชิกกลุ่มที่ต้องการขอเวลาออกไปทำงานส่วนตัว ทำให้วุ่นวาย เกิดการทะเลาะกัน จนเป็นเหตุให้การเริ่มต้นทำงานล่าช้าออกไป

ใบงาน สังเกตการณ์

เรื่อง การสรุปขั้นตอนการทำงาน

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตการณ์บันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดงโดยทำเครื่องหมาย X
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการ

1. กลุ่มมีการเลือกหัวหน้าเพื่อรับผิดชอบประสานงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
2. กลุ่มได้มีการวางแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
3. มีการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจจุดประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี
4. มีการวางแผนขั้นตอนว่าจะทำงานอะไรก่อนและหลัง	☐ มี	☐ ไม่มี
5. มีการมอบหมายงานว่าใครจะทำอะไร	☐ มี	☐ ไม่มี
6. มีการแบ่งงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
7. มีการทบทวนแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
8. มีการลงมือปฏิบัติตามแผนหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
9. มีการเสนอผลงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
10. มีการสรุปการทำงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี

ครั้งที่ 10

ชื่อเรื่อง กำหนดจุดมุ่งหมาย บทบาทของสมาชิก การระบุนขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน และการทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติ การเสนอผลงาน การสรุปและการประเมินผล

ชื่อกิจกรรม การสรุปและการประเมินผลบทบาทสมาชิก

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มหลังจากการระบุนจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาทของสมาชิก การระบุนขั้นตอนการทำงาน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนแผนงาน การลงมือปฏิบัติตามแผน การเสนอผลงาน การสรุป และลำดับต่อไปคือการประเมินผล

สื่อที่ใช้ 1. ใบงานการสังเกตการณ์
2. เอกสารประกอบบทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ โดยการใช้บทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำ

1.3 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติที่ไม่มีบทบาท ที่ง่ายและชัดเจนให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านบทคำกลอนและสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของคำกลอน

การทำงานทุกครั้งจงพึงใจ	มุ่งมั่นจิตทำงานตามเป้าหมาย
สิ่งที่ติบกวร่องอย่างดูดยาย	มิตรสหายปรับปรุงด้วยจริงใจ
ประเมินผลการทำงานอย่าได้ขาด	เป็นโอกาสให้รู้งานถึงไหน
เป็นประโยชน์ต่องานครั้งต่อไป	งานเสร็จได้เรียบร้อยทุกทุกครา

2. ขั้นตอนกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ซึ่งแจ้งวิธีการบันทึกการสังเกตการณ์กับกลุ่มที่ไม่ได้แสดง ให้เริ่มแสดงและหยุดการแสดงใช้เวลาประมาณ 10- 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มที่แสดงอภิปรายถึงความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของตน ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ดังนี้

ในการทำงานกลุ่ม ควรมีการประเมินผลการทำงาน เพื่อช่วยให้ผู้ทำงานทราบว่าผลงานนั้นเป็นไปตามเป้าหมาย / จุดมุ่งหมายหรือไม่ และมีสิ่งใดที่ดีที่กลุ่มควรภาคภูมิใจ และสิ่งใดควรบกพร่อง ควรปรับปรุง ทั้งในแง่ผลงาน วิธีการทำงานและบทบาทของสมาชิกกลุ่ม ข้อมูลต่างๆดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เอกสารเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท เรื่อง การสรุปและการประเมินผล

คำชี้แจง

ให้นักเรียนแสดงบทบาทที่ได้รับมอบหมายตามจินตนาการของตน

ในช่วงโมงการทำงานพื้นฐานอาชีพ แขนงวิชางานบ้าน เรื่องการถนอมอาหารด้วยวิธีเชื่อม ครูประจำวิชาให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อประกอบอาหารด้วยวิธีการเชื่อม เพื่อเป็นการประเมินภาคปฏิบัติที่ลงมือปฏิบัติจริง ครูมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มวางแผนกับสมาชิกกลุ่มได้แก่ รักษาติกรรณิการ์ น้ำอ้อย นครและสายใจ โดยกลุ่มต้องมีการร่วมกันวางแผนการทำงาน ครูต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาท และการระบุขั้นตอน การวางแผน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนตามแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การเสนอผลงานและการสรุป และการประเมินผล ในการประกอบอาหารครั้งนี้กลุ่มต้องวางแผนการทำงานร่วมกัน ครูจะประเมินการทำงานของนักเรียน

ใบงาน สังเกตการณ์

เรื่อง การสรุปและการประเมินผล

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดงโดยทำเครื่องหมาย เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

☐ ที่ต้องการ

1. กลุ่มมีการเลือกหัวหน้าเพื่อรับผิดชอบประสานงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
2. กลุ่มได้มีการวางแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
3. มีการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจจุดประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี
4. มีการวางแผนขั้นตอนว่าจะทำงานอะไรก่อนและหลัง	☐ มี	☐ ไม่มี
5. มีการมอบหมายงานว่าใครจะทำอะไร	☐ มี	☐ ไม่มี
6. มีการแบ่งงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
7. มีการทบทวนแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
8. มีการลงมือปฏิบัติตามแผนหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
9. มีการเสนอผลงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
10. มีการสรุปการทำงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
11. มีการประเมินผลงานที่ทำหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี

ครั้งที่ 11

<u>ชื่อเรื่อง</u>	ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย	ขั้นการวางแผนการทำงาน	ขั้นปฏิบัติตามแผน	ขั้นสรุปและขั้นประเมินผล
<u>ชื่อกิจกรรม</u>	การสรุปขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้ง 5 ขั้นตอน			
<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการทำงานเป็นกลุ่มตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอนของกระบวนการการทำงานเป็นกลุ่ม			
<u>สื่อที่ใช้</u>	1.ใบงานการสังเกตการณ์ 2.เอกสารประกอบบทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท			
<u>เวลา</u>	50 นาที			
<u>วิธีดำเนินการ</u>	โดยการใช้บทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้			

1. ขั้นนำ

1.1 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์สมมติที่ไม่มีบทบาท ที่ง่ายและชัดเจนให้นักเรียนทราบ ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านบทคำกลอนและสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของคำกลอน

คนเรานั้นย่อมต้องอยู่ร่วมผู้อื่น	สุดสดชื่นได้ฟังพาได้อาศัย
อยู่ร่วมกันต้องเรียนรู้ทำอะไร	งานจึงได้ตามกำหนดอย่างงดงาม
งานจะดีย่อมอยู่ที่หัวหน้ากลุ่ม	รู้ควบคุมรู้ชี้แนะรู้คำถาม
อีกสมาชิกกลุ่มหรือผู้ตาม	ไม่ว่าความรักกลุ่มทุ่มเทกาย
มีหัวหน้าที่สมาชิกที่สามารถ	งานก็อาจไม่เรื้อรังถึงจุดหมาย
จำต้องมีวิธีการที่แยบคาย	อยู่กับหายยากกลับง่ายร้ายกลับดี

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติ จัดฉาก เตรียมผู้สังเกตการณ์ ชี้แจงวิธีการบันทึกการสังเกตการณ์กับกลุ่มที่ไม่ได้แสดง ให้เริ่มแสดงและหยุดการแสดงใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มที่แสดงอภิปรายถึง กับบทบาทของตน ใช้เวลาประมาณ 10 นาที

4. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ใช้เวลาประมาณ 10 นาที ดังนี้

การทำงานเป็นกลุ่มนั้นมีกระบวนการตามลำดับขั้นตอน แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย
 - การระบุจุดมุ่งหมาย
 - การกำหนดบทบาทสมาชิก
2. ขั้นวางแผนการทำงาน
 - การระบุขั้นตอนการทำงาน
 - การแบ่งงาน
 - การมอบหมายงาน
3. ขั้นปฏิบัติตามแผน
 - การทบทวนแผนงาน
 - การลงมือปฏิบัติตามแผน
4. ขั้นสรุป
 - การเสนอผลงานว่าสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่
5. ขั้นประเมินผล
 - การทำงานเป็นกลุ่ม
 - บทบาทสมาชิก

เอกสารประกอบบทบาทสมมติที่ไม่กำหนดบทบาท

เรื่อง การสรุปและการประเมินผล

คำชี้แจง

ให้นักเรียนแสดงบทบาทที่ได้รับมอบหมายตามจินตนาการของตน

ในช่วงโมงการทำงานพื้นฐานอาชีพ แขนงวิชางานบ้าน เรื่องการถนอมอาหารด้วยวิธีเชื่อม ครูประจำวิชาให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อประกอบอาหารด้วยวิธีการเชื่อม เพื่อเป็นการประเมินภาคปฏิบัติที่ลงมือปฏิบัติจริง ครูมอบหมายให้หัวหน้ากลุ่มวางแผนกับสมาชิกกลุ่มได้แก่ รักษาติกรณิการ์ น้ำอ้อย นคร และสายใจ โดยกลุ่มต้องมีการร่วมกันวางแผนการทำงาน คือ ต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดบทบาท และการระบุขั้นตอน การวางแผน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การทบทวนตามแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การเสนอผลงานและการสรุป และการประเมินผล ในการประกอบอาหารครั้งนี้กลุ่มต้องวางแผนการทำงานร่วมกัน ครูจะประเมินการทำงานของนักเรียน

ใบงาน สังเกตการณ์

เรื่อง การสรุปขั้นตอนการทำงาน

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตการณ์บันทึกข้อมูลที่สังเกตได้จากการดูการแสดงโดยทำเครื่องหมาย X
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ต้องการ

1. กลุ่มมีการเลือกหัวหน้าเพื่อรับผิดชอบประสานงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
2. กลุ่มได้มีการวางแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
3. มีการปรึกษาหารือเพื่อทำความเข้าใจของจุดประสงค์	☐ มี	☐ ไม่มี
4. มีการวางแผนขั้นตอนว่าจะทำงานอะไรก่อนและหลัง	☐ มี	☐ ไม่มี
5. มีการมอบหมายงานว่าใครจะทำอะไร	☐ มี	☐ ไม่มี
6. มีการแบ่งงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
7. มีการทบทวนแผนงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
8. มีการลงมือปฏิบัติตามแผนหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
9. มีการเสนอผลงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
10. มีการสรุปการทำงานหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
11. มีการประเมินผลงานที่ทำหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี
12. มีการสรุปขั้นตอนการทำงานทุกขั้นตอนหรือไม่	☐ มี	☐ ไม่มี

ครั้งที่ 12

ชื่อเรื่อง	ปัจฉิมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม	อำลาอาลัย
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้สรุปผลของการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม 2. เพื่อให้นักเรียนสรุปขั้นตอนการทำงานเป็นกลุ่มและนำกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มไปพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของตนเองได้ 3. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงผลที่เกิดจากการเรียนรู้แก่ตนเองภายหลังการฝึก
เวลา	50 นาที
วิธีดำเนินการ	1. ชื่นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนวและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 2. ชื่นดำเนินกิจกรรม 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนเล่าเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นแก่ตนเองและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนว 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ 2.2.1 การทำงานกลุ่มมีความสำคัญอย่างไร 2.2.2 การทำงานกลุ่มหมายถึงอะไร 2.2.3 ขั้นตอนการทำงานกลุ่มประกอบไปด้วยขั้นตอนใดบ้าง 3. ชื่นสรุป 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและผู้วิจัยสรุปผลสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนวและกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ประโยชน์ที่ได้รับรวมถึงแนวทางที่นักเรียนจะนำไปใช้ในการเรียนของตนต่อไป 3.2 ผู้วิจัยกล่าวขอขอบใจและกล่าวปิดการเข้าร่วมโปรแกรมการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่ม

ภาคผนวก ข

- เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว
- ตารางแสดงค่ามัธยฐานการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนรายบุคคล

แสดงการเปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มโดยใช้ชุดแนะแนว

คนที่	คะแนนการทำงานกลุ่ม		ผลต่างของคะแนนการทำงานเป็นกลุ่ม	อันดับ	R+	R-
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง				
1	2.5	8	5.5	1	1	
2	2.5	9	6.5	6	6	
3	3.0	9	6.0	3.5	3.5	
4	2.0	9	7.0	8	8	
5	2.5	8.5	6.0	3.5	3.5	
6	2.5	8.5	6.0	3.5	3.5	
7	2.0	8.0	6.0	3.5	3.5	
8	1.5	8.5	7.0	8	8	
9	2.0	9.0	7.0	8	8	
10	1.0	9.0	8.0	10	10	
Md.	2.25	8.75	6.25			
Q.D.	1.625	0.375				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

T = 0**

ตาราง 5 คะแนนการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนเป็นรายบุคคล ก่อนและหลังการใช้ชุดแนะแนว

นักเรียน คนที่	การทำงานเป็นกลุ่ม สัปดาห์ที่	หลังการใช้ชุดแนะแนว			ก่อนการใช้ชุดแนะแนว		
		9	10	รวม	1	2	รวม
1	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	2	2	4	1	1	2
	การวางแผนการทำงาน	3	2	5	2	2	4
	การปฏิบัติงานตามแผน	1	1	2	0	0	0
	สรุปและประเมินผล	2	3	5	0	0	0
	การทำงานเป็นกลุ่ม	8	8	16	3	3	6
2	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	2	2	4	0	1	1
	การวางแผนการทำงาน	3	3	6	2	2	4
	การปฏิบัติงานตามแผน	1	2	3	0	0	0
	สรุปและประเมินผล	3	2	5	0	0	0
	การทำงานเป็นกลุ่ม	9	9	18	2	3	5
3	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	2	2	4	1	1	2
	การวางแผนการทำงาน	3	2	5	2	2	4
	การปฏิบัติงานตามแผน	2	2	4	0	0	0
	สรุปและประเมินผล	2	3	5	1	1	2
	การทำงานเป็นกลุ่ม	9	9	18	4	4	8
4	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	2	2	4	0	0	0
	การวางแผนการทำงาน	3	3	6	1	1	2
	การปฏิบัติงานตามแผน	2	2	4	0	0	0
	สรุปและประเมินผล	2	2	4	1	1	2
	การทำงานเป็นกลุ่ม	9	9	18	2	2	4
5	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	2	2	4	1	0	1
	การวางแผนการทำงาน	3	3	6	2	1	3
	การปฏิบัติงานตามแผน	1	2	3	0	1	1
	สรุปและประเมินผล	2	2	4	0	0	0
	การทำงานเป็นกลุ่ม	8	9	17	3	2	5

นักเรียน คนที่	การทำงานเป็นกลุ่ม สัปดาห์ที่	หลังการใช้ชุดแนะแนว			ก่อนการใช้ชุดแนะแนว		
		9	10	รวม	1	2	รวม
6	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	2	2	4	1	1	2
	การวางแผนการทำงาน	3	3	6	2	2	4
	การปฏิบัติงานตามแผน	2	2	4	0	0	0
	สรุปและประเมินผล	1	2	3	0	0	1
	การทำงานเป็นกลุ่ม	8	9	17	3	3	6
7	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	1	1	2	0	1	1
	การวางแผนการทำงาน	3	3	6	2	2	4
	การปฏิบัติงานตามแผน	2	2	4	0	0	0
	สรุปและประเมินผล	2	2	4	0	0	0
	การทำงานเป็นกลุ่ม	8	8	16	2	3	5
8	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	1	1	2	1	1	2
	การวางแผนการทำงาน	3	3	6	2	2	4
	การปฏิบัติงานตามแผน	1	2	3	0	0	0
	สรุปและประเมินผล	3	2	5	1	1	2
	การทำงานเป็นกลุ่ม	8	9	17	4	4	8
9	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	2	2	4	0	0	0
	การวางแผนการทำงาน	3	3	6	1	1	2
	การปฏิบัติงานตามแผน	1	2	3	0	0	0
	สรุปและประเมินผล	2	3	5	1	1	2
	การทำงานเป็นกลุ่ม	8	10	18	2	2	4
10	การกำหนดจุดมุ่งหมาย	2	2	4	1	0	1
	การวางแผนการทำงาน	3	3	6	2	1	3
	การปฏิบัติงานตามแผน	1	2	3	0	1	1
	สรุปและประเมินผล	2	3	5	0	0	0
	การทำงานเป็นกลุ่ม	8	10	18	3	2	5

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นายจรูญ ประทุมรุ่ง
วัน เดือน ปีเกิด	7 มีนาคม 2502
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	400 หมู่ 9 ตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี 18260
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี 72180
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2510	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จาก โรงเรียนบ้านวังเลา
พ.ศ. 2513	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จาก โรงเรียนทับกวาง
พ.ศ. 2516	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนแก่งคอย
พ.ศ. 2523	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จาก วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี
พ.ศ. 2525	ป.กศ.สูง (พลศึกษา) จาก วิทยาลัยอุดรธานี
พ.ศ. 2530	ศษ.บ. (พลศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2545	กศ.ม (จิตวิทยาการแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ